Академія наук вищої освіти України

Науково-інформаційний вісник

№ 4(70)
вересень-жовтень

В номері*:*

* **Офіційні матеріали**
* **Проблеми сьогодення**
* **Нові публікації**
* **Зарубіжні зв'язки**
* **Постаті**
* **Хроніка**
* **Рецензуємо**
* **Наші ювіляри**
* **Некролог**
* **Цікаво знати**

Київ – 2010

Друкується за ухвалою Президії АН ВО України від 25 червня 2010 р. (протокол № 6)

Редакційна колегія: Зозуля І.С., д.м.н., проф. (голова); Александров Є.Є. д.т.н., проф.; Андрейцев В.І., д.ю.н., проф.; Андрущенко В.П., д.філос.н., проф.; Говоров П.П., д.т.н., проф.; Горбачук І.Т., д.ф.-м.н., проф.; Грицаєнко З.М.. д.с.-г.н., проф.; Дубина М.І., д.філол.н., проф.; Жеребко В.М., д.с.-г.н., проф.; Зіменковський Б.С., д.фарм.н., проф.; Євтушенко С.К., д.м.н., проф.; Ільницький І.Г., д.м.н., проф.; д.і.н., проф.; Кирилів Я.І., проф.; Кузнєцов Ю.М., д.т.н., проф.; Курило В.І., д.ю.н., проф.; Литвин В.П., д.в.н., проф.; Мартиненко М.А., д.ф.-м.н., проф.; Михайленко В.Є., д.т.н., проф.; Мірошниченко С.І., д.т.н., проф.; Ніколайчук В.І., д.б.н., проф.; Падалка О.С., д.пед.н., проф.; Поляков М.В., д.ф.-м.н., проф.; Попов М.В., д.філос.н, проф.; Процюк Р.Г., д.м.н., проф.; Рудик С.К., д.в.н., проф.; Сіпітий В.І., д.м.н., проф.; Сминтина В.А., д.ф.н., проф.; Стецюк В.В., д.г.н., проф.; Табачніков С.І., д.м.н., проф.; Товажнянський Л.Л., д.т.н., проф.; Тугай А.М, д.т.н., проф.; Хомич В.Т., д.б.н., проф.; Шакун В.І., д.ю.н., проф.; Шпак В.І., проф.; Шевчук С.В., проф. (відповідальний секретар).

Свідоцтво про державну реєстрацію – серія КВ №6664
від 31.10.2002 р.

© АН ВО України, 2010

№ 4(70) 2010
Засновник і видавець:

Академія наук вищої освіти України

Голова редколегії – акад. Зозуля І.С.

Відповідальний секретар –
акад. Шевчук С.В.

Набір та верстка – Тищенко Л.В.

Видання зареєстроване в Державному комітеті інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України свідоцтво серія КВ №6664 від 31.10.2002 р.

Видається українською мовою

Загальний тираж – 450 прим.

Адреса редакції 01054, м. Київ-54
вул. Тургенєвська, 11
офіс 1.1
т/факс:486-89-16
Е-пошта: anvuz@ukr.net
сайт: www.anvou.org.ua

Редакція може не поділяти точки зору авторів

Друкується за ухвалою Президії АН ВО України від 25 червня 2010 р. (протокол № 6)

© АН ВО України, 2010р.

ЗМІСТ

Офіційні матеріали……..……..…5
Лист Президенту України……...5
До підготовки нового поповнення……..…9
Оголошення……11
Загальнонаціональний рейтинг вищих юридичних навчальних закладів……..…15
Проблеми сьогодення……21
Освіта знову на роздоріжжі……..…21
Планета, яка дивує…….……31
Стрес має сумні наслідки……..33
Драбівське повстання, або справа «гренадерів».....35
Нові публікації…….……38
Володимир Вернадський і національно-визвольний рух в Україні……..38
Перша повна бібліографія «Записок НТШ»……..……44
Українці в Криму……...48
В.І.Цимбалюк. Радіохірургічний метод лікування пухлин……...50
С.Пономаренко. Біотехнології – резерв врожаю 2010……..…....54
Зарубіжні зв'язки……..…...59
Ми стали ближчими до світу……59
Високе визнання української науки……....69
Під сильним враженням……77
Постаті……..….80
Олександр Лотоцький……..…..80
Володимир Салатенко……..…85
Анатолій Кобець……89
Борис Михайлов……..…91
Хроніка……..……93
Рецензуємо……..…114
Наші ювіляри……125
Олександру Рассказову – 70……..….126
Юрію Руденку – 70 ……..……129
Микола Миколайович Дубина – 50……...134
Некролог……..136
Цікаво знати……138

АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

UKRAINIAN HIGHER EDUCATION ACADEMY OF SCIENCES

01054, м. Київ-054, вул. Тургенєвська, 11, офіс 1.1;
тел-факс: (044) 486-89-16;
e-mail: anvuz@ukr.net.

Президентові України
В.Ф.Януковичу

Високоповажаний Вікторе Федоровичу!

Історично склалося так, що наукова діяльність в Україні зосереджувалась у вищих навчальних закладах (такою і у XXI ст. залишається продуктивна західна модель). Тому очевидним є факт: навіть при масштабному веденні дослідницької діяльності у Національній і галузевих академіях наук найбільший науково-творчий потенціал України зосереджений саме у її вищих навчальних закладах. Численний загін докторів наук об'єднала для проведення фундаментальних і прикладних досліджень у галузі природничих, гуманітарних, суспільних і технічних наук, для наукового забезпечення навчального процесу, зокрема Академія наук вищої освіти України (АН ВО України). Це найавторитетніше у нашій країні (хай і громадське) самоврядне об'єднання науковців-педагогів найвищої кваліфікації. Йому виповнюється вже 18 років від часу створення.

Названа найпотужніша у нашій державі науково-освітянська сила діє відповідно до Статуту, затвердженого Міністерством юстиції України. В її структурі – 4 наукових центри, 23 фахових і 25 регіональних відділень. Вони об'єднали майже 400 докторів наук і професорів, зокрема п’ять Героїв України, 170 ректорів, проректорів, директорів інститутів, деканів і завідувачів кафедрами, почесних і заслужених професорів із 110 державних і недержавних ВНЗ. Академія охопила своєю діяльністю всю Україну, об'єднала освіту і науку в нашій державі в єдиний комплекс.

Дійсні члени Академії, виконуючи взяті плани й зобов'язання, спромоглися створити вражаючий масив вагомих наукових видань (це монографії, підручники й посібники, 12 найменувань періодики – журналів АН ВО України). Академіки продуктивно працюють із науковою молоддю, успішно налагодили науково-творчі зв'язки із закордонними партнерами. Так, зарубіжними членами АН ВО України є 52 відомих вчених із США, Канади, Японії, Нідерландів, Італії, Німеччини, Чехії, Угорщини, Польщі, Росії та інших країн світу.

Важливість роботи, яку проводить Академія щодо створення й підтримки вузівського наукового середовища в державі, забезпечення діяльності багатьох наукових шкіл, колективів і окремих дослідників була визнана керівниками Міністерства освіти й науки України. Однак склалося так, що ВНЗ України з їх таким великим науковим потенціалом для підготовки фахових кадрів ще й досі не мають *своєї державної Академії*, спираючись на яку МОН України змогло б ефективно здійснювати науково обґрунтоване керівництво ВНЗ.

До речі, на неодноразове намагання АН ВО України, цього найбільшого академічного об'єднання науково-педагогічних кадрів, встановити діяльну й ініціативну співпрацю зі згаданим міністерством ані воно, ні Національна академія педагогічних наук України досі предметно не відгукнулися – чи не тому, що не бажають конкуренції з науковим доробком її дійсних членів, середній річний ужинок яких становить 12500–13000 наукових праць, зокрема 800–900 індивідуальних і колективних

монографій і ще стільки ж підручників і наукових посібників, близько 300 отриманих патентів і свідоцтв про відкриття?

Брак діалогу, що якось і досі не склався, особливо засмучує при тому, що АН ВО України не має собі рівних серед інших відповідних інституцій і закладів, та й до того ж вони не сконцентровані такою мірою на освітянській проблематиці. Державницько корисною є її діяльність щодо окреслення пріоритетних напрямків розвитку науки у ВНЗ з урахуванням світових тенденцій, щодо формування і реалізації планів наукових досліджень за програмно-цільовим методом. Тільки наша академія, найбільш представницька за кількістю знаних (і визнаних) в Україні і світі фахівців найвищої кваліфікації, за умови визнання академічного рівня вузівської науки зможе стати ефективним важелем в інтеграції освіти, науки і виробництва та на цій основі – підготовки фахівців на рівні кращих світових стандартів.

Зважаючи на особливу державну роль АН ВО України в розвитку й організації науки українських ВНЗ, успішному залученні до неї студіюючої молоді тощо, просимо здійснити стратегічно виправданий крок, на який не спромігся попередній керівник держави. А саме, відповідно до ухвал кількох останніх Загальних щорічних зборів академії та *підтримки цього клопотання 78 ректорами ВНЗ України*, знайти нарешті можливість позитивного вирішення питання про *надання АН ВО України статусу державної Академії* та видати з цього приводу необхідні нормативно-правові документи. Підтримка академії в цьому статусі безсумнівно сприятиме розвою і примноженню інтелектуального капіталу України як головної продуктивної сили суспільства, інтенсифікації праці багатьох вітчизняних науковців найвищого рівня і відтак зміцненню й прогресивному розвитку Української держави.

Якщо ж через відомі обставини неподоланої ще кризи та труднощі з наповненням бюджету це об'єктивно виправдане рішення буде знову на роки відкладене як «передчасне», то пропонуємо з метою консолідації зусиль у напрямку розвитку науки й освіти в Україні розглянути доцільність об'єднання

найбільш науково продуктивних сил двох академій – Національної академії педагогічних наук і Академії наук вищої освіти України *в єдину державну Академію освітніх закладів України*.

З повагою та за дорученням Загальних зборів
і Президії АН ВО України

Президент М.І.Дубина
Головний учений секретар С.І.Табачніков

Віце-президенти: В.І.Шакун, І.С.Зозуля, С.К.Рудик, З.М.Грицаєнко, В.Ф.Погребенник, П.П.Говоров, Курило В.І., Стецюк В.В.

Члени Президії:
Баранівський В.Ф., Біляєва О.О., Бреславський Д.В., Горбачук І.Т., Грищак В.З., Дейнега І.І., Жеребко В.М., Запорожець О.А., Зубок М.І., Ільницький І.Г., Кирилів Я.І., Кредісов А.І., Кузнєцов Ю.М., Куцова В.З., Ладиченко Т.В., Ладиченко В.В., Литвин В.П., Мартиненко М.А., Марута Н.О., Михайленко В.Є., Мірошниченко С.І., Мосенкіс Ю.Л., Падалка О.С., Паламарчук В.І., Пилипчук О.Я., Положенець В.М., Попов М.В., Процюк Р.Г., Савчук В.С., Сіпітий В.І., Снітинський В.В., Тіман М.П., Тугай А.М., Уманський В.Я., Хомич В.Т., Шевчук С.В., Шинкарук В.Д., Шпак В.І., Ярмиш Ю.Ф.

ДО ПІДГОТОВКИ НОВОГО ПОПОВНЕННЯ…

Вже не один рік Академія наук вищої освіти поповнює свій склад новими членами зазвичай докторами наук, професорами вищих навчальних закладів України. Звідусіль, з усіх ВНЗ отримуємо документи з проханням прийняти підписантів до академії. Просять історики, хіміки, фізики, філологи, психологи, філософи та ін. Інколи таких заяв набирається по 3 на 1 вакансію. І тоді вибирає найкращих з кращих кадрова комісія, яку очолює один з віце-президентів. Щорічно до академії надсилають заяви 50-60 чоловік. Приймаємо згідно з оголошеними вакансіями 25-30 претендентів, які й заповнюють вакансії тих, хто вибув з певних причин. А нині академія налічує 23 фахових відділення. На місцях працює 25 регіональних (обласних) відділень. Добре, якби саме ці відділення рекомендували до академії своїх представників – вивірених і вивчених професорів різних галузей науки.

Ще й досі погано представлено в академії вчені з Херсонської, Миколаївської, Луганської, Чернігівської, Рівненської, Тернопільської областей. Нема високих наукових кадрів з Чернівеччини, мало – із Закарпаття.

Тому в цьому році й академіки-секретарі, і вся Президія має приділити особливу увагу вченим цих областей, кращих з них залучивши до складу академії.

У ВНЗ, де академіки складають помітну кількість, варто організовувати відповідні групи (об’єднання), щоб ефективно впливати на наукові проблеми, що виникають, недоліки в навчальному процесі. Важливо створити такі об’єднання для керівництва ВНЗ, як консультанти, експерти, контрольні працівники. Було б добре, якби вся наукова продукція обговорювалася на таких об’єднаннях, а то й рекомендувалася до друку. Така допомога була б вельми бажаною для керівництва ВНЗ.

Очевидно, академіки повинні скласти основу вчених рад ВНЗ, на кожне, винесене на засідання ради, питання мати свою думку, своє рішення. Таким чином заслужити «почесний професор» чи «почесний викладач» та винагороду, яку могли б щомісячно надавати ВНЗ академікам АН ВО України, академії поки що громадській, яка існує на внески її членів. Разом з керівництвом ВНЗ академіки мусили б брати участь у всій навчальній, науковій і громадській діяльності, у тій величезній і поки що не освоєній ділянці – виховній роботі у ВНЗ країни. Керівники радянської вузівської системи розуміли значення того, кого вони і для чого готують. Були й виховні години, і виїзди художньої самодіяльності у віддалені населені пункти, були й куратори, збиралися часто студентські збори, були й політгодини, зустрічі, культпоходи тощо. Тобто все це відсутнє в планах сучасних вишів.

А що сучасні студенти освоїли історію своєї Вітчизни, знають своїх національних героїв, відомих трударів міста і села, чи вони готові для захисту України від нападників, від лжедрузів?

Все це розуміють керівники ВНЗ, але чомусь не втілюють у практику…

І ще одне. Треба, щоб відділення та й, нарешті, президія не ставилися вибірково до вчених в областях і не вважали їх пасинками, а київські і навколокиївські ВНЗ сприймали досить люб’язно. Треба, щоб у АН ВО України, якщо цього не робить НАН, була представлена вся наукова Україна. Тільки за таких умов вищі обласні наукові кадри будуть відчувати себе не обійденими і не обкраденими, а водночас з науковцями центральних областей спільно працюватимуть на загальноукраїнську науку, її успіхи і авторитет.

Великі і складні завдання перед академіками АН ВО України…

АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
відповідно до Статуту оголошує чергові вибори академіків на такі вакансії:

Відділення аграрне – 2
Відділення біології – 2
Відділення військових наук – 1
Відділення економіки – 2
Відділення енергетики та ресурсозбереження – 2
Відділення загальнотехнічне – 2
Відділення історії освіти, науки і техніки – 2
Відділення історії – 2
Відділення масової комунікації – 2
Відділення математики та інформатики – 2
Відділення матеріалознавства – 2
Відділення медицини – 2
Відділення механіки та машинобудування – 2
Відділення Наук про Землю – 2
Відділення педагогіки – 2
Відділення права – 2
Відділення проблем будівництва та архітектури – 2
Відділення проблем психічного здоров'я – 2
Відділення фізики та астрономії – 2
Відділення філології та мистецтвознавства – 2
Відділення філософії – 2
Відділення хімії та хімічної технології – 1
Відділення електрофізики та електроніки – 3

Академіками АН ВО України обираються відомі вчені (доктори наук), які працюють у вищих навчальних закладах України і своїми працями зробили вагомий внесок у розвиток наук, інтеграцію науки з освітою та активно працюють у відповідних відділеннях.

Регіональні відділення, колективні члени та академіки АН ВО України, структурні підрозділи (факультети, науково-дослідні інститути) і вчені ради ВНЗ України, а також

громадські наукові організації, які мають права юридичної особи, протягом одного місяця з дня оголошення виборів у пресі, можуть сповістити Президію АН ВО України письмово про можливі кандидатури академіків.

Під час висування кандидатів на адресу Президії АН ВО України (01054, м. Київ, вул. Тургенєвська, 11, оф. 1.1.) необхідно надіслати такі документи (в одному примірнику):

1. Заява претендента.
2. Засвідчені копії: диплома про присудження наукового ступеня доктора наук, атестата про присвоєння вченого звання професора.
3. Особистий листок з обліку кадрів.
4. Список основних наукових праць.
5. Обґрунтоване подання про кандидата.

Документи приймаються впродовж одного місяця з дня публікації цього оголошення.

АКАДЕМІЯ НАУК ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ
оголошує конкурс на здобуття нагород
Святого Володимира і Ярослава Мудрого

1. Нагорода Святого Володимира (дві нагороди) присуджується за визначний особистий внесок у розвиток науки та впровадження її результатів у освітню практику.

2. Нагорода Ярослава Мудрого присуджується за визначні наукові роботи з таких галузей: фізики та астрономії; математики та інформатики; біології та хімії; медицини; технічних, аграрних, суспільно-політичних наук; літератури, мови, мистецтвознавства та журналістики.

3. У конкурсі на здобуття обох нагород можуть брати участь викладачі та науковці, а у випадку нагороди Ярослава Мудрого й колективи авторів (не більше трьох осіб), які працюють у вищих навчальних закладах України.

4. Право висувати кандидатів на здобуття нагороди надається академікам АН ВО України, вищим навчальним закладам, науковим та регіональним відділенням АН ВО України, які оформляють його у вигляді мотивованого подання.

5. Окремі особи, авторські колективи, які претендують на здобуття нагороди, не пізніше 1 листопада 2010 року, подають до Президії АН ВО України (01054 м. Київ, вул. Тургенєвська, 11, оф. 1.1.) з приміткою «На здобуття нагороди Святого Володимира» або «На здобуття нагороди Ярослава Мудрого» подання на здобуття відповідної нагороди, а також такі матеріали (в одному примірнику): анотацію, що містить обґрунтування внеску кандидата в розвиток науки та впровадження її результатів в освіту (у випадку нагороди Святого Володимира), обґрунтування та короткий опис основних наукових результатів (для обох нагород); основні наукові праці; відгуки на них наукової громадськості, преси; бібліографічні дані кандидата на присудження премії (листок з обліку кадрів). Вказані відомості підписуються претендентами, а їх достовірність підтверджується керівником та гербовою печаткою установи за місцем роботи.

Під час висування кандидатів на адресу Президії АН ВО України (01054 м. Київ, вул. Тургенєвська, 11, оф. 1.1.), необхідно надіслати такі документи (в одному примірнику): заява претендента; засвідчені копії диплома про присудження наукового ступеня доктора наук та атестата про присвоєння вченого звання професора; особистий листок з основними даними кандидата; список основних наукових праць; обґрунтоване подання про кандидата. Документи приймаються впродовж одного місяця від дня публікації цього оголошення.

ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНИЙ РЕЙТИНГ ВИЩИХ ЮРИДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ «СВЯТИЙ ВОЛОДИМИР»

15 квітня 2010 р.
м. Київ

Рішення
спільного засідання
Президії Академії наук вищої освіти України,
Президії Ради представників
юридичних вищих навчальних закладів та
наукових установ, Президії Союзу юристів України

Про затвердження висновку Наглядової ради Загальнонаціонального рейтингу вищих юридичних навчальних закладів «Святий Володимир»

Заслухавши та обговоривши доповідь голови Наглядової ради Загальнонаціонального рейтингу вищих навчальних закладів «Святий Володимир», президента Академії наук вищої освіти, доктора філологічних наук, професора Дубини М.І. відзначаємо, що у 2010 році підготовку фахівців за напрямом 6.030401 "Право" в Україні здійснюють 69 вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації державної та комунальної форм власності та 38 вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації приватної форми власності.

За напрямом підготовки 6.030402 "Правознавство" підготовку здійснюють відповідно 32 вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації державної та комунальної форм власності та 17 вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації приватної форми власності.

У 2009 році у структурі державного замовлення обсяги прийому за напрямом підготовки 6.030401 "Право" за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра становили – 4728 місць, за напрямом підготовки 6.030402 "Правознавство" – 4790 місць, за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста за спеціальністю 7.060101 "Правознавство" – 5647 місць, за освітньо-

кваліфікаційним рівнем магістра за спеціальністю 8.060101 "Правознавство" – 3497 місць.

Згідно з даними Державного комітету статистики у вищих навчальних закладах усіх форм власності за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра

за напрямом підготовки 6.060100 "Право" навчається близько 65 тис. осіб, за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста за спеціальністю 7.060101 "Правознавство" – понад 36 тис. осіб, за спеціальністю 7.060102 "Правоохоронна діяльність" – 2,6 тис. осіб, за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра за спеціальністю 8.060101 "Правознавство" – понад 9 тис. осіб.

У 2009 році випуск спеціалістів за спеціальністю "Право" в Україні становив майже 7,5 тис. осіб, за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістра – понад 3,5 тис. осіб.

При підготовці проекту державного замовлення на 2010 році за напрямом підготовки 6.030401 "Право" серед вищих навчальних закладів було враховано профільність. Внаслідок чого мережа вищих навчальних закладів, що готують фахівців за напрямом підготовки 6.030401 "Право" значно скоротилася. Таким чином, підготовка фахівців-юристів головним чином буде сконцентрована у класичних університетах.

З метою координації і консолідації зусиль освітян-правників та науковців-представників юридичних навчальних закладів та наукових установ, підвищення якості юридичної освіти, інноваційного розвитку, адаптації до професійної діяльності, а також відзначення – вищих навчальних закладів юридичного спрямування, які зробили найбільший внесок у розвиток юридичної освіти та науки в Україні був проведений Загальнонаціональний рейтинг, участь у якому взяли 52 навчальних закладів державної та комунальної форми власності, а також 12 приватної форми власності юридичного спрямування.

Інформаційними джерелами формування рейтингу були: соціологічні опитування громадської думки; демоскопічне

анкетування; рекомендації спеціалізованих організацій й установ, музеїв, бібліотек, навчальних закладів; опитування експертів та контент-аналіз документів і періодичних видань.

Методологія проведення дослідження та використання найбільш ефективних методів сучасної прикладної соціології забезпечили максимальну статистичну репрезентативність кінцевого результату.

Отже, відповідно до подання Наглядової ради Загальнонаціонального рейтингу вищих юридичних навчальних закладів «Святий Володимир» пропонуємо до затвердження ВНЗ переможцями у наступних номінаціях: «Кращі вищі навчальні заклади з підготовки фахівців за напрямком «Право», «Кращі профільні вищі навчальні заклади з підготовки фахівців за напрямком «Право» та «Кращі вищі юридичні навчальні заклади правоохоронного спрямування».

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновки Наглядової ради Загальнонаціонального рейтингу вищих навчальних закладів «Святий Володимир» щодо визначення навчальних закладів переможцями у наступних номінаціях: «Кращі вищі навчальні заклади з підготовки фахівців за напрямком «Право»», «Кращі профільні вищі навчальні заклади з підготовки фахівців за напрямком «Право» та «Кращі вищі юридичні навчальні заклади правоохоронного спрямування» (Додатки 1,2,3).
2. Опублікувати результати Загальнонаціонального рейтингу вищих навчальних закладів «Святий Володимир» у засобах масової інформації.
3. Провести церемонію відзначення переможців Загальнонаціонального рейтингу вищих навчальних закладів «Святий Володимир» упродовж травня поточного року за адресою: м. Київ, бульвар Шевченка, 35.
4. Витрати на проведення церемонії покласти на Раду представників юридичних вищих навчальних закладів і наукових установ України та Союзу юристів України.

Президент Академії наук вищої освіти України, доктор філологічних наук, професор М.І. Дубина
Голова Комітету Верховної Ради України з питань правосуддя; народний депутат України; Президент Одеської національної юридичної академії, доктор юридичних наук професор С.В. Ківалов
Голова спілки юристів України, заслужений юрист України, народний депутат України II і IV скликань В.О.Євдокимов

Додаток №1 до рішення від
15.04.2010 р.

Висновок
Наглядової ради Загальнонаціонального рейтингу вищих юридичних навчальних закладів «Святий Володимир» щодо визначення переможцями ВНЗ у наступних номінації
«Кращі вищі навчальні заклади з підготовки фахівців за напрямком «Право»:

1. ***Одеська національна юридична академія;***
2. ***Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого;***
3. ***Київський національний університет внутрішніх справ;***
4. ***Київський національний університет імені Тараса Шевченка;***
5. ***Національний університет «Києво-Могилянська академія»;***
6. ***Львівський національний університет імені Івана Франка;***
7. ***Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана;***
8. ***Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна;***
9. ***Одеський національний університет імені І.І. Мечникова;***

10. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут».

Голова Наглядової ради Загальнонаціонального рейтингу вищих юридичних навчальних закладів «Святий Володимир», президент Академії наук вищої освіти України, доктор філологічних наук, професор М.І. Дубина

Додаток №2 до рішення від 15.04.2010 р.

Висновок
Наглядової ради Загальнонаціонального рейтингу вищих юридичних навчальних закладів «Святий Володимир» щодо визначення переможцями ВНЗ у наступних номінації *«Кращі профільні вищі навчальні заклади з підготовки фахівців за напрямком «Право»:*

1. ***Одеська національна юридична академія;***
2. ***Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого;***
3. ***Київський національний університет внутрішніх справ;***
4. ***Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка;***
5. ***Академія адвокатури України;***
6. ***Харківський національний університет внутрішніх справ;***
7. ***Національний університет державної податкової служби України;***
8. ***Львівський державний університет внутрішніх справ;***
9. ***Академія прокуратури при України при Генеральній прокуратурі України;***
10. ***Київський університет права Національної академії наук України***

Голова Наглядової ради Загальнонаціонального рейтингу
вищих юридичних навчальних закладів
«Святий Володимир» , президент Академії наук вищої освіти
України, доктор філологічних наук, професор М.І. Дубина

Додаток №3 до рішення від
15.04.2010 р.

Висновок Наглядової ради Загальнонаціонального рейтингу
вищих юридичних навчальних закладів «Святий Володимир»
щодо визначення переможцями ВНЗ у наступних номінації
«Кращі вищі юридичні навчальні заклади правоохоронного спрямування»:

1. ***Київський національний університет внутрішніх справ;***
2. ***Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка;***
3. ***Національний університет державної податкової служби України;***
4. ***Харківський національний університет внутрішніх справ;***
5. ***Національна академія служби безпеки України;***
6. ***Національна академія державної прикордонної служби імені Богдана Хмельницького;***
7. ***Львівський державний університет внутрішніх справ;***
8. ***Академія прокуратури при України при Генеральній прокуратурі України;***
9. ***Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ;***
10. ***Академія митної служби України.***

Голова Наглядової ради Загальнонаціонального рейтингу
вищих юридичних навчальних закладів
«Святий Володимир», президент Академії наук вищої освіти
України, доктор філологічних наук, професор М.І. Дубина

ОСВІТА ЗНОВУ НА РОЗДОРІЖЖІ?

Щойно посівши крісло гуманітарного віце-пре-м'єра, Семиноженко окреслив зміни у сфері вищої освіти... Перша заява пана Семиноженка на новій посаді – Кабмін змінюватиме систему зовнішнього оцінювання знань випускників шкіл. Мовляв, під час вступу до вузів мають бути враховані й атестати учнів, і результати іспитів, і результати тестування. Головний гуманітарій країни допускає, що вже цього року, окрім ЗНО, для випускників шкіл знову проводитимуться вступні іспити. До вступної кампанії лишилися лічені місяці. Станом на 10 березня, за даними директора Українського центру оцінювання якості освіти Ігоря Лікарчука, для проходження ЗНО зареєструвалося 315 тисяч осіб – 72% від загальної кількості випускників. Усі тести вже підготовлено та затверджено. Більше того, 70 відсотків цих тестів уже надруковано й передано для зберігання "в надійні місця". Умови прийому до ВНЗ давно затверджено. Аж раптом з'ясовується, що до травневих свят випускників шкіл "потішать" новиною: тести – тестами, а іспити, мовляв, ніхто не скасовував. Політики й освітяни б'ють на сполох: не дай Боже, скасують тестування. Але нові очільники Міносвіти, як виявляється, цілком "гуманні" люди: тести складайте, але про екзамени не забувайте. А яка тоді користь із ЗНО, якщо кожен ВНЗ додатково запровадить традиційні екзамени? Відома схема: впливові татусі, гроші, дзвінки – екзамен на відмінно, й улюблене чадо знову навчається в потрібному вищому навчальному закладі. У програмі Януковича було записано скасування обов'язкового ЗНО. Я передбачала, що вони говоритимуть про це. Але, чесно кажучи, не сподівалася, що мінятимуться правила гри вже на цей рік, – коментує УНІАН експерт з питань освіти Центру дослідження суспільства, викладач Києво-Могилянської

академії Інна Совсун. – Це абсолютно нераціонально. У дітей залишилося два місяці до іспитів. Якщо вони зараз почали про це говорити, у кращому разі відповідні рішення з'являться у квітні. Університетам треба буде розробляти якісь вступні іспити, які ніхто не розробляв, тому що всі знали, що буде ЗНО. Відмова від ЗНО загрожує поверненням до тих корупційних схем, які були в минулому. У Табачника, коли він говорить про необхідність скасовувати ЗНО, є дуже сильне лобі в особі ректорів. Вони категорично проти ЗНО. Вони втрачають купу грошей, бо зараз змушені приймати студентів за результатами тестів, а не за своїми іспитами, котрі були ледь не основним джерелом прибутку. Звичайно, я можу дуже багато критикувати ЗНО. Треба продовжувати розвивати якість тестів, але сама ідея тестування має залишитися. А ось у провідному ВНЗ країни Київському національному університеті імені Т. Шевченка ніяких загрозливих сигналів у перших заявах Семиноженка не вбачають. І в разі потреби готові запровадити іспити, хоча цілком підтримують тестування. – У всьому світі вузи беруть участь у формуванні власного контингенту. За нас, на жаль, усе вирішили, – розповідає проректор Київського університету Володимир Бугров. – Хай залишається ЗНО. Ми його цілком підтримуємо. Хай враховується середній бал атестата. Але при цьому вузам треба дати право приймати хоча б один профілюючий іспит за визначеним переліком. У нас цього року є проблема: на всі гуманітарні факультети однаковий перелік сертифікатів – українська мова і література, іноземна мова й історія. Але ж підготовка історика відрізняється від підготовки філолога, а юриста – від філософа. Вступник не готується до вступу на конкретний факультет: куди, мовляв, мої сертифікати підходять, туди й піду. Поміняли місцями віз і коня. Деякі студентські організації також не проти повернення до вступних екзаменів. – Необхідно, залишивши незалежне тестування, повернутися до системи вступних іспитів у вищі навчальні заклади, – вважає координатор громадської ініціативи "Студентський захист" Андрій Черних. – Адже треба визначити

реальний рівень знань абітурієнта, а не його здатність запам'ятати відповіді на 2000-3000 питань і механічно, не розуміючи їх суті, відтворити під час тестування. Крім того, чимало студентів першого курсу (особливо серед пільгових категорій) не підтверджують свій рівень знань під час проведення першої екзаменаційної сесії. Отже, ті молоді люди, котрі справді вміють мислити, не мають можливості здобути вищу освіту.

Другий, не менш цікавий месидж новообраного гуманітарного віце-пре-м'єра, – Болонська система ускладнює систему освіти в Україні. – Болонська система в українському прочитанні, – заявив він, – ускладнює систему освіти, а результат її впровадження не збігається з гаслами, під якими ці реформи проводилися. Європейські стандарти, яких ми дотримуватимемося, – це стандарти рівня якості й конкурентоспроможності нашої освіти. Ми вирішили поцікавитися в колишнього міністра освіти Василя Кременя, невже нова влада наважиться дати зворотній хід Болонській системі, яку так активно впроваджують у європейській вищій школі, і до якої Україна приєдналася у 2005 році, взявши на себе певні зобов'язання. – Ніякої відмови від Болонського процесу не буде. Я в це не вірю, – упевнений Кремень. – Треба поліпшувати роботу зі входження в Болонський процес. Думаю, тестування залишиться, можуть бути якісь зміни, це нормально... І Болонський процес, і ЗНО не мають альтернативи для нашої освіти. – В Україні під ширмою Болонського процесу нав'язують всеохопне тестування, – ділиться з УНІАН президент Національного студентського союзу, аспірант Національного університету "Львівська політехніка" Анатолій Ігнатович. – Болонським процесом передбачено здійснення всебічного й глибокого об'єктивного оцінювання, яким тест точно не є (тест – це інструмент поверхового оцінювання, де бракує принципу "сотвори, а не відтвори"). За словами Ігнатовича, Національний студентський союз традиційно щороку проводить круглий стіл щодо бачення Болонського

процесу в Україні, і щоразу стикається з ситуацією, коли значна частина і студентів, і викладачів, просто не розуміють, що таке Болонський процес. – Доходило до того, що підвищення вартості навчання у ВНЗ називали обов'язковим складником болонських реформ, – зазначає Ігнатович. – Дуже часто Болонським процесом прикривають будь-які освітні реформи, – розповідає Інна Совсун. – Наприклад, введення кредитно-модульної системи, на яку зараз нарікають усі університети, котрі її запровадили, було начебто частиною Болонського процесу. Але жоден документ Болонського процесу не передбачає кредитно-модульної системи. Більш того, сама ідея кредитно-модульної системи була придумана в Україні на початку 90-х. Хоча Болонська декларація була підписана тільки у 1999 році. Тож, за словами освітян, українські чиновники великою мірою викривлювали ідею Болонської системи. Тому в ідеалі відмова від деяких постулатів, які зараз впроваджуються начебто під гаслом Болонського процесу, у принципі, може бути позитивом. Але питання в тому, від чого саме збираються відмовитися Семиноженко з Табачником? Болонський процес у чистому вигляді має багато позитивних моментів: передовсім це забезпечення рівного доступу до освіти, акцент на автономності вищих навчальних закладів, особливо щодо визначення навчальної програми, та запровадження мобільності студентів. – Мобільність студентів – дуже хороша, правильна ідея. Але для цього потрібне якесь фінансування з боку держави. А в нас держава це ігнорує, – розповідає Сосун. – Жодного сприяння мобільності. У нас не можна перевестися на один семестр послухати якісь курси з Київського національного в Харківський національний університет, я вже не кажу про міжнародну мобільність.

Анна Ященко,
УНІАН

Нещодавно міністр освіти та науки Д.Табачник заявив: «Ми вже зараз створюємо робочу групу, яка повинна розглянути найбільш хворобливі питання освіти, зокрема мовні. Головний принцип, який буде закладено, – батьки учнів у школі і студенти у ВНЗ повинні мати право самі вибирати, якою мовою вчитися. Вони зобов'язані подати заявки, і вони мають задовольнитися». На думку Табачника, йдеться не про русифікацію освіти, а про дотримання прав людини. За його словами, здобуття освіти рідною мовою не звільняє учнів від знання української.

На думку міністра, окрему проблему представляє Київ: «Вже в квітні я хочу зібрати в міністерстві всіх 500 директорів київських шкіл і запитати у них, як вони виконуватимуть законодавство України відносно вимог батьків самим вибирати мову навчання дітей. Що стосується вузів, то оскільки вони отримають більше автономії, отже, зможуть гнучкіше визначати і мову навчання», – сказав міністр. Чи означає це тиск на директорів, покаже майбутнє. Раніше Дмитро Табачник заявив, що не піде у відставку, навіть якщо студенти оголосять голодування з такою вимогою.

Право батьків обирати мову навчання дітей – ця теза не нова: це завуальований метод відмови від української мови. У Державі Україна для всіх її громадян єдиною державною мовою є мова українська.

Якщо Міністр про це забув, то нагадуємо йому цю істину. Чи й зараз він би заборонив українську? А до нього це не раз робили. Згадаймо:

1622 – наказ царя Михайла з подання московського патріарха Філарета спалити в державі всі примірники надрукованого в Україні «Учительного Євангелія» К.Ставровецького

1690 – засудження й анафема Собору РПЦ на «Кіевскія новыя книги!» П.Могили, К.Ставровецького, С.Полоцького, Л.Барановича, А.Радзивиловського та інших

1696 – ухвала польського сейму про запровадження польської мови в судах і установах Правобережної України

1720 – указ Петра I про заборону книгодрукування українською мовою і вилучення українських текстів із церковних книг

1729 – наказ Петра III переписати з української на російську мову всі державні постанови й розпорядження

1753 – указ Катерини II про заборону викладати українською мовою в Києво-Могилянській академії

1769 – заборона Синоду РПЦ друкувати й використовувати український буквар

1775 – зруйнування Запорізької Січі та закриття українських шкіл при полкових козацьких канцеляріях

1789 – розпорядження Едукаційної комісії польського сейму про закриття всіх українських шкіл

1832 – реорганізація освіти на Правобережній Україні на загальноімперських засадах із переведенням на російську мову навчання

1847 – розгром Кирило-Мефодіївського товариства й посилення жорстокого переслідування української мови та культури, заборона найкращих творів Шевченка, Куліша, Костомарова та інших

1862 – закриття безоплатних недільних українських шкіл для дорослих

1863 – Валуєвський циркуляр про заборону давати цензурний дозвіл на друкування українськомовної духовної і популярної освітньої літератури: «Ніякої окремої малоросійської мови на було і бути не може»

1864 – прийняття Статуту про початкову школу, за яким навчання має вестися лише російською мовою

1869 – запровадження польської мови як офіційної мови освіти й адміністрації Східної Галичини

1870 – роз’яснення міністра освіти Росії Д.Толстого про те, що кінцевою метою освіти всіх інородців «незаперечно повинно бути обрусіння»

1876 – Емський указ Олександра II про заборону друкування та ввозу з-за кордону будь-якої українськомовної літератури, а також про заборону українських сценічних вистав і друкування українських текстів під нотами, тобто народних пісень

1881 – заборона викладання у народних школах й виголошення церковних проповідей українською мовою

1884 – заборона Олександром III українських театральних вистав у всіх малоросійських губерніях

1888 – указ Олександра III про заборону вживання української мови в офіційних установах і хрещення українськими іменами

1892 – заборона перекладати книжки з російської мови українською

1895 – заборона Головного управління у справах друку видавати українські книжки для дітей

1908 – чотирма роками після визнання Російською академією наук української мови мовою (!) Сенат оголошує українськомовну культурну й освітню діяльність шкідливою для імперії

1910 – закриття за наказом уряду Столипіна всіх українських культурних товариств, видавництв, заборона читання лекцій українською мовою, заборона створення будь-яких неросійських клубів

1911 – постанова VII дворянського з'їзду в Москві про виключно російськомовну освіту й неприпустимість вживання інших мов у школах Росії

1914 – заборона відзначати 100-літній ювілей Тараса Шевченка; указ Миколи II про скасування української преси

1914-1916 – кампанії русифікації на Західній Україні; заборона українського слова, освіти, Церкви

1922 – проголошення частиною керівництва ЦК РКП(б) і ЦК КП(б)У «теорії» боротьби в Україні двох культур

– міської (російської) та селянської (української), у якій перемогти повинна перша

1926 – лист Сталіна «Тов. Кагановичу та іншим членам ПБ ЦК КП(б)У» з санкцією на боротьбу проти «національного ухилу», початок переслідування діячів «українізації»

1933 – телеграма Сталіна про припинення «українізації»

1933 – скасування в Румунії міністерського розпорядження від 31 грудня 1929р., яким дозволялися кілька годин української мови на тиждень у школах із більшістю учнів-українців

1934 – спеціальне розпорядження міністерства виховання Румунії про звільнення з роботи «за вороже ставлення до держави і румунського народу» всіх українських учителів, які вимагали повернення до школи української мови

1938 – постанова РНК СРСР і ЦК ВКП(б) «Про обов'язкове вивчення російської мови в школах національних республік і областей», відповідна постанова РНК УРСР і ЦК КП(б)У

1958 – закріплення у ст. 20 Основ Законодавства СРСР і союзних республік про народну освіту положення про вільний вибір мови навчання; вивчення всіх мов, крім російської, за бажанням батьків учнів

1970 – наказ про захист дисертацій тільки російською мовою

1972 – заборона партійними органами відзначати ювілей музею І.Котляревського в Полтаві

1973 – заборона відзначати ювілей твору І.Котляревського «Енеїда»

1974 постанова ЦК КПРС «Про підготовку до 50-річчя створення Союзу Радянських Соціалістичних Республік», де вперше проголошується створення «нової історичної спільноти – радянського народу», офіційний курс на денаціоналізацію

1978 – постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про заходи щодо подальшого вдосконалення вивчення і викладання російської мови в союзних республіках» («Брежнєвський циркуляр»)

1983 – постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про додаткові заходи з поліпшення вивчення російської мови в загальноосвітніх школах та інших навчальних закладах союзних республік» («Андроповський указ»)

1984 – постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про дальше вдосконалення загальної середньої освіти молоді і поліпшення умов роботи загальноосвітньої школи

1984 – початок в УРСР виплат підвищеної на 15 відсотків зарплатні вчителям російської мови порівняно з учителями української мови

1984 – наказ Міністерства культури СРСР про переведення діловодства в усіх музеях Радянського Союзу на російську мову

1989 – постанова ЦК КПРС «Про законодавче закріплення російської мови як загальнодержавної»

1990 – прийняття Верховною Радою СРСР Закону про мови народів СРСР, де російській мові надавалося статус офіційної

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАПЇНИ

На основі викладеного і керуючись статтею 150 Конституції України, статтями 62,63,65,67,69 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

вирішив:

1. Положення частини першої статті 10 Конституції України, за яким «державною мовою в Україні є українська мова», треба розуміти так, що українська мова як державна є обов'язковим засобом спілкування на всій території України при здійсненні повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо), а також в інших публічних сферах суспільного життя, які визначаються законом (частина п'ята статті 10 Конституції України).

Поряд із державною мовою при здійсненні повноважень місцевими органами виконавчої влади, органами Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування можуть використовуватися російська та інші мови національних меншин у межах і порядку, що визначаються законами України.

2. **Виходячи з положень статті 10 Конституції України та законів України щодо гарантування застосування мов в Україні, в тому числі в навчальному процесі, мовою навчання в дошкільних, загальних середніх, професійно-технічних та вищих державних і комунальних навчальних закладах України є українська мова.**

У державних і комунальних навчальних закладах поряд із державною мовою відповідно до положень Конституції України, зокрема частини п'ятої статті 53, та законів України, в навчальному процесі можуть застосовуватися та вивчатися мови національних меншин.

3. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскарженим.

м. Київ
14 грудня 1999 року № 10-рп/99

ПЛАНЕТА, ЯКА ДИВУЄ

Дедалі більшого розголосу набувають фотографії, зроблені американськими космічними апаратами, що побували на орбіті Марса. Об'єкти, сфотографовані на цій планеті потужними камерами, нагадують руїни якихось штучних споруд. Зокрема добре видно об'єкт, який нагадує зруйновану плотину на руслі висохлої річки. Він був названий дослідниками «Порт». Викликає цікавість не лише відоме «обличчя» завширшки майже милю, але й загадковий об'єкт, що нагадує «літальну тарілку». Квола реакція НАСА на ці здогадки і припущення лише підливає масла у вогонь. Викликає підозру, що американці щось приховують від населення планети, а зникнення американського літального апарату ще на підході до червоної планети уже зараз розцінюється як «трюк» спецслужб США. Виникає небезпідставне запитання: а може зниклий апарат і не зник зовсім. Просто він мав на борту інформацію, яку відразу засекретили. І все ж НАСА дещо розсекретило, або випадково пропустило... Вражаючі кадри марсіанських дюн було сфотографовано дуже потужною космічною камерою HIRISE (науковий експеримент отримання зображень з високим дозволом). Вона розташована на борту космічного апарата «Марсіанський орбітальний розвідник». І ось це око апарата зафіксувало незвичайну картину – на Марсі нібито з червонуватих піщаних дюн ростуть темні дерева.

Проте те, що на перший погляд здається оазисами в пустелі, – насправді сліди обвалів. Справа в тому, що коли Сонце розтоплює сухий лід (твердий двоокис вуглецю), то з вершин марсіанських дюн сходять вниз потоки чорного базальтового піску. Вони-то і нагадують «яблуневі сади», або ліси, зняті з пташиного польоту.

А в блозі HIRISE цей процес описується так: «Величезний регіон піщаних дюн розташований в північних широтах Марса. Взимку шар льоду, що складається з діоксиду вуглецю, покриває дюни, а навесні, коли сонце зігріває лід, він випаровується. Цей вельми інтенсивний процес збиває гребені

дюн вниз, утворюючи темні смуги. У результаті обвалу піднімається шар пороху, який згодом осідає на лід. На другому фото можна побачити, що колір пилу, що осів, відрізняється від кольору льоду, що покриває дюни. Якби такі вичерпні коментарі стосувалися й інших відзнятих об'єктів... Але у відповідь ми отримуємо від НАСА лише загадкову паузу.

А.Гусаченко

СТРЕС МАЄ СУМНІ НАСЛІДКИ

Щоденний стрес, якому ми піддаємося на роботі, вулиці, вдома, може провокувати зростання ракових пухлин. До такого висновку прийшли дослідники з Йельського університету (США). Виявляється, будь-який вид травми, чи то психічна, або фізична дія, діє як своєрідний «міст», за допомогою якого ракові клітини мутантів групуються і утворюють смертельно небезпечну суміш. До стресів вчені також відносять різні інфекції і запальні процеси. Досі медики були впевнені, що для початку зростання пухлини необхідно, аби в одній клітці сталося понад одну мутацію. Проте експерименти з плодовими мушками (дрозофілами) показали, що мутації можуть ініціювати рак, навіть якщо вони відбуваються в різних клітинах. Нагадаємо, що на долю раку доводиться, майже чверть щорічних смертей в Сполучених Штатах. При цьому 30% смертей онкохворих відбувається через рак легенів, 10% – товстої і прямої кишок, 7% – молочної залози і близько 5% – простати. На тлі зниження смертності від найпоширеніших форм раку зростає число жертв раку печінки. Серед жінок також підвищується смертність від раку підшлункової залози, а серед чоловіків – від раку стравоходу і меланоми. Також, на думку вчених, кожна година перегляду телевізора збільшує на 9 відсотків ризик ракових захворювань. До такого висновку прийшла група дослідників під керівництвом Девіда Данстена з Інституту Бейкера з вивчення серця і діабету в Австралії. Наукова стаття, присвячена цій темі, опублікована в медичному журналі «Сиркьюлейшен». Учені протягом шести з половиною років спостерігали за станом здоров'я 8800 австралійців у віці старшому за 25 років. За цей період померло 284 учасників дослідження, зокрема 125 – від онкологічних захворювань, 87 – від хвороб серцево-судинної системи. Окрім способу життя і часу, який добровольці щодня проводили перед телевізором, дослідники оцінювали їх вік, стать, статуру, а також рівень фізичних навантажень. Дані було завантажено в комп'ютер і проаналізовано. Учені звернули увагу, що при збільшенні часу

перегляду телепередач на одну годину в день ризик смерті від серцево-судинних захворювань збільшується на 18 відсотків, від раку – на 9 відсотків, а загалом – на 11 відсотків. Як відзначають вчені, у добровольців, які щодня проводили перед телевізором більше чотирьох годин, ризик смерті за якої-небудь причини перевищував аналогічний показник в тих, хто дивився телевізор менше двох годин, на 46 відсотків, при цьому ризик смерті від захворювань серцево-судинної системи збільшувався на 80 відсотків. Керівник групи вчених зауважив, що одним з найбільш несприятливих для здоров'я чинників під час перегляду телевізора є сидіння. «Для профілактики хвороб серця і судин людям необхідно отримувати фізичні навантаження й уникати тривалого сидіння, як перед телевізором, так і в автомобілі або на роботі», – сказав учений. Він також рекомендував на роботі робити коротку гімнастику, ходити в магазин пішки й споживати більше овочів і фруктів.

ДРАБІВСЬКЕ ПОВСТАННЯ, АБО СПРАВА «ГРЕНАДЕРІВ»

На початку 1930-х років українське селянство опинилося на порозі нової громадянської війни. У лютому 1930 року частка колективізованої землі була найбільшою за весь період кампанії. Але тиск держави на селян був настільки сильним (тут і форсування колективізації, і усуспільнення домашньої худоби, і вилучення посівного зерна, і обшуки, штрафи та компенсації), що це не могло залишитися без наслідків. Однією із розповсюджених форм активного опору селян стали терористичні акти, які фіксувалися органами ДПУ: підпали майна, побиття, поранення, убивства, здійснювані проти представників радянської влади та сільських активістів і комуністів. Найпоширеніші виступи – переривання проведення зборів з питань колективізації, розбір усуспільненого майна і худоби, колективний вихід із колгоспів, жіночі бунти, забій власної худоби, розпродаж майна. З кінця січня 1930 року характер селянських виступів став змінюватися, вони набули рис організованості. З'явилися спільні виступи деяких сіл, створювалися озброєні загони, висувалися альтернативні селянські керівники. Селяни розганяли сільради, озброювалися вилами, сокирами, ножами, інколи рушницями й обрізами, рили навколо сіл окопи, виставляли пікети на дорогах. Селяни виступали з гаслами: «Нам не треба Радянська влада, яка грабує селян!», «Змінити сільради старостами!». На Правобережжі було висунуто гасла самостійності України: «Геть Радянську владу! Хай живе самостійна Україна!». Один з таких селянських виступів відбувся на Черкащині й увійшов в історію під назвою Драбівське повстання. Матеріали по справі цього повстання зберігаються в Державному архіві Черкаської області. Розкрита органами ОДПУ група діяла на території Прилуцького, Черкаського, Лубенського та Кременчуцького округів. За оцінкою ОДПУ, це була потужна контрреволюційна організація, яка готувала збройне повстання з метою повалення радянського режиму й проголошення «Української незалежної народної

республіки». Початок активності цієї організації збігся з початком «ліквідації куркульства як класу» (осінь 1929 року). За матеріалами слідства, керівництво організацією здійснював «контрреволюційний центр», що містився в Києві, через своїх емісарів (їх нібито було більше 200), які мали організувати районні та підрайонні повстанські комітети.

У справі під назвою «Гренадери» (Драбівське повстання) проходили учасники повстанських груп цілої низки сіл. Сільські повстанкоми були керовані підрайонними комітетами, які діяли в селах Перервинці, Свічківка та Білоусівка. Повстання мало відбутися навесні 1930 року, але було перенесене на весну 1931 року. Та одна з груп у селі Перервинці не була згодна на перенесення строку, вирішила виступити самостійно й визначила дату виступу – 6 квітня 1930 року...

Драбівське повстання почалося в запланований час. За вказівками підрайонного комітету виступили кілька населених пунктів: Перервинці, Митлашівка та Драбів. Кількість повсталих досягла більш ніж 100 осіб. Повсталі селяни були озброєні гвинтівками, обрізами та револьверами-наганами». Мали вони й холодну зброю.

Під час збройного виступу було вбито 7 сільських активістів-комнезамівців, здійснено напад на станцію Драбів, де було захоплено і перервано телеграфно-телефонний зв'язок, підпалено будинок Нарсуду та захоплено зброю, що там зберігалася. До повстання були готові й інші групи селян – із сіл Филиповичі, Круподеринці та Білоусівка.

Та повстанню не судилося перемогти. Того ж дня силами Лубенського та Прилуцького ДПУ воно було ліквідоване. Під час слідства було заарештовано 89 активних учасників повстання. 20 з них було розстріляно, інші отримали різні терміни ув'язнення. Всі засуджені по справі Драбівського повстання були реабілітовані у 1989 році.

Розгром Драбівського повстання і арешт повстанських груп не припинили діяльність повстанців у інших селах. Ті повсталі селяни, котрим вдалося уникнути арешту, пізніше об'єдналися вже в Пирятинському районі, де вчинили низку

пограбувань і терактів проти представників сільської радянської влади.

Загалом селянські виступи 1930-х років залишилися стихійними й були швидко придушені. Та історія селянського опору мала величезне значення й показала, що навіть в умовах тоталітарної держави селянство активно чинило опір системі.

Тетяна Григоренко

ВОЛОДИМИР ВЕРНАДСЬКИЙ І НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИЙ РУХ В УКРАЇНІ

Володимир Вернадський – видатний природодослідник, мінералог, кристалограф, основоположник геохімії, космохемії, біогеохемії, радіогеології, вчення про ноосферу, дослідник історії науки, мислитель, енциклопедист, організатор Української академії наук (1918), Національної бібліотеки при Українській АН у Києві (1919), яка тепер носить його ім'я, а також організатор багатьох наукових Комісій і Комітетів. В.Вернадський академік Російської АН (1909), Української АН (1918), перший її президент, дійсний член Наукового товариства ім. Шевченка (1924), Чехословацької АН (1926), Паризької АН (1928).

Його життя і творча діяльність пов'язані з Росією і Україною, зокрема з Санкт-Петербургом, Харковом, Полтавою, Києвом, Сімферополем, Москвою [1]. Вчений характеризував себе як „росіянина по культурі і по всьому укладу свого життя – правда, росіянина, все життя котрого безперервно було зв'язано і з Україною і з українським визвольним рухом" [2].

В.Вернадського турбувала доля українського народу, який з 1654 р. перебував під владою царської Росії. З метою покращання становища українців вчений у 1915 р. написав статтю під назвою „Украинский вопрос и русское общество", яка, на жаль, тоді не була надрукована. У списку його опублікованих праць вона відсутня [3]. Стаття знайдена у фонді вченого в Архіві АН СРСР (3-й машинописний екземпляр) і опублікована в журналі „Родина" в 1990 р. І.Мочаловим з передмовою під назвою „Эти голоса не были услышаны" [2].

Перш ніж подати її основний зміст, необхідно зауважити, що в період тривалої і запеклої боротьби українського народу за національне визволення від польського поневолення гетьман України Богдан Хмельницький підписав у 1654 р. в Переяславі

угоду з московським царем Олексієм Михайловичем. Згідно з цією угодою Україна визнавала протекторат Московського царства, а Москва зобов'язувалася боронити Україну від нападу Польщі. Москва гарантувала збереження незалежності внутрішньої політики України, зокрема її адміністрації, судочинства, війська, фінансової і господарської діяльності, соціальних відносин, культурно-національного і церковно-релігійного життя.

Б.Хмельницький вважав цю угоду як тимчасову мілітарно-політичного характеру. Натомість Москва, як з'ясувалося пізніше, сприймала її як можливість розширити границі свого царства. Уже після смерти Б.Хмельницького Москва щораз більше втручалася у внутрішні справи України, обмежувала її суверенні права, а згодом звела нанівець усі домовленості [4].

За словами В.Вернадського, в XVII-XVIII століттях російсько-українські відносини зводилися до поступового поглинання і перетравлювання Росією України як інородного політичного тіла, водночас ліквідовувалися основи місцевого культурного життя (школа, свобода книгодрукування) і піддавалися переслідуванню навіть етнографічні відміни. У кінці XVIII ст. згладилися сліди адміністративної автономії в Україні.

Процес обмеження національних прав України супроводжувався протестами населення і надзвичайними заходами зі сторони російського уряду. Були спалахи бунтів, спроби перших Гетьманів спасти політичну самостійність України за допомогою інших держав, були відкриті військові повстання, які жорстоко придушувалися Росією. Разом з тим російський уряд застосовував різноманітні спроби обмеження військової сили України, вдавався до спеціяльних каральних експедицій, аж до руйнування і ліквідації Запорізької Січі.

За послаблення національного життя в Україні протест проти російського централізму набирав інших форм. У Петербург відправлялися одна за другою українські делегації з

проханням збереження вольностей і народних прав. Проте російський уряд на те позитивно не реагував.

У XIX ст. Україна як політичний організм з самостійним внутрішнім життям перестала існувати, будучи остаточно, за висловом Петра I, „прибрана до рук" Росією. Всі сліди автономного устрою щезли. Особливості української національної культури поступилися місцем загальноросійському порядку, що тримався на трьох китах: централізмі, абсолютизмі і бюрократизмі.

Але національне життя в України не щезло. Воно почало відновлюватись в нових формах, відповідно до нових умов. Завдяки зверненню українських письменників до живої народної мови, література стала близькою до широких мас українського населення і послужила могутнім чинником національного руху.

З цим періодом збіглося відродження західнослов'янських народів. Воно дало новий імпульс українському національному рухові як одному зі складових елементів стремління людства до демократичних свобод.

Перші ідеологи цієї стадії українського руху виходили з ідеї рівноправности українського народу з іншими слов'янськими народами і ставили завдання відновити національно-політичну самостійність України в складі Росії на засадах федеративного устрою і широких демократичних прав у місцевому управлінні.

У подальшому українське суспільство відстоювало, головним чином, свої права на вільне культивування своєї мови в сфері школи і літератури, відносячи національно-політичну автономію краю до постулатів віддаленішого часу.

Відродження українського руху в нових формах викликало на перших же порах люті репресії уряду і поклало початок нового періоду боротьби офіційної Росії з українською народністю – на цей раз уже з національно-культурною стороною її життя. В офіційній російській термінології український рух того періоду одержав назву „українського сепаратизму".

Заходи російського уряду проти українського руху, крім переслідування українських діячів, виразилися у цензурному режимі, що обмежував вживання української мови в друку дуже вузькими рамками, в утиску української драматургії і сцени, в гонінні на українську мову в школі, загальному ворожому відношенні до всякого прояву української національної самосвідомости. В окремих проявах боротьби з українським сепаратизмом російська адміністрація доходила навіть до переслідування таких природних проявів національної української стихії, як спів народних пісень, виступи кобзарів тощо.

З найбільшою жорстокістю українська національна ідея переслідувалася в церковно-релігійній і шкільній літературі. Саме там, де українська інтелігенція вбачала просвіту як найкращий шлях до морального і культурного піднесення народних мас, уряд вбачав загрозу єдності і міцності Російської імперії.

У той час російські ідеологи пропаґували ідею про етнографічну, культурну і мовну єдність окремих гілок російського народу, про їх участь у створенні російської літературної мови, загальнодержавна роль якої виключає необхідність у паралельнім розвитку інших мов і літератур. Разом з тим вказувалося на державну небезпеку українського політичного сепаратизму і переважання в українському русі антидержавних тенденцій. Висловлювалися також підозріння і обвинувачення в іноземному походженні українського руху, зокрема навіяного поляками, німцями і ін. Державна політика того періоду прагнула досягнути повного злиття українців з панівною російською народністю.

Значний вплив на розвиток українського руху в Російській імперії мав український рух у Галичині. Там рух почався в середині XIX ст. і носив, як у Росії, виключно культурно-національний характер з тенденцією до вдосконалення форм внутрішнього управління в своєму краю. Ширші рамки політичного життя в Австро-Угорській імперії сприяли розвитку української культури в Галичині.

Літературні і громадські сили „російської" України в періоди посилених репресій йшли в Галичину і брали участь у її національному житті.

Українці, які проживали в Російській імперії, дивилися на Галичину як на П'ємонт українського національного відродження, тоді як російські офіційні кола дивилися на неї, як на вогнище українського сепаратизму. Реакційні москвофільські течії в Галичині служили опорою політики Москви.

У Першій світовій війні Росія прагнула захопити Східну Галичину і включити її до складу своєї імперії. Успіхи Росії у перші місяці війни 1914 р. дали можливість розпочати знищення ненависного їй „вогнища мазепинства" в Галичині. Цей план здійснювався послідовно і жорстоко шляхом погрому українських інституцій, особливо НТШ, руйнування культурної спадщини в Галичині і насильного вивезення української інтелігенції до Росії.

Невдача, спричинена відступом у 1915 р. російських військ зі Львова, трохи протверезила російський уряд і спонукала його зм'якшити свою нетерпимість до української національности в окупованих частинах Галичини. Але загальне відношення до українського руху не змінилося, про що свідчило важке становище висланих галичан та цензурні утиски української преси і літератури в Росії.

Отже, небезпека для Росії не в українському русі, а в упередженій трактовці його як „шкідливого" і при цьому наносного явища у державнім і національнім організмі. При такому погляді рух, що є по суті природним і органічним явищем, трактується як ворожий державному устрою. Противники українства не бажають допустити свободи українського руху зі страху політичної і культурної втрати для Росії, тоді як українці вбачають шкоду якраз у відсутності такої свободи.

Оскільки український рух органічний і живиться корінням народного життя, то він ніколи не згасне. Всяке обмеження національних прав українців розвиватиме тенденції до ухилення від загальнодержавної роботи і зосередження всіх сил на

інтересах своєї народности. Переконливим прикладом є поляки і їх тактика повної байдужости до питань поточного російського державного і суспільного життя, позаяк вони не зв'язані з чисто польськими інтересами.

В.Вернадський звернувся до вчених, діячів культури Росії, які, на його думку, могли б своїми публіцистичними виступами покращити ставлення російського суспільства і впливових кіл до українського народу. Вчений навіть накреслив програму основних напрямків їхніх публіцистичних виступів.

Проте В.Вернадський даремно сподівався, що таким шляхом можна було змінити ставлення царського уряду до нагальних національних питань на той час 30 мільйонного українського народу стосовно вільного розвитку його мови, літератури, культури, традицій тощо. Яскравим підтвердженням цього є те, що його стаття тоді навіть не була опублікована.

Тепер, коли Україна здобула свою незалежність, ще лунають голоси про приєднання східного і південного регіонів України до Росії. Тому і в наш час ця маловідома стаття В.Вернадського актуальна.

Література: _____

1. Матковський О., Білоніжка П. Володимир Вернадський – геніальний учений-енциклопедист кінця XIX – першої половини XX століття // Мінерал, зб. – 2003. – №53. – Вип. 1–2. – С 3–14.
2. Вернадський В. И. Украинский вопрос и русское общество // Родина. – 1990. – №1. – С. 91–95.
3. Личков Б.Л. Володимир Іванович Вернадський. – М., 1948. – 103 с.
4. Оглоблин О. Переяславська угода 1654 року // Енциклопедія Українознавства. – Львів, 1996. – т.6. – С. 2018.

* Публікується за оригіналом

Петро Білоніжка

ПЕРША ПОВНА БІБЛІОГРАФІЯ «ЗАПИСОК НТШ»

Наближаємося до ювілейного 250-го тому головного видання Наукового товариства ім. Шевченка – його славних „Записок...". За понад 110-літню історію цього видання у винятково складних умовах українського буття воно виявилося безпрецедентно масштабним і значущим у процесі розвитку нашої національної науки, особливо гуманітарної, соборницького гуртування і підготовки її сил. За визначальними сутнісними ознаками і кількісними показниками, направду трудно назвати щось аналогічне в інших національних культурах.

Сукупний зміст „Записок..." складає широкий обсяг найрізноманітніших українознавчих знань: досліджень, студій, розвідок, публікацій матеріялів з історії, археології, археографії України, літературознавства, мовознавства, фольклористики, етнографії, філософії, мистецтвознавства та інших ділянок української гуманітаристики. Це численні рецензії, бібліографічні огляди, присвячені працям з різних ділянок зазначених наук українських і зарубіжних учених. Це також багаті хронікальні матеріяли з відомостями про науковий рух в Україні, зв'язки з іноземними вченими і науковими осередками, підготовку, обговорення, рецензування нових досліджень у комісіях НТШ тощо.

Загалом, на сьогодні „Записки..." – це вмістилище багатого доробку української гуманітарної науки за понадстолітній період її розвитку, джерело винятково цінних унікальних відомостей про умови, шляхи, напрямки руху цієї науки, її міжнародний контекст і резонанс, словом, – справжнє широке море українознавчої інформації.

І орієнтуватися в цьому морі нелегко. В різний час керівники і діячі НТШ, бібліографи робили конкретні кроки щодо інформації і популяризації змісту „Записок...", публікували каталоги, покажчики, описи, огляди їх томів за певний період. Ставилося питання й про підготовку повної

бібліографії „Записок НТШ" з першого і по 100-й том і далі. Але зреалізувати цю потребу з різних причин не вдалося.

Щойно тепер цю ідею здійснено. Видано об'ємний 740-сторінковий том „Бібліографія Записок Наукового товариства імені Шевченка. Томи I-CCXL 1892–2000" (Львів, 2003). Укладачем бібліографії є працівник НТШ у Львові Василь Майхер, підготовку її до друку і редагування здійснив Олег Купчинський.

Структура цієї праці проста і прозора. Починаючи від першої появи „Записок..." (видання 1892 р.) і так том за томом, рік за роком, послідовно подається докладний бібліографічний опис кожної книжки: її видавничі реквізити (місце видання, редактор, частотність, кількість сторінок тощо), розділи, постійні рубрики, в рамках яких вказуються автори і назви опублікованих праць (досліджень, матеріялів, рецензій, інформації наукової хроніки, бібліографії та інших матеріялів) з позначенням їх сторінок і різних супутніх зауваг при публікаціях. У такий спосіб охоплюється практично все, що друкувалося на сторінках і навіть обкладинках усіх 240 томів. Допомагають орієнтуватися і в пошуку потрібного іменний та географічний покажчики (с. 584–735), списки умовних скорочень і абревіатур (с. 737–739). Звичайно, був би тут ще дуже бажаним і доречним також предметний покажчик. Але укладення його вимагало великої додаткової праці і часу. Можливо, що це вдасться зробити як спеціяльний додаток, скажімо, з виходом 250-го тому.

Дуже добре, що в процесі підготовки бібліографії була звернута увага на відповідне відображення мовного аспекту „Записок НТШ" – їх української мови і правопису в різні періоди видання. З самого початку історії літературного Товариства і далі Наукового товариства ім. Шевченка одним з найголовніших його програмних завдань було всебічне плекання української мови і якомога ширше практичне застосування її передусім у наукових цілях, що повинно бути і нас самих, і вчену світову громадськість переконати в не менших, ніж у інших європейських мов, функціональних

можливостях цієї дискримінованої і заборонюваної поневолювачами мови.

Головним виразником і чинником реалізації цього завдання були видання НТШ, і в першу чергу його „Записки...". Тому це видання є цінним джерелом і показником для дослідження, простеження динаміки новітньої української наукової мови взагалі і мови багатьох діячів української науки зокрема. А, отже, і збереження оригінального написання, правопису текстів у позиціях бібліографії це не тільки педантичність, але й реальний елемент корисної дії для таких досліджень.

Книга відкривається обширною статтею О. Купчинського „Бібліографія фундаментального видання Наукового товариства ім. Шевченка (замість передмови)" (с.3–30). Властиво, це ціла оригінальна дослідницька розвідка, написана з притаманними її авторові науковою ретельністю і сумлінністю. Ось хоча б перелік заголовків її розділів: „Передумови появи „Записок НТШ", „Записки НТШ" – основне видання НТШ", „Загальна структура „Записок НТШ", розділи та рубрики видання", „Редактори, редакційні колегії і редакційні комітети „Записок НТШ", „Мова „Записок НТШ", „Перші описи та бібліографії „Записок НТШ", „Основні принципи підготовки бібліографії „Записок НТШ". У розділі „Кількість томів, книжок і сторінок „Записок НТШ", які вийшли друком упродовж 1892–2000 років", опрацьована зведена хронологічна таблиця з зазначеними у заголовку даними, а також місцем видання та іншими відомостями про кожний том.

Стаття дає широкий обсяг різноманітної інформації з історії „Записок ..." в різні періоди і в різних місцях їх видання, а також цілісну аналітичну характеристику концептуальних засад цього видання в залежності від умов і можливостей. Вона добре виконує свою прикладну функцію як вступ до бібліографії і водночас сприймається як самодостатнє дослідження, яке при докладнішій розробці закладених у його тексті багатьох моментів і порушених питань має підставу перерости в монографію.

Предметно доповнюють зміст книги ілюстрації – світлини титульної сторінки „Записок НТШ" в різний час і їхніх редакторів – від перших Юліяна Целевича та Олександра Барвінського і далі – головного і багатолітнього їх промоутера Михайла Грушевського, його послідовників Івана Крип'якевича, Кирила Студинського, Ярослава Гординського, Василя Сімовича, редакторів у діяспорі Костя Кисілевського, Василя Стецюка, Володимира Яніва, Матвія Стахіва, Миколи Чировського, Василя Лева, Богдана Романенчука, Григорія Лужницького – до теперішнього у Львові Олега Купчинського.

Життя „Записок НТШ" продовжується. Уже обговорювана бібліографія відстає від виданих після 240-го більше півдесятка наступних томів.

„Записки НТШ" – це справді унікальне, знакове видання української національної науки, ціла бібліотека доробку нашої гуманітаристики і пов'язаної з нею величезної українознавчої інформації. Тому треба зробити все можливе, щоб відповідними бібліографічно-довідковими посібниками якомога повніше і краще розкрити, показати ці надбання та полегшити їх використання.

Видана „Бібліографія..." добре служить цьому завданню, і працю в цьому напрямку варто продовжити. „Записки Наукового товариства ім. Шевченка" заслуговують особливої уваги.

Роман Кирчів,
академік АН ВО України

УКРАЇНЦІ В КРИМУ

Тюрколог Агатангел Кримський (1871-1942) сам, як і визначний наш економіст Михайло Туган-Барановський (1865-1919) – кримсько-татарського походження, – пише Омелян Пріцак у своїх «Студіях з Криму» (1929)… і додає: «Принагідно зауважимо. Не тільки спеціалістові-антропологові, бо й першому-ліпшому туристові, часом буває видко величезну схожість антропологічного типу багатьох теперішніх татар-кримчаків та українців. З першого погляду іноді не можна і розпізнати (з свідчень Самійла Величка про масове потатарення українців у Криму) і факт антропологічної схожості (А.Кримський. Студії з Криму І-ІХ. – К., 1930. – С.17).

Демографічна історія Криму ще не написана. Як характерний причинок до неї я подаю статистичні дані із 1666-1667 року, які навів найбільший османсько-турецький подорожник Евлія Челебі (1611-бл.1683). Евлія побував у 1641-1667 рр. в Східній Європі, деякий час провів у Криму, брав участь у кримських походах на Україну. Якраз у 1666-1667 рр. відбувся черговий перепис населення півострова Крим… Евлія встиг ще перед своїм від'їздом до Істанбулу занотувати дані того перепису до своєї славної «Книги подорожей» (Самгат-намесі). Тодішній Кримський Ханат, що складався з 24 «судових» повітів (казали), поділяв населення на три групи: повноправні мусульмани, православні піддані – робітники мусульманів (есір), окреслювані як казак (казаки-українці) та ра їя, оподатковані піддані, релігійні спільноти (євреї, караїми, вірмени, греки).

Мусульманського населення було 187000 душ: із них 87000 належали до військового стану (аскері тіїфесі). Татарів у 1928р. в Криму було 175000. Українських підданих було 920000. Евлія поділяє їх на три групи: 1) піддані (есір) – 600000; 2) рабані: жінки, дівки (діфка) – 120000; 3) діти – 200000.

Як бачимо, співвідношення було: 187000 татарів та 920000 українців, цебто українці становили чотири п'ятих населення Криму в 1666-1667рр. Евлія додає: «Отже, якщо б – але хай нас

Аллах охоронить від того – така велика кількість невірних і непокірних (ак) казаків (українців) збунтувалася, то вони перевернули б увесь Кримський півострів догори ногами. Це дійсно тільки завдяки благословенню, що випливає із чуд Могаммеда, що вони (козаки) цілком не здатні до бунту» (Evlija Gelebi. Siyahatnameni (Istanbul: Turk Tarih Kalliyati 1928), t.8. – S.33-35).

До речі, число ра їя, цебто євреїв, караїмів, вірмен та греків у Криму нараховувало, за Евлією, 20000 душ (Там само, t.7. – S.601).

Справа ясна, що громадяни України – мешканці Криму, харків'яни – мешканці Донеччини, чи одесити – повинні мати можливість пізнати історію своєї ближчої Батьківщини у системі, власне, історії України.

(Витяг з праці «Українознавство». Хрестоматія. – К., 1996. – Либідь. – С.350-351).

ДО ВІДОМА

За переписом 1666/1667 рр. в Криму було 187 тис. чол.
З них:

- 87000 військового стану;
- татарів було 175 тис.;
- українських підданих – 920 тис.;
- піддані (естр) – 600 тис.;
- рабині, жінки, дівки – 120 тис.;
- діти – 200 тис.;

Українці становили 4/5 всього населення Криму.

У попередньому номері «Вісника» редакція повідомляла, що 16 квітня перед членами Президії АН ВО України з доповіддю «Радіохірургічний метод лікування пухлин» виступив академік В.І.Цимбалюк. До його виступу друкуємо деякі пояснення до термінів і понять.

Стереотаксична радіохірургія
Радіохірургія

Стереотаксична радіохірургія – новітній метод функціональної нейрохірургії (епілепсія, паркінсонізм, больові синдроми), нейроонкології (пухлини головного мозку), судинної нейрохірургії (АВМ головного мозку)

Принцип – проведення одноразової дози прицільного опромінення глибинних структур головного мозку через інтактну шкіру.

Gamma-knife хірургія

Л. Лекселл і біофізик Б. Ларссон сконструювали перший «гамма-ніж» – нейрохірургічний інструмент, призначений для доставки сфокусованій радіації з метою проведення радіохірургії.

Перший прототип гамма-ножа був створений і встановлений в шведському Karolinska Hospital в 1968 році.

Техніка Gamma-knife – хірургії

«Гамма-ніж» – це апарат для проведення високоточного одномоментного опромінювання різних патологічних утворень головного мозку. В ньому використовується енергія гамма-випромінювання радіоактивного кобальту-60. Опромінення виробляється за допомогою 201 сфокусованого джерела. Доза опромінення досить велика для того, щоб досягти необхідного ефекту після одноразової процедури (тривалість сеансу досягає декількох годин).

- В світі працює 300 гамма-ножів. Виконано більше 500 тис. радіохірургічних операцій.
- Останні роки провідні країни світу закуповують лінійні прискорювачі «Trilogy» «Variam medical system» «Novalis» Brain-Lab Німеччина.
- Упродовж 2005-2006 рр. проводилась Всеукраїнська акція зі збору коштів на придбання «Гамма-ножа» за ініціативою газети «Факти» та Інституту нейрохірургії. Було зібрано 5 млн. гривень.
- Акція привернула увагу Президента України, Кабінету Міністрів і Верховної Ради.
- Кабінетом Міністрів було виділено ще 54,4 млн. гривень.
- Тобто загальна сума 59,4 млн. гривень

LINAC-хірургія

До 80-х років минулого століття за точністю і ефективністю проведення радіохірургії конкурентів у гамма-ножа не було. Але починаючи з 90-х років точність позиціювання пучків і пацієнтів при опроміненні на лінійних прискорювачах стала порівнянною з характеристиками для установки гамма-ніж.

Також активно стали розвиватися нові методики стереотаксичної радіохірургії, які можливі лише на прискорювачах, визначилися бренди (Varian, Siemens) в області побудови прискорювальних систем для медичних цілей.

Переваги лінійного прискорювача «Trilogy» перед «Гамма-ножем»

- Повністю перекриває всі можливості «Гамма-ножа» в плані пухлин і судинних аномалій головного мозку.
- Має більший діапазон впливу на організм хворого так, як може знищувати пухлини спинного мозку і хребта.
- «Trilogy» може одночасно знищувати метастази головного мозку і первинну пухлину, із якої ідуть метастази (легені, печінка, нирки і т.д.).
- «Trilogy» при зміні режимів роботи може працювати також як апарат радіотерапії – тобто фракційно опромінювати пухлини більше трьох сантиметрів в діаметрі. («Гамма-ніж лікує пухлини не більше 3 см в діаметрі, а в Україні дуже багато хворих із запущеними випадками, коли пухлини більше 3 см.).

Переваги лінійного прискорювача « Trilogy» перед «Гамма-ножем»

- **Рентабельність «Trilogy» в три рази більша**, оскільки на лікування хворого витрачається в три рази менше часу (за день «Гамма-ніж» лікує 2-3 хворих, а «Trilogy» 8-9 хворих. При тій кількості хворих, які є в Україні, це дуже важливий фактор.
- **Вартість апарату «Trilogy»,** який об’єднує в собі функції «Гамма-ножа» і «Лінака» **дорівнює вартості «Гамма-ножа».**
- «Гамма-ніж» для своєї роботи потребує радіоактивний кобальт, який працює максимум 5 років. Через 3-5 років, його треба міняти, утілізувати, що є серйозною проблемою, і, головне, на цю дозаправку **потрібно 500 тис. доларів**.

Порівняльна характеристика

	Гамма-ніж	Лінійний прискорювач
Сфера застосування	Внутрішньочерепні процеси	Внутрішньочерепні і позачерепні процеси
Система візуалізації	Немає	Є
Іммобілізація	Рамкова	Рамкова і безрамкова
Час для стереотаксичної радіохірургії	45-120 хвилин	30 хвилин
Стереотаксична радіохірургія	Внутрішньочерепна	Внутрішньочерепна і позачерепна
Багатосеансна терапія	Неможлива	Можлива
Формування поля	Конічні коліматори	Конічні і мультипелюсткові коліматори
Багатоцільове використання	Лише внутрішньочерепна стереотаксична радіохірургія (SRS)	SRS, SRT, IMRS, 3DCRT, IMRT, IGRT, Electron RT, Gated RT, Conformal Arc Therapy*

БІОТЕХНОЛОГІЇ – РЕЗЕРВ ВРОЖАЮ 2010

С.Пономаренко,
директор Державного підприємства
«МНТЦ «Агробіотех»

За розрахунками вчених, для достатнього забезпечення населення продовольством та стабілізації ринкових цін обсяги виробництва продукції землеробства в нашій країні у найближчі роки необхідно збільшити не менш ніж на 25-30 %. І це при тому, що в ґрунт дедалі менше вноситься органічних добрив. Тож на допомогу повинні прийти наукоємні технології з використанням українських регуляторів росту рослин та мікробіологічних препаратів.

Ми вважаємо, що землеробство за часи економічної кризи суттєво зміниться за рахунок зменшення використання мінеральних добрив, хімічних засобів захисту рослин та інтенсивної механічної обробки ґрунту. Якість виробленої продукції відповідатиме чи буде близькою до світових вимог органічного землеробства і тому буде вельми сприятлива на світовому ринку. Це один із шляхів прискорення виходу нашого землеробства з кризи, який зараз знаходить підтримку Кабінету Міністрів України.

Щоб вижити та успішно розвиватися, необхідно різко скоротити витрати на виробництво одиниці продукції рослинництва. Це є стимулом шукати нові підходи та можливості. Що сьогодні в цих умовах може запропонувати виробництву наука?

Оновлення дорогих основних фондів (сіялки, комбайни, трактори і таке інше) безумовно буде. Однак, з огляду на низьку купівельну спроможність, не лише ці матеріальні ресурси визначатимуть успішне вирішення кризових проблем.

Успішними будуть маловитратні технології, які приходять на зміну традиційним. Вони базуються на максимальному зменшенні механічної обробки ґрунту аж до повної відмови від її проведення та використанні сучасних, значно дешевших

засобів регуляції росту й розвитку рослин. До них відносяться регулятори росту рослин, мікробіологічні препарати, нетрадиційні малооб'ємні мінеральні добрива для позакореневої обробки рослин, які містять комплекс необхідних поживних речовин, включаючи біогенні мікроелементи.

При різкому зменшенні або відмові від механічної обробки ґрунтів разом зі зміною умов росту та розвитку рослин змінюються і акценти у філософії землеробства. Раніше первинним вважалося вирощування культури, а родючість ґрунту була вторинною. Сьогодні необхідно усвідомити, що родючість ґрунтів – первинна, а збільшення врожайності є результатом підвищення родючості.

Досвід багатьох країн світу свідчить, що ґрунт без глибокої механічної обробки не деградує, не втрачає родючості, а навпаки підвищує її. Перехід на нові технології Mini-till та No-till, а головне, регуляція процесів використання цих технологій вимагає застосування нових мікробіологічних препаратів та регуляторів росту рослин, адже ґрунт – це жива субстанція, котру треба поважати і допомагати накопиченню гумусу, формуванню симбіотичної мікрофлори.

Особливого значення регулятори росту рослин набувають при допосівній обробці насіння озимих зернових культур, ріпаку. Їх використання дозволяє усунути негативну дію протруйників та залишків гербіцидів у ґрунті, а також активізувати функцію генів стійкості до підсилення захисту рослин.

Вплив біостимуляторів на зростання продуктивності посівів пов'язаний з тим, що вони сприяють передачі генетичної інформації, прискорюють поділ клітин, інтенсифікують життєдіяльність клітин рослинних організмів, підвищують проникність міжклітинних мембран та прискорюють біохімічні процеси, що призводить до посилення процесів живлення, дихання й фотосинтезу, підвищується на 20-30% використання добрив.

Завдяки цим препаратам збільшується стійкість посівів в несприятливих кліматичних умовах та ураження шкідниками й

хворобами. Наприклад, помітно зростає зимостійкість озимої пшениці за рахунок глибшого розміщення вузлів кущення рослин і більшого накопичення в них цукру. В цілому під впливом біостимуляторів повніше реалізується генетичний потенціал рослин, створений самою природою та роботою селекціонерів.

За рахунок малих доз внесення та низьким цінам на закупівлю, сучасні біостимулятори характеризуються надзвичайно високим рівнем окупності витрат приростами врожаїв. Нині жоден з відомих агрозаходів за окупністю витрат не спроможний змагатися з біостимуляторами.

Як ніколи назріла необхідність застосування біостимуляторів для прискорення результативності селекційної роботи, підвищення гетерозису гібридів, удосконалення первинного насінництва культур і поліпшення посівних якостей насіннєвого матеріалу.

Про це наголошується в програмі Мінпромполітики України «Про розвиток вітчизняного виробництва засобів захисту рослин та регуляторів росту рослин» на 2004-2009 роки, розробленій і затвердженій на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України.

Незважаючи на складні погодні умови, високі результати від застосування нових біостимуляторів на посівах озимої пшениці під урожай 2007-2008 років отримано у відомій в Україні агрофірмі «Агро-Союз». Так, застосування препарату «Радостим» для обробки насіння сприяло підвищенню врожаю озимої пшениці на 8,4-8,6 ц/га, а вміст клейковини в зерні збільшився на 1,2-2,0%. Врахувавши це, «АгроСоюз» у 2007-2009 роках на всіх площах (15000 га) застосовував регулятори росту рослин за технологіями No-till та Mini-till.

На підприємстві «Лідіївське» СП фірми «Нібулон» Миколаївської області застосування біостимуляторів на посівах озимої пшениці (еліта) сорту «Дріада» забезпечило приріст зерна 8,4 ц/га, а сорту Куяльник – 11,1 ц/га. Тому сьогодні лідер зернового ринку фірма «Нібулон» широко застосовує регулятори росту рослин ДП «МНТЦ «Агробіотех».

Зачаровують погляд посіви сої (4000 га) та посіви кукурудзи (2000 га) на ланах фірми «Київ-Атлантік-Україна», де в 2009 році використали регулятори росту «Біолан» та «Зеастимулін».

Результати перевірки дають підстави стверджувати, що використання РРР при вирощуванні пивоварних ячменів дозволяє отримати більш якісний продукт для виробництва солоду. В цьому плані можна навести приклад фірми «Оболонь-Агро», яка в нинішньому році застосувала регулятор росту «Біолан» на 1500 га.

Тривалими дослідженнями доведено, що ряд вітчизняних біостимуляторів за ефективністю не поступаються відомим закордонним, а за технологіями застосування – перевищують їх. Так, за результатами багаторічної перевірки кращих українських біостимуляторів у Китаї, Росії, Німеччині, Казахстані та Білорусі, вони визнані, порівняно з іноземними, більш ефективними. Тому в цих країнах після відповідної реєстрації розпочалося їх впровадження.

При розгляді обсягів промислового виробництва вітчизняних біостимуляторів на перспективу доцільно врахувати, що вони можуть сприяти збільшенню експортного потенціалу України на сотні мільйонів доларів, а також зміцненню економіки держави в цілому.

За оцінкою експертів, застосування українських регуляторів росту рослин на третині орних площ України дозволить додатково отримати 3 млн т зерна озимої пшениці поліпшеної якості, 500 тис. т цукру, 400 тис. т насіння соняшнику, кукурудзи.

Н виконання доручення Кабінету Міністрів України від 11.08.09 № 44348/1/1-09 Національна академія наук України підготувала проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про розширення впровадження сучасних вітчизняних регуляторів росту рослин при вирощуванні сільськогосподарських культур» і залучення фахівців НАМ України, Української академії аграрних наук та Міністерства

аграрної політики з виділенням їм відповідних коштів з держбюджету.

До 2014 року обсяг впровадження нових українських біостимуляторів росту зросте до 3 млн га, що дасть можливість щорічно додатково отримувати 1,5 млн т високоякісного зерна. Очікуване надходження коштів до бюджету від реалізації додатково отриманого зерна озимої пшениці за рахунок застосування біостимуляторів становитиме 150,3 млн гри.

Зазначене розпорядження уряду буде сприяти прискоренню впровадженню в Україні Mini-till та No-till-технологій та створенню значного експортного потенціалу країни з високих і критичних технологій.

МИ СТАЛИ БЛИЖЧИМИ ДО СВІТУ

Для організації національно-дослідної роботи зарубіжних академіків та на виконання їх вимог призначити віце-президентом акад. Павла Сису (Польща).

Підстава: рішення Президії АН ВО України від 25 червня 2010 р.

Початок року – то не лише втілення планів і потужний рух уперед, але й підведення та осмислення результатів попередньої роботи. Про міжнародну діяльність університету в 2009 році розмовляємо з проректором з міжнародних зв'язків проф. С.І.Сидоренком.

– Сергію Івановичу, окресліть, будь ласка, основні віхи діяльності департаменту міжнародного співробітництва.

– Як і в попередні роки, діяльність департаменту міжнародного співробітництва (ДМС) була спрямована на встановлення та зміцнення міжнародних зв'язків у новому законодавчому полі молодої незалежної держави і вирішення завдань, важливих для КПІ й України в цілому. За останні 10 років наш університет представляв Україну в 62 країнах на всіх континентах, а КПІ відвідали делегації з 97 країн світу. У 2009 р. кількість міжнародних конференцій та інших протокольних заходів збільшилася в 10 разів. Набула подальшого втілення співпраця зі світовими та регіональними міжнародними

організаціями: ПРООН, ЮНЕСКО, ЮНІДО, ВОІВ, НАТО, УНТЦ, BSUN, CODATA, ICSU, Українською Радою Миру. За програмами TEMPUS і VISBY виконано інституціональні проекти, які сприяли модернізації навчального процесу за європейськими і світовими стандартами. НТУУ "КПІ" продовжує традицію членства в міжнародних об'єднаннях університетів; традицію присудження звання "Почесний доктор КПІ" видатним діячам і вченим та співпраці з ними у справах реформування університету. Результати міжнародної діяльності стали суттєвим внеском у розвиток матеріальної бази НТУУ "КПІ" (10% – у бюджет університету). Вперше за роки незалежності КПІ удостоєно державної нагороди за діяльність у міжнародній сфері (Орден Дружби Соціалістичної Республіки В'єтнам).

Завдяки виконанню Програми розбудови міжнародної діяльності до 2017 року ми наближаємося до європейських і світових цінностей, акумулюємо досвід провідних університетів світу, щоб забезпечити вихід за основними параметрами на рівень провідних університетів світу дослідницького типу.

– Які міжнародні програми стали найбільш значущими для КПІ?

– У НТУУ "КПІ" успішно стартували програми подвійного диплома з університетами Франції – Національним гірничим університетом м. Париж (ФЕЛ, ФПМ, ФММ, ІПСА), Греції – США – Університетом Індіанаполісу в Афінах (ФІОТ), Кореї – Корейським університетом (ФЕЛ), Бразилії – Федеральним університетом м. Уберландія (ЗФ), Німеччини – Дрезденським технічним університетом (ФЕЛ і ІТС).

На базі ІПСА створено міжнародну навчальну магістерську та PhD програму "Сталий розвиток та державне управління: глобальний та регіональний контексти" і розпочато навчання за спеціальністю "Адміністративний менеджмент". Програму запропоновано в Європі (через "Платформу співробітництва 10 провідних технічних університетів Європи") та Всесвітньому Університету ООН в Токіо як міжнародну

магістерську програму навчання і наукових досліджень у цій сфері.

Удвічі збільшилась кількість двосторонніх міжнародних проектів у рамках міжурядових угод про науково-технічне співробітництво України з Китаєм, Польщею, Індією, Угорщиною, Білоруссю, США, Болгарією, Німеччиною, Росією. З урядом Кореї реалізується міждержавний проект – створення Українсько-корейського навчального центру інформаційних технологій (обсягом $ 3,0 млн); за грантом уряду Японії здійснено технічне переоснащення освітлювальної системи ЦКМ НТУУ "КПІ" (в обсязі 0,5 млн. грн); створено спільні міжнародні структури з фірмами Hewlett Packard (на базі ІТС), BOSCH (на базі ТЕФ), NetCracker (на базі ФІОТ); розпочато пілотний проект із всесвітньо відомим видавництвом наукової літератури ELSEVIER із доступом до глобальної бібліографічної системи SCOPUS, завдяки чому вчені КПІ зможуть збільшити кількість публікацій у журналах з високим імпакт-фактором (показником віддаленого цитування) і підвищити індекс наукового цитування. Важливим досягненням університету та ІЕЕ стало створення в КПІ Національного контактного пункту п'ятого тематичного пріоритету 7РП ЄС "Енергетика".

Підтримано заходи Наукового товариства студентів та аспірантів: міжнародну студентську олімпіаду з програмування KPI-OPEN; літню школу "Досягнення та застосування сучасних інформатики, математики та фізики" та інші студентські заходи.

– Поінформуйте, будь ласка, наших читачів про міжнародні зустрічі, які відбулися на базі НТУУ "КПІ", та їх результати.

– У 2009 році було проведено важливі зустрічі на високому рівні та переговори: в Організації Чорноморського економічного співробітництва; Національній Асамблеї Держави Кувейт; з Українським науково-технологічним центром (УНТЦ); з делегаціями ЮНІДО (з питань заснування в Україні Національного центру з більш чистих виробництв); з міністром абсорбції Держави Ізраїль та радником прем'єр-міністра

Ізраїлю; з урядовими делегаціями Японії, Німеччини, Франції, Китаю, Росії, Туреччини.

У 2009 році продовжилася практика виступів перед студентами КПІ Надзвичайних і Повноважних Послів в Україні багатьох держав: Японії – Й.В. п. Тадаші Ідзава; Французької Республіки – Й.В. п. Жака Фора; Республіки Польща – Й.В. п. Яцека Ключковського; Федеративної Республіки Німеччина – Й.В. п. Ганса-Юргена Гаймзьота; Китаю – Й.В. п. Чжоу Лі; Австрійської Республіки – Й.В. п. Йозефа-Маркуса Вукетіча; Румунії – Й.В. п. Траяна Лауренціу-Христі; США – Й.В. п. Вільяма Тейлора; Ватикану – Папського нунція – Його Високопреосвященства Архієпископа І. Юрковича; Канади – Й.В. п. Г. Даніеля Карона; Аргентини – Ї.В. п. Ліли Ролдан Васкес де Муан; Ізраїлю – Ї.В. п. Зіни Калай-Клайтман.

Як результат візитів і переговорів – підписано важливі угоди: з УНТЦ – про науково-інноваційне підприємництво та комерціалізацію знань; з десятьма провідними технічними університетами Центральної та Східної Європи – Декларацію про "Платформу співробітництва", згідно з якою університети-члени Платформи будуть спільно вирішувати регіональні питання щодо науки, освіти, технологій та фінансування вищої освіти, зміцнювати позиції університетів-членів Платформи в міжнародних рейтингах. Також підписано угоду про спільний проект з Кіотським університетом у галузі сталого розвитку – на грант уряду Японії; ухвалено рішення про підтримку пропозиції UNESCO-CEPES заснувати Міжнародну премію І.І.Сікорського за досягнення в інженерії – Sikorsky Prize for Engineering.

– Минулий рік був насичений міжнародними заходами, що проходили в нашому університеті. Розкажіть про найпрестижніші з них.

– Майже 200 важливих міжнародних заходів було проведено в НТУУ "КПІ" в 2009 році. Серед них: урочистості, пов'язані з відзначенням на міжнародному і державному рівнях 120-річчя від дня народження І.І.Сікорського; інформаційний захід "Науковий ландшафт Німеччини – партнери для майбутнього". Відбувся перший випуск Спільного українсько-

німецького факультету машинобудування з врученням дипломів університетів-партнерів студентам ММІ, ІФФ та ЗФ.

Помітною євроінтеграційною складовою міжнародного життя університету став Українсько-польський академічний форум, який пройшов на базі Українсько-польського центру НТУУ "КПІ". Учасники Форуму підтримали ініціативу Варшавської політехніки, НТУУ "КПІ" та Польської освітянської фундації "Perspektywy" щодо заснування при Українсько-польському центрі НТУУ "КПІ" Центральної польської науково-технічної бібліотеки в Україні.

Успішно діє Українсько-японський центр НТУУ "КПІ". 27 семінарів і 7 тренінгів, присвячених енергозбереженню, економічному та бізнес-співробітництву, стратегіям подолання світової кризи тощо, проведено тут.

Важливою подією став вихід книги ректора НТУУ "КПІ" академіка НАН України М.З. Згуровського та видатного гуманіста і філософа Д. Ікеди "Япония и Украина: разные судьбы, общие надежды". На основі ідей книги започатковано співробітництво між НТУУ "КПІ", Українською Радою Миру та всесвітньо відомою організацією "Сока Гаккай International", яку очолює д-р Д. Ікеда, з метою спільних миротворчих дій.

Наш університет також допомагає розвивати співробітництво між Хіросимою і Славутичем–Чорнобилем – містами, що постраждали в ядерних катастрофах. Ця ініціатива була схвально сприйнята і підтримана Українською Радою Миру, Національною комісією України у справах ЮНЕСКО, мером Славутича В.П.Удовиченком і мером Хіросими д-ром Т.Акіба. За пропозицією мера Хіросими студентам КПІ запроваджується викладання курсу "Hiroshima – Nagasaki Peace Study Course", мета якого – формувати у молоді почуття відповідальності за майбутнє людства.

– Найбільший технічний університет Європи просто зобов'язаний посідати помітні місця в міжнародних рейтингах. Чи далеко нам до світових стандартів?

– Відповідаючи на виклики сьогодення, НТУУ "КПІ" ставить за мету наблизитися до рівня провідних університетів

світу. Але спочатку потрібно проаналізувати результати діяльності підрозділів університету відповідно до прийнятої в КПІ методики – за питомими показниками міжнародної діяльності та за 16 параметрами. Це, зокрема: *індекс академічної мобільності* (враховує виїзд за кордон українських фахівців, студентів та приїзд іноземних); *індекс активності на міжнародних ринках освітніх послуг* (враховує кількість іноземних громадян, що навчаються в підрозділі); *індекс міжнародних публікацій* (враховує кількість монографій та наукових статей, які видано за кордоном); *індекс ефективності міжнародної діяльності* (враховує кошти за навчання іноземних громадян, від міжнародних проектів, вартість обладнання, книжок, програмних продуктів, кошти від технічної і благодійної допомоги); *індекс активності міжнародної співпраці* (враховує міжнародні угоди, заходи, чинні спільні міжнародні структури, представництва в міжнародних організаціях) та ін.

За інтегральним рейтингом міжнародної діяльності кращі результати мають такі факультети та інститути: ІФФ, ФАКС, ХТФ, ІПСА, ФБТ, ММІ, ЗФ, ФЕА, ФТІ, ІТС, ММІФ, ФММ, ФІОТ. Остання п'ятірка – ІХФ, ФСП, ПБФ, РТФ, ФЛ.

За рахунок чого ІФФ, ФАКС, ХТФ, ФЕЛ, ІПСА та ФБТ увійшли до групи лідерів? *ІФФ* суттєво посилив білатеральні проекти (факультет має шість двосторонніх міжнародних проектів із двадцяти – загальної університетської кількості). *ФАКС* активно наступає за всіма формами міжнародного співробітництва. *ХТФ* та *ІПСА* виграли перший в КПІ проект європейської програми мобільності ERASMUS-MUNDUS; ХТФ має 14 проектів. *ФЕЛ* направив 11 студентів навчатися за програмою подвійного диплома, отримуючи стипендію від французької сторони в обсязі близько 2 млн. грн щорічно. *ФБТ* лідирує за кількістю міжнародних публікацій.

Крім того, факультети першої п'ятірки забезпечили половину академічної мобільності КПІ. Уперше прийнято на роботу іноземних візит-професорів: з Кіотського університету п. Йошіо Мацукі – до ІПСА та пані Малгожату Граусам – на ФЛ. Є досягнення й в інших факультетів: ФММ першим у КПІ

виграв проект в 7РП ЄС. Традиційно лідирують у підготовці фахівців для іноземних держав ФЕЛ, ФАКС, ММІ, ФММ, ФІОТ. Отже, гарні приклади є.

Але зміни середніх індексів у підрозділах КПІ в цілому не демонструють помітну позитивну динаміку. Внаслідок того, що показники підрозділів, де міжнародна діяльність є малоактивною, в 10-80 разів нижчі, ніж у факультетів-лідерів, ця позитивна динаміка виявляється дуже слабо. Крім того, що показники підрозділів різняться майже на два порядки, є кафедри, у яких за всіма індексами міжнародної діяльності – нульові або близькі до нуля показники. Це і є наш резерв.

Отже, щоб рухатись до рівня передових університетів, треба активізувати зусилля підрозділів із слабкою міжнародною активністю. Роль таких своєрідних "концентраторів" та "рушіїв" розвитку міжнародної діяльності мають відігравати міжнародні офіси при деканах факультетів і директорах інститутів. На жаль, приклади офісів, які реально працюють, – таких як у ВПІ або на ФПМ – можна перерахувати на пальцях однієї руки.

– Як правило, нині найпростіше отримати відкриту інформацію через всесвітні мережі. Як представлений наш університет (його підрозділи) в мережі Інтернет?

– На виконання минулорічного рішення Вченої ради про більш професійне представлення через англомовні сайти агрегованої оцінки НТУУ "КПІ" в контексті навчальної роботи, наукової діяльності, досягнень і свідчень міжнародного визнання у 2009 році було значно покращено інформаційний простір ДМС (www.icd.kpi.ua). Запрацювали сайти мережі спільних міжнародних структур. Відкрили якісні сайти міжнародні офіси деканів ФЛ, ФПМ і ФЕЛ. На жаль, решта підрозділів сайтів міжнародного офісу декана-директора не мали.

Моніторинг сайтів підрозділів дає таку картину: на сайтах ІХФ, ММІФ, ПБФ, РТФ, ФБТ, ФАКС, ФІОТ, ФСП, ФМФ відсутня англомовна версія або взагалі інформація про міжнародну діяльність. У змістовному плані сайтам підрозділів бракує інформації про досягнення, рейтинги, нагороди, свід-

чення міжнародного визнання. Як результат, у глобальному рейтингу Webometrix КПІ хоча і поліпшує свої позиції, піднявшись за півроку на 32 пункти, але зараз перебуває на 2173 місці.

– А як "виглядає" КПІ за параметрами міжнародної діяльності порівняно з провідними університетами світу?

– За глобальним рейтингом газети "Times", до участі в якому університет зараз подає заяву, порівняно з Гарвардським, Кембриджським, Йєльським, Московським, Санкт-Петербурзьким та ін. університетами маємо таке становище: за кількістю іноземних співробітників, кількістю іноземних студентів, співвідношенням кількості студентів до кількості викладачів, цитованістю статей працівників університету ми відстаємо від провідних університетів світу.

І якщо співвідношення кількості студентів до кількості викладачів встановлюється державою і впливати на це ми не в змозі, то такі показники, як цитованість статей, кількість іноземних студентів та іноземних візит-професорів, кількість міжнародних проектів, оцінки міжнародних експертів і роботодавців, які у нас поки не дуже високі, ми просто зобов'язані покращити в 2010 році.

– Зважаючи на все сказане, на часі помітні зміни? Що очікує наш університет найближчим часом?

– Зміни потрібні! У зв'язку з цим – деякі питання реформування інфраструктури. *Перше*. Конче потрібна інформаційно-рекламна служба, яка б професійно займалася представленням університету у світі (немає буклета, фільму, ролика для TV, тиражування CD). *Друге*. У провідних університетах світу діють потужні центри підтримки міжнародних дослідницьких проектів (support research services), де сконцентровані професійні менеджери з підготовки і супроводу міжнародних проектів. У Каліфорнійському університеті така структура налічує близько 300 менеджерів, в Оксфордському університеті та в Московському державному університеті ім. М. Ломоносова – більше шістдесяти.

Такі фахівці професійно знаходять міжнародні джерела фінансування, знають тонкощі написання проектів і правила конкурсного відбору. Приміром, наш університет-партнер Oxford у 2009 році виконував близько 1000 міжнародних проектів з науки і освіти. Кількість проектів 7РП у Середньосхідному ТУ – 95, Варшавській політехніці – 87, Талліннському університеті – 38, а наші досягнення значно скромніші – лише один такий проект.

Зрозуміло, що в даний момент обмежені економічні можливості не дозволяють створити такі, як в Oxford, потужні структури підтримки. Але маємо розірвати "замкнене коло": якщо немає професійних менеджерів – не буде міжнародних проектів, немає проектів – не буде професійних менеджерів.

Тому необхідно задіяти внутрішні резерви підрозділів: через широке представлення наших проектних пропозицій в Європейській пошуковій системі 7РП "CORDIS"; через активне входження до консорціумів разом з нашими університетами (факультетами, інститутами)-партнерами для розробки певних наукових проблем за профілем підрозділу і, як наслідок, – підготовки заявок на міжнародні проекти; через відкриття спеціалізацій з підготовки професійних проектних менеджерів і залучення до проектної роботи молодих учених; через наших співробітників, які працюють за кордоном за контрактом і на науковому стажуванні, та іншими шляхами.

За міжнародним досвідом університети дослідницького типу до структури бюджету залучають не менше 15% завдяки міжнародним проектам і контрактам. Це є орієнтиром і для нас. 15% річного бюджету КПІ – це 80-90 млн. грн. Тому завдання збільшити кількість міжнародних проектів залишається ключовим на 2010 рік.

У розбудові міжнародної діяльності у нас є багато інших проблем і завдань. Вони детально представлені у звіті, який розміщено на сайті ДМС за адресою: www.icd.kpi.ua . До речі, за рейтингом "Топ-200 Україна" оцінка міжнародного визнання КПІ – 16 балів (перше місце в рейтингу), КНУ ім. Т.Шевченка –

12 балів, Національного університету “Києво-Могилянська академія” – 8 балів.

– І кілька слів на завершення розмови.

– Сподіваюся, що тема посилення шляхів міжнародного співробітництва стане предметом обговорення на засіданнях вчених рад факультетів та інститутів, де будуть визначені їх конкретні завдання, зважаючи на аналіз підсумків 2009 р.

Також дозвольте висловити вдячність усім, хто в 2009 році активно працював задля розвитку міжнародного співробітництва і закладав підвалини для подальшого утвердження у світі НТУУ “КПІ” й нашої держави.

ВИСОКЕ ВИЗНАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ

У Мюнхені (Німеччина) проходив 30 Всесвітній конгрес істориків ветеринарної медицини, на якому з доповіддю «Історія коня. Розведення та одомашнення коней на Україні» виступив академік АН ВО України, професор Національного університету біоресурсів та природокористування України С.К.Рудик

Потяг Київ – Прага вирушає на Захід. За вікнами проглядаються лісові масиви, забур'янені поля Київщини. Поступово ліси змінюються степовою зоною Вінничини, Хмельниччини, Тернопільщини, тобто проїжджаємо Поділлям. Тут дещо краще оброблена земля, більш висока культура землеробства, красиві села. Українські Карпати зустріли сонячним днем та теплом. Горяни косять та згрібають сіно, докопують картоплю. Як вартові гір, з усіх сторін виглядають витягнуті вгору копички сіна. Ця методика сушіння сіна надзвичайно раціональна, її слід запровадити у всіх зонах України. Адже щорічно губляться сотні тонн сіна, яке вимочується дощами за "традиційної" системи сушіння.

Потяг повільно проходить тунелями Карпат і, набираючи швидкість, спускається до Сваляви та Мукачева. Ось і кордон. Почергово вагоном проходять митники та прикордонники. Їм роботи з нашим вагоном мало. Всього п'ять пасажирів до Праги. Довго проходить заміна коліс. Нарешті потяг рушає і ми – на словацькій землі. Словацька служба довго перевіряє вагон, шукають недозволені речі. Та і ця процедура закінчена, потяг направляється до великого міста Кошіце, у якому знаходиться Словацький університет ветеринарної медицини. Словацькі поля не відрізняються високою культурою землеробства і більше рясніють бур'янами.

Проїхавши Словаччину, проходимо чеський контроль, який дещо простіший. Хочеться побачити Прагу, адже у цьому місті я жив декілька днів у 1985 році і обійшов усю історичну частину міста. Запізнююся на поїзд Прага – Мюнхен і

доводиться чекати післяобіднього потяга до Нюрнберга. Є декілька годин вільного часу. Цього достатньо, щоб ще раз подивитися на знайомі історичні місця Праги. Місто добре проглядається; адже воно розміщено на п'яти горбах, розділених долиною річки Влтави. Велика кількість зелені, чисельні пам'ятки архітектури, створюючи цікаву композицію, роблять Прагу одним із найкрасивіших міст Європи. Облік міста визначають будови у стилі готики, з красивими башнями, прикрашеними шатрами у стилі бароко. На лівому березі Влтави розміщений град, який виділяється над містом. Тут розташована романська базиліка св. Йіржі (XII ст.), готичний собор св. Віта (1344 р.) королівський палац з "Владиславською залою" (XII ст.) тощо.

У районах Градчани і Мала Страна виділяються палаци у стилі ренесансу: літній королівський палац Бельведер (1535 р.) із знаменитим співучим фонтаном, Шварценбергський палац (1545-1563 р.), Чернінський палац (1669 р.) та інші. Швидко проходжу знайомими місцями до знаменитого Карлів мосту (1357 р.) з художниками та їх картинами. Приємно потрапити в Світ мистецтва з його незабутніми враженнями. Куплю недорогі сувеніри і піднімаюся у град до його пам'яток.

Оглядаю місто з висоти Града. Дійсно, Прага стала золотою, кругом виділяються позолоти на історичних пам'ятках. Прага за останні роки стала красивішою. Навкруги чути французьку, італійську, німецьку, арабську та японську мови – це групи туристів, яких зацікавили історичні пам'ятки міста.

Назад повертаюся іншою дорогою, аби ще раз оглянути приміщення театрів, особливо Карлова університету (Празький університет), який є одним із найстаріших у Європі (1348 р.). Показую черговому своє посвідчення (була неділя) і мені дозволяють оглянути адміністративний корпус (чого не зроблять у нас), його інтер'єр і особливо залу, у якій вручають дипломи випускникам та проходять особливі торжества. Велике враження справив на мене університет, але слід поспішати до потяга.

Сідаю на швидкий потяг Прага – Дортмунд, щоб у Нюрнбергу зробити пересадку до Мюнхена. Вагон надзвичайно чистий, пасажирів мало. У вагоні не відчувається зовнішньої спеки. Мене здивували пасажири, які знімали взуття і босоніж ходили по вагоні, направляючись у його кінець. Спеціальна людина постійно протирала вагон, у якому, ніби дома, можна ходити босоніж, не боячись бруду та інфекції. Потяг з великою швидкістю наближається до Рудниє гори. Через вікна відкривається красивий краєвид гір, міжгір'я річок, невеликих сіл. Проїжджаємо Чешським Лісом. Внизу ущелин – невеликі галявини із гірськими потічками, на яких видніються красивої архітектури будиночки. Потяг підходить до кінцевої чеської станції Хеб. Слід зазначити, що культура землеробства і життя у чехів значно вищі, ніж у словаків.

Ось і Німеччина. Подвійне відчуття зустрічі з країною високої культури та зародження фашизму. Що являє ця країна, з якою я зустрічаюся вперше? Гори поступово понижуються, з'являються великі поляни, оброблені ділянки землі, поля зеленої кукурудзи. Особливо красиві невеликі села з білими будівлями та великою кількістю квітів. Часто зустрічаються фермерські ділянки з добротними будівлями, огородженими пасовищами, на яких вільно випасаються вгодовані і чисті корови та коні. На деяких ділянках видніються довгі (5-10 м), ковбасоподібної форми білі тюки упакованої соломи, які розрізають на тюки менших розмірів. Культурних дерев не видно. Здебільшого біля будинків хвойні дерева.

Наближаємося до Нюрнберга, який виринає перед очима із-за пагорбів. Місто виглядає непривітним. Сірі будівлі створюють негативне сприйняття міста, на відміну від білих містечок гір. Мабуть, таким його побачили солдати і офіцери, коли Німеччина підписувала свою капітуляцію? Пересідаю на менш комфортабельний, але зручний і чистий потяг до Мюнхена. Дорога веде на південь країни. Місцевість горбиста і мало обробленої землі, на відміну від рівнин між річками Дунай та Ізар. Назад я повертався через міста Мандсхуд, Регенсбург, Швандорф. Тут зосереджено в основному сільське

господарство. Ця місцевість має високу культуру землеробства, кругом зеленіють озимина, плантації кукурудзи та буряків. Дорога веде до Мюнхена. За нічними вікнами мерехтять назви станцій. Та особливе гірке відчуття перед Мюнхеном викликала назва станції Дахау. Адже це була остання станція у житті тисяч людей, яких відправляли на смерть. Страшно відчувати, що у країні з такою високою культурою могли відбуватися подібні події.

Мюнхен зустрів шумом вокзалу та невідомістю. Де шукати мій невеликий готель? Адже я спізнився на реєстрацію. Звертаюся у банк довідок, у якому знаходять адресу готелю і гарною французькою мовою пояснюють, на якій станції метро слід вийти та скільки метрів пройти, щоб побачити готель. Додатково все малюється і пишеться на папері. Одинадцята година вечора, відчувається напруга дня. Нарешті я у готелі – маленькому, дешевому, але з красивою архітектурою. Зовнішня стіна готелю (перед входом) прикрашена великим плугом, бороною та старовинними речами побуту. Вестибюль та стіни поверхів – рогами тварин, старовинними картинами та зброєю. Приємне враження. Зустрічає господар середнього віку, який німецькою та англійською мовами намагається пояснити, що мені слід робити. Нарешті порозумілися. Є одна суттєва деталь готелю. Дається один ключ, який відчиняє вхідні двері, офіси та кімнату проживання. Це дуже зручно. Нікого немає у вестибюлі, самому доводиться все брати. Ніхто не контролює. Навіть за мого виїзду (о п’ятій годині ранку) ніхто не приймав кімнати і мене не супроводжував. Я залишив ключ у дверях і відправився. Кімната для проживання невелика, але зручна. Нарешті можна відпочити. Приймаю душ, випиваю привезеного із собою склянку коньяку і лягаю спати. Завтра зустріч із вченими усього світу. Чи приймуть нашу, українську науку? Як?

Прокидаюся вранці. Мені необхідно самому знайти університет, оскільки спізнився на реєстрацію та місце проведення конгресу. Все вказано на карті міста, але я його не знаю. Важко орієнтуватися у метро, де лінії проходять на різній

глибині. На вказівниках все добре відмічено, але вони не відповідають нашій схемі орієнтацій і все написано німецькою мовою. Нарешті добираюся до університету, який, як і факультет ветеринарної медицини, знаходиться у самому центрі старовинної частини міста. Дорогою до університету мене обминають велосипедисти, яких більше, ніж автомобілів. Для велосипедистів існує спеціальна проїжджа частина вулиці. Є спеціальні стоянки для велосипедів.

Нарешті я у залі конгресу, де закінчується реєстрація учасників, Коли я назвав своє прізвище, то за спиною почув жіночий голос, який повідомив про прибуття представника з України, котрого чекали і хвилювалися, чому так довго не було. Це був голос голови німецького оргкомітету конгресу професора Анжели фон Дріш. На мене дивилася літня, але струнка і красива жінка із роду баронів. Вона радо мене зустріла і запросила до зали конгресу. Анжела, як і я, завідувала кафедрою анатомії з курсом історії ветеринарної медицини. Зала конгресу вразила мене тим, що не було молоді. Аудиторія складалася з, як кажуть, маститих вчених. На моє запитання, чому відсутня молодь, відповіли, що існують проміжні, локальні конгреси (європейські, азіатські, американські), на яких прослуховують доповіді молодих вчених. Конгрес працював три дні і було заслухано 35 доповідей із різних країн світу (Америки, Азії, Індії, Європи, Єгипту, Японії). На доповідь відводилося 30 хвилин і через кожні півтори години роботи робилася перерва на 30 хвилин. Регламент витримувався до секунди. Свою доповідь виголошував у перший день. Мене попросили дати до виступу повністю доповідь англійською мовою кожному учаснику конгресу. Це було не випадково. Адже вперше виступав учений зі Східної Європи з новими відомостями про культуру та успіхи українського народу. Подавалися нові дані, що одним із центрів одомашнення коней була Україна і перша металева підкова була зроблена тут на 400 років раніше, ніж у Німеччині. Та ось підійшла моя черга. Мені таланить. Співголовою цього періоду роботи конгресу була знайома професор А. фон Дріш. Вона зачитує всі мої заслуги

перед Україною та світовою спільнотою (так робиться для усіх виступаючих) та демонструє усі мої книги з історії ветеринарної медицини. Хвилювання у мене зникає. Я вибачаюся перед аудиторією на німецькій мові, що буду доповідати французькою мовою, якою я володію краще. Мій час пролетів непомітно. Ставлять запитання. Раптом піднімається чоловік високої статури і на англійській мові щось активно промовляє. Уловлюю лише своє прізвище. Та раптом зала виповнюється стуком рук об столи. Це ознака особливої події. Нарешті виступаючий повертається до мене і російською мовою говорить, що він сказав аудиторії, що я кращий знавець історії ветеринарної медицини серед присутніх і вони визнали мої знання шляхом постукування. Так, це був мій давній знайомий професор І. Катік із Данії, з яким я постійно листувався і пересилав йому літературу, але ніколи не бачив. Так відбулося визнання української науки. Про це говорив і ректор університету, який приймав нас у тронному залі університету. Конгрес ухвалив рішення видрукувати всі мої праці з історії ветеринарної медицини англійською мовою за рахунок асоціації.

До роботи конгресу та під час перерв ознайомився з факультетом ветеринарної медицини, який знаходиться за 10-15 хвилин ходи від визначних історичних пам'яток міста. Ветеринарна вулиця тягнеться від головного корпусу університету до факультету. Ніхто у місті не піднімає питання про виселення факультету. Велика повага тут до ветеринарії. Кожна кафедра має свою лекційну залу на 150-200 студентів, всі зали заповнені найсучаснішим обладнанням. Беру дозвіл на знайомство з клініками, які переповнені хворими тваринами різних видів. Але це окрема тема для висвітлення процесу підготовки фахівців.

Конгрес закінчив свою роботу пізно увечері відвідуванням його учасників зоопарку. Адже зоопарк перш за все є науковим центром, де створені всі умови для життя тварин (максимально наближені до природних умов). Парк відповідає усім вимогам, які ставляться до зоопарків.

Та мене особливо цікавили історичні пам'ятки. Піднімаюся дуже рано. Історичні пам'ятки, особливо кірхи (церкви), відкриваються рано і їх можна оглянути: Із історичних пам'яток Мюнхена особливо виділяється університет ім. Людвіга Максиміліана – один із найстаріших університетів Німеччини (1472 р.), у якому працювали Ю. Лібіх, А. Байєр. Серед різноманітних факультетів є і факультет ветеринарної медицини. В університеті працює понад 50 науково-дослідних інститутів, ботанічний сад, обсерваторії тощо.

Серед визначних пам'яток архітектури: церкви – пізньоготична Фрауенкірхе (1460-1492 р.), пізньоренесансна Санкт-Міхаель – кірхе (1583-1597 р.р.), барочна Театінеркірхе (1663 р.), Стара ратуша (1479 р.), споруди резиденції баварських герцогів (XVI – XIX ст.), палац Німфенбург (1663 р.), Гліптотека (1816 р.), пропілеї (1846 р.) тощо. Із нових споруд особливо виділяється комплекс, який побудований для 20 літніх Олімпійських ігор ареною на 11 тис. місць, олімпійським селом на 12 тис. людей. Добре використані острови річки Ізар для забудови музеїв.

Баварія – найбільша за площею федеральна земля, має найдавніші, державні традиції. Своєю привабливістю (як німецький рай туризму) Баварія завдячує саме багатій культурно-історичній спадщині за свою тривалу історію, а також чарівності своїх ландшафтів. У цьому я переконався, коли проїздив гірські Альпи, де здіймається найвищий гарський масив Німеччини – Цугшпітце (2962 м.). Милувався мальовничими озерами в передгір'ї Альп, Баварським лісом з першим національним парком, долинами Дунаю, Ізар і їх приток, ландшафтами та містами, через які веде "Романтичний шлях". Велика частина Баварії, особливо Альпи та передгір'я Альп, ще і сьогодні визначають сільське і лісове господарство.

Країна має свою історію та добре налагоджене господарство. Приємно познайомитися з високою культурою сільського господарства Німеччини. Так, необхідно вивчати культуру та економіку інших країн, але завжди пам'ятати, що

наша Україна має давню культуру, і нинішня економічна ситуація залежить лише від нас. Тож потрібно бути патріотом своєї країни і виводити її із важкого стану.

С.Рудик,
заслужений працівник народної освіти України,
академік АН ВО України

ПІД СИЛЬНИМ ВРАЖЕННЯМ

Варшава не може не подобатись. Високі архітектурно різні будинки, музеї, площі, готелі, добре устатковані асфальтні дороги і, нарешті, відкриті серця поляків. На кожному кроці відчуваєш тепле до себе ставлення, бажання місцевих підказати, допомогти. А мені, який мешкав у Вищій школі господарства сільського (на Урсунові), така допомога на шляху до центру Варшави була більш, ніж потрібна. По-перше, це далеко. По-друге, заплутані вулиці й інтенсивний рух транспорту – красивих трамваїв та автобусів. Не кажу вже про таксі: легкових автомобілів дуже багато, але місцеві мешканці не рекомендують користуватися цим видом транспорту – дорого. Варшав'яни шанують свою грошову одиницю – злот, тому євро має обмежену сферу використання: навіть цукерні і ті вимагають польські гроші. І так скрізь – в готелях, магазинах, музеях, театрах. Варшава росте, розвивається, обживаються нові райони, будуються мости, прокладаються нові телефонні лінії, відкриваються нові навчальні заклади – школи, ВНЗ, академії.

Ще зовсім недавно не було на карті Варшави Головної школи господарства сільського (SCCW). Тепер вона дивує приїжджого – тут на кожний факультет виділено будинок, а поряд гуртожиток для студентів. А в студентському гуртожитку свій продуктовий магазин, аптека, їдальня, кравецька майстерня. Посередині школи красується бібліотека, будинок для прийому гостей. В саду збереглося кілька старих будинків. Тут ректор, канцлер і їх служба. У приміщенні ректора є їдальня – можна смачно і дешево пообідати, міцні напої поляки вживають мало. В середині школи скрізь чисто, квіти. В суботу і неділю студентський парламент з дозволу ректора проводив студентські святкування – грала музика, пили пиво і співали чи танцювали, щоб вже у понеділок приступити до занять, бути присутніми на колоквіумах, заліках. Болонська система якось їх мало стосується. Оцінки – п'ятибальні, лекції не скорочені і практичні заняття – традиційні.

В лабораторіях – нове устаткування, придбане в Німеччині, Швеції, США за гранти і допомогу спонсорів. На ветеринарному відділенні є навіть стаціонарні лікувальні зали для коней. Передовим інструментарієм забезпечені такого плану відділення для лікування хворих собак, котів, великої рогатої худоби. І скрізь дотримуються чистоти.

На факультеті ветеринарної медицини існують дві кафедри наук morfologicznych (Zaclad histologii i embriologii) і кафедра генетики. Першою керує професор Павло Сиса, другою – Т.Мотил. Сім членів першої кафедри досягли значних успіхів. Про це свідчать численні публікації не тільки в польських журналах та виступи на міжнародних наукових конференціях.

Т.Мотил поділився цікавою інформацією з генетичної інженерії, яку досліджує кафедра. Результати досліджень знайшли схвальні відгуки в різних країнах, де про них доповідав дослідник: на 24 Конгресі фізіологів, на наукових конференціях у Німеччині, Франції, Фінляндії. Статтю про генну інженерію Т.Мотила друкуємо в цьому номері «Вісника».

До речі, декани та завідувачі кафедр про наукові здобутки колективу, яким вони керують, доповідають на спеціальній сесії вченої ради закладу, яка працює не один день: йде виклад і докладне обговорення досліджень фахівцями, схвалення діяльності чи заперечення намічених кафедральних наукових перспективних планів.

Надзвичайно тепло приймають поляки гостей. Скажу про себе. Зустрів мене професор Павел Сиса, заздалегідь замінивши свої лекції. П’ять днів супроводжував мене. Відвідали ми Академію наук Польщі. Приймав віце-президент Річард Сномський. Інформував про організацію Академії, її персональний склад, перспективні напрями досліджень. Власні дослідження останніх років знайшли втілення в праці «Will an Aurochs come Back to Polish Forests?», яку віце-президент видав у співавторстві. Радо він сприйняв пропозицію про договір співробітництва з АН ВО України.

Таким чином відбулися зустрічі з Ректором «Slownej szkoly Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie» проф. Томашем

Борецьким, деканом факультету ветеринарної медицини Мар'яном Дінеком.

Багато незвичайного для мене було при відвіданні наукової клініки малих звірів, клініки коней, великої рогатої худоби. Нам би такі лабораторії!

А ще за п'ять днів перебування в Польщі я не почув чужої для поляків мови. Скрізь і всюди – мова польська. Польська музика і польські пісні звучали на святкуванні ювілею Шопена в рідній домівці композитора, в доглянутому парку біля будинку. Було повно відвідувачів. Ветерани Другої світової війни з нарукавниками «АК» (Армія Крайова) збиралися окремо. Скрізь був порядок. Для них (серед них був і я) відбувся цікавий концерт за творами Шопена. Мимоволі захопили роздуми про Київ, про вічну колоніальну систему і народ, який не вміє постояти за себе.

Нам би польський громадський режим, польський гонор і незмінну культуру – і спілкування, і поведінки!

Микола Дубина,
президент АН ВОУ

ОЛЕКСАНДР ЛОТОЦЬКИЙ

Серед відомих українських діячів кінця XIX – поч. XX століть помітне місце посідає Олександр Лотоцький. Народився він 9 березня 1870 року в с. Брониці біля Могилева на Поділлі в сім'ї православного священика. В 1896р. закінчив Київську духовну академію. Належної роботи після закінчення академії не знайшов, тому змушений був влаштуватися у Київську палату Державного контролю. Якраз тоді почало діяльність українське видавництво «Вік», в роботі якого О.Лотоцький бере активну участь. У 1900 році у справах служби переїздить до Петербурга (1). Саме тут розкривається його різнобічна літературна діяльність. Він завершує праці, розпочаті в Києві з історії церкви, стану української освіти, бере участь у виданні україномовного Євангелія, в скасуванні відомого указу 1876р. про заборону української мови (2) тощо. Повертається до Києва аж у 1917р. і обіймає посаду генерального писаря Центральної Ради. За Скоропадського стає міністром сподівань (жовтень-листопад 1918р.), веде активну пропаганду за автокефалію Української православної церкви. У 1919р. його призначено послом до Туреччини (3). Проте виконував обов'язки посла недовго. Антанта окупувала цю країну, а наступ більшовиків на Україну змусили О.Лотоцького в березні 1920р. залишити Туреччину і виїхати до Відня (4). Тут відчув усі муки емігрантського життя, щоб мати шматок хліба виконував різну роботу, був навіть нічним сторожем на фабриці (5). Та поступово все налагодилося. Згодом О.Лотоцький зміг продовжити улюблену роботу, працює викладачем і продовжує науково-організаційну діяльність. Вже в 1922р. його запрошено на посаду доцента історії канонічного права до Українського вільного університету (УВУ), з великим натхненням читає він лекції з проблем церкви і держави, церковної адміністрації, міжконфесійних стосунків, церковного суду (6), а водночас продовжує студії з історії церкви.

О.Лотоцький не обійшов увагою видавничий відділ УВУ, за його участю виходить у світ ряд збірників лекцій, наукових видань, програм і навчальних посібників та порад. Тут видає він і ряд власних праць, зокрема «Церковне право» (7). А коли в Берліні почав працювати Український науковий інститут, очолений Д.Дорошенком, то він бере участь у його діяльності і видає свою чергову працю «Автокефалія» і низку спогадів про близьких йому людей і події, які пережив.

Коли ректор Українського вільного університету задумав видати матеріали лекційних курсів у колективній монографії «Українська культура», О.Лотоцький вмістив у цій праці і свою статтю «Українське друковане слово» (8).

Коли ж почав функціонувати Музей визвольної боротьби України (до речі, засновником якого був Д.Антонович), експонати якого висвітлювали табірне життя часів війни, табори після війни, архіви Союзу визволення України – політично-дипломатичний, еміграційний, освітньо-культурний тощо, членом його став і О.Лотоцький, який разом із С.Смаль-Стоцьким, О.Колессою, В.Бідновим та ін. забезпечили високий рівень роботи Музею.

Активну участь взяв О.Лотоцький у циклі публічних виступів, що їх організувала «Ліга української культури». Лекції читали професори українських вищих шкіл – В.Біднов, Л.Білецький, С.Смаль-Стоцьки й, Д.Дорошенко, С.Шелухін та ін. (9). «Своїм» був О.Лотоцький і на засіданнях «Українського історично-філологічного товариства», організованого в 1923р. Д.Антоновичем, метою якого було вияснення спірних питань історії України, літератури української, військової історії, освіти, мовознавчої, філософської науки та ін. Тут же, на засіданнях товариства, були виголошені доповіді і про самого О.Лотоцького. Так, Д.Антонович прочитав доповідь «О.Г.Лотоцький – лицар української книжки», Д.Дорошенко «Громадська діяльність О.Г.Лотоцького», В.Біднов «Наукова праця О.Г.Лотоцького» та ін. До речі, на одному із засідань товариства було відзначено 40-річний ювілей наукової діяльності О.Лотоцького (10).

О.Лотоцький увійшов до складу Українського академічного комітету (УАК) (11), що існував як автономний орган Історично-філологічного товариства у Празі, метою якого було об'єднання українських учених і координація їхньої діяльності з міжнародними науковими організаціями. Членами УАК були всі українські вищі школи і наукові товариства в Чехії, Наукове товариство ім. Шевченка у Львові, Український науковий інститут у Берліні та ін.

Був О.Лотоцький членом Союзу українських журналістів і письменників на чужині, а 1 липня 1926р. виступив з доповіддю «Правне становище української книги в Росії» на Міжнародному бібліологічному з'їзді, що проходив у Празі. У цьому місті досить успішно працював Український республіканськo-демократичний клуб, організатором і першим головою якого був О.Лотоцький. Тут відзначено 10-річчя організації Центральної Ради, прочитано доповідь про IV Універсал Центральної Ради (1927), відзначено 40-річчя літературної діяльності Ольги Кобилянської тощо.

Брав активну участь О.Лотоцький і в культурному житті української еміграції у Франції. Читав лекції про Українську автокефальну церкву, перспективу української державності, був почесним членом Бібліотечного товариства ім. С.Петлюри. С.Петлюрі присвятив О.Лотоцький працю «Симон Петлюра як політик і державний муж».

В 1925р. О.Лотоцький приїжджає до Варшави, його запросили на професорську посаду Варшавського університету. Того року із різних причин переїхати не зміг. Переїхав лише в 1929р. і почав працювати професором права Православного богословського відділення (12). Тут він знайшов дружній колектив. З ним працювали П.Зайцев, І.Огієнко, В.Біонов, які виховали ряд духовних діячів для Української церкви.

О.Лотоцький був ініціатором створення Українського центрального комітету (УЦК), в завдання якого входила організація видавництв, книгозбірень, читалень, шкіл, шпиталів, освітніх курсів, в роботі яких він брав участь.

Його, до речі, обрали головою Першої конференції української еміграції, що проходила у Празі 25-26 червня 1929р. Увійшов він членом Української вищої еміграційної ради.

Заслуги О.Лотоцького в розбудові життя української еміграції відзначалися на засіданні клубу «Прометей», на Третьому з'їзді українських інженерів і техніків в еміграції, а вища влада запросила його до Сейму за умови, якщо відмовиться від українства, але він не пішов на компроміс.

З 1930р. О.Лотоцький – засновник і перший директор Українського наукового інституту у Варшаві. У 1931р. вийшла друком його праця «Українські джерела церковного права», згодом двотомник «Автокефалія», тритомні спогади «Сторінки минулого» та ін.

На весні 1932р. він очолив спеціальну «Комісію перекладу Св.Письма та книг богословських», яка видала «Літургію св. Іоанна Златоустого», Псалтир, Малий Требник, «Служебник», а також кілька підручників для початкових шкіл «Священна історія Старого Заповіту», «Священна історія Нового Заповіту». У 1938р. О.Лотоцький виголосив промову на зібранні з приводу 950-ліття хрещення Русі.

Помер Олександр Гнатович Лотоцький 22 жовтня 1939р. Похований спочатку на Варшавському кладовищі Волі, а в 1971р. син ученого Борис Лотоцький перевіз прах батьків до українського меморіального кладовища в Америці в Баунд-Бруці поблизу Нью-Йорка (14).

Література

1. Лотоцький О. Сторінки минулого // Пр. наук. ін-ту у Варшаві. Т.6. Серія «Мемуари». – Кн..1. – Варшава, 1932. – Ч.1.
2. Там само. – Кн..3. – Ч.2.
3. Там само. – Т.2. – Кн..4. – Ч.3.
4. Лотоцький О. Українські джерела церковного права. – Варшава, 1931.
5. Наріжний С. 15 літ діяльності Українського історично-філологічного товариства в Празі 91923-1938).
6. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції 1919-1939. – К., 1957. – Ч.1.
7. Там само.

8. Перша конференція української еміграції // Тризуб, 1929, 14 травня, № 29-30 (185-188). – С.40-49.
9. Поперешній В. Наші товариства // Тризуб, 1926, 6 грудня; № 8. – С.11-12.
10. Поперешній В. Ліга української культури // Тризуб, 1926, 16 травня; № 31. – С.9-12.
11. Український вільний Університет в Празі в роках 1921-1931. – Прага, 1931.
12. Українська культура: лекції за редакцією Дмитра Антоновича // Упор. С.В.Ульяновський.
13. Хроніка // Тризуб, 1926, 8 серпня. – С.29-31.
14. Хроніка // Тризуб, 1927, 16 січня, № 3 (61). – С.23-32.

Микола Дубина,
доктор філологічних наук,
професор

ВОЛОДИМИР САЛАТЕНКО

Народився 03 жовтня 1935 року в с. Єлізаветівка Снігурівського району Миколаївської області.

Трудову діяльність розпочав вантажником Чорноморського-технічного флоту (1952-1955). Закінчив Баратівську середню школу в 1955 році.

У Херсонському сільськогосподарському інституті ім. О.Д.Цюрупи здобув фахову освіту вченого агронома (1960). Після цього працював на виробництві: керуючим відділу (1960-1962) та головним агрономом радгоспу ім. XX з'їзду КПРС Снігурівського району Миколаївської області (1961-1962).

Все подальше трудове життя Володимира Никифоровича пов'язане з аграрною науковою працею та викладацькою діяльністю в царині Херсонського СП (тепер Державний аграрний університет). Тут закінчив аспірантуру на кафедрі рослинництва (1965), захистив кандидатську дисертацію (1967), докторську дисертацію (1979). У 1982 р. йому присвоєно вчене звання професора, у 1993 р. обраний академіком АН вищої освіти України. Успішно закінчив Вищу школу управління сільським господарством (м. Москва).

У Херсонському аграрному університеті Володимир Никифорович працював молодшим науковим співробітником (1965-1967), старшим науковим співробітником (1967-1968), завідувачем спеціальної науково-дослідної лабораторії, доцентом кафедри рослинництва (1978-1980), проректором університету з науково-дослідної роботи (1980-1996), завідувачем кафедри захисту рослин і спеціального рослинництва (1996-1998). З 1998 року і дотепер він – професор кафедри рослинництва, генетики, селекції та насінництва.

Володимир Никифорович – один з провідних вчених у галузі рослинництва, відомий своїми науковими розробками в Україні і світі, який зробив значний внесок у розвиток аграрної науки, в інтеграцію її з практикою і освітою.

Професор Салатенко В.Н. розвиває наукову школу південного рослинництва П.І.Подгорного та В.К.Іванова, він

знаний вчений України у галузі рослинництва за напрямком „біоекологія рослин як теорія вдосконалення технології вирощування польових культур на еколого безпечній та енергоощадній основі". Під його керівництвом розроблені важливі наукові положення з фотосинтетичної діяльності рослин в посівах, використанню законів дії і взаємодії факторів життя рослин при програмуванні урожайності і прогнозуванні продукційних процесів, біоекологічному обґрунтуванні і практичному вдосконаленні технологій вирощування соняшника, рицини, пшениці, ячменю, жита, буркуну, буряку цукрового, ріпаку та інших культур.

До наукових розробок вченого з біології виявили інтерес вчені з США, Індії, Ірану, Румунії, Швеції та інших країн, а в декілька країн (Індія, Румунія) вчений неодноразово виїжджав для обміну досвідом і впровадження своїх наукових розробок.

За результатами наукових досліджень Володимир Никифорович опублікував понад 210 наукових праць, у тому числі у співавторстві 15 монографій, серед них: „Клещевина на юге Украины", „Олійні та ефіроолійні культури", „Справочник по индустриальной технологии возделывания сельскохозяйственных растений", „Довідник по олійних культурах" та ін., а також 24 окремі видання у вигляді брошур і рекомендацій.

За редакцією Салатенка В.І. опубліковані наукові монографії „Олійні культури в Україні", (2007); „Рицина: біоекологічні та агротехнічні основи вирощування в Україні", (2010); він співавтор сорту рицини Громада, який було визнано національним стандартом України (1996 р.).

Значні і вагомі внески професора Салатенка В.Н. у галузі підготовки та атестації наукових і науково-педагогічних кадрів, в освітянській справі України. Він підготував 15 кандидатів наук і продовжує працювати з аспірантами, автор підручника „Рослинництво" для агрономічних спеціальностей вищих закладів освіти України ІП-ІУ рівнів акредитації (Зінченко О.І., Салатенко В.Н., Білоножко М.А. Рослинництво. – К.: Аграрна освіта, 2001. - 585 ар.); автор навчального посібника

„Рослинництво. Практикум", (Зінченко О.І., Коротєєв А.В., Салатенко В.Н. та ін. За ред. Зінченка О.І. – Вінниця: Нова книга, 2008. - 536 с: іл.).

За редакцією проф. Салатенка В.Н. для освітянської мережі вийшов з друку навчальний посібник Гаврилюк М.М., Салатенко В.Н., Чехов А.В., Федорчук М.І. „Олійні культури в Україні", за ред. В.Н. Салатенка. - 2-е вид., перероблене і доповнене. - К.: Основа, 2008. - 20 с: іл.

Результати наукових досліджень проф. Салатенка В.Н. увійшли до підручників (Кияк Г. „Растениеводство", К.: Урожай, 1976; Лысогоров С.Д. „Орошаемое земледелие". - М.: Колос, 1971; Ярмизин Д.В. и др. „Мелиоративное земледелие". - М.: Колос, 1966; 1972; Лысогоров С.Д., Ушкаренко В.А. „Орошаемое земледелие". - М.: Колос, 1981) і неодноразово використовувались при підготовці директивних документів.

Вже понад 40 років Володимир Никифорович у рідній Альма-матер читає лекції і проводить лабораторно-практичні заняття зі студентами з дисципліни „рослинництво".

Високу оцінку як ученому і довіру професору Салатенко В.Н. виявлено залученням його до важливої справи – атестації науково-педагогічних кадрів СРСР і незалежної України. В період з 1982 по 1986 роки Володимир Никифорович перебував членом Вищої Атестаційної Комісії (ВАК) СРСР, (Експертна рада з сільськогосподарських наук, м.Москва), членом Спеціалізованої вченої ради з захисту докторських і кандидатських дисертацій при Українському національному аграрному університеті, м. Київ (1992-1995), членом спеціалізованої вченої ради з захисту дисертацій при Інституті олійних культур УААН (1997-2000). У Херсонському аграрному університеті він – член спеціалізованої вченої ради з захисту докторських і кандидатських дисертацій з початку її заснування (1981 р.) і дотепер; тут призначався заступником голови спец. ради. За період існування в цій спецраді немало вчених здобули ступінь доктора наук і більше сотні здобувачів – ступінь кандидата наук з спеціальностей „рослинництво" та „сільськогосподарська меліорація".

За період роботи проф. Салатенка В.Н. на посаді проректора з наукової роботи (1980-1996 рр.) Херсонський сільськогосподарський інститут (тепер аграрний університет) за результатами науково-дослідної роботи і впровадження їх у виробництво неодноразово завойовував призові місця серед вузів аграрного профілю колишнього Союзу і України. Зусиллями ректората обсяги наукових робіт тоді значно зросли і сягали 0,7-0,8 млн. рублів. Ряд учених інституту були удостоєні високих урядових нагород.

Проф. Салатенко В.Н. активний у громадському житті України: він – Голова аграрного відділення Херсонської обласної організації товариства „Знання"; Голова Координаційно-методичної комісії по землеробству, рослинництву і насінництву Мінсільгосппроду України (1991-1996 рр.); членом Головної ради і Голова секції землеробства науково-виробничої Асоціації „Украгронауксервіс" Мінсільгосппроду України (1992-1996 рр.); член експертної комісії Української академії аграрних наук з питань реалізації і коригування проекту „Олія" НТП „Продовольство".

За успіхи в роботі Салатенко В.Н. нагороджувався грамотами, заохочувався подяками і грошовими преміями Держагропрому СРСР, України, цінним подарунком від Академії наук вищої освіти України, нагороджений дипломом і срібною медаллю ВДНГ СРСР, медаллю „Ветеран праці", трудовою відзнакою Мін АПК „Знак пошани", державною стипендією видатним діячам науки України.

В.М.Жеребко,
академік-секретар АН ВО України

АНАТОЛІЙ КОБЕЦЬ

Народився 22.07.1955 в смт Межова Дніпропетровської області. У 1973-1978 рр. навчався на факультеті механізації сільського господарства Дніпропетровського сільськогосподарського інституту.

Працював старшим науковим співробітником на кафедрі сільськогосподарських машин цього ж інституту. Із 1980 р. – старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту нечорноземної зони України (м. Коростень).

У 1983-1986рр. – аспірант Всесоюзного науково-дослідного інституту цукрових буряків (м. Київ).

1986 року А.С.Кобець захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук "Обґрунтування робочого процесу та параметрів комбінованого викопуючого пристрою машини для збирання кормового буряку". Цього ж року Анатолію Степановичу присвоєно звання "Кращий молодий винахідник України"; його призначають завідувачем лабораторії НДІ нечорноземної зони України.

Із 1990 р. працює в Дніпропетровському державному аграрному університеті на посадах доцента кафедри сільськогосподарських машин, п'ять років деканом факультету механізації сільського господарства, із 2001 року – перший проректор – проректор з навчальної роботи, з 2007 р. – ректор Дніпропетровського держагроуніверситету. 2003 року А.С. Кобцю присвоєно вчене звання професора. У 2008 р. він обраний академіком АН вищої освіти України. 2009 р.

присвоєно почесне звання "Заслужений працівник освіти України".

Під науковим керівництвом професора А.С.Кобця створена наукова школа "Розробка та дослідження робочих органів для обробітку ґрунту та збирання коренеплодів у складних умовах", яка плідно працює над удосконаленням існуючих і створенням нових робочих органів сільськогосподарських машин та їх раціональним використанням.

За результатами проведених аналітичних досліджень створені теорія взаємодії еластичних робочих органів з коренеплодом; теорія процесу направленого зношування ґрунтообробних робочих органів, оснащених елементами локального зміцнення; теоретичне обґрунтування процесу викопування коренеплодів. Захищено 3 кандидатські дисертації. Видано монографії "Устойчивое развитие сложных динамических систем", "Теорія і розрахунок копачів для збирання картоплі", "Рекультивация нарушенных земель как устойчивое развитие сложных техноэкосистем".

Професор А.С.Кобець у співавторстві видав "Практикум з використання машин у рослинництві", "Лабораторний практикум з використання машин у рослинництві", "Курсове проектування з машиновикористання у рослинництві". З розрахункового курсу він опублікував навчальний посібник "Основи теорії робочих органів сільськогосподарських машин".

А.С.Кобець є автором понад 260 наукових робіт, присвячених актуальним теоретичним і науково-практичним питанням механізації сільського господарства та понад 70 авторських свідоцтв на винаходи і патенти.

БОРИС МИХАЙЛОВ

Михайлов Борис Володимирович народився 19 червня 1950р. у родині відомих лікарів. Після закінчення лікарського факультету Курського державного медичного інституту з 1974 року й протягом наступних 20 років працював в Українському НДІ клінічної та експериментальної неврології та психіатрії ім. В.П.Протопопова (м. Харків). У 1982р. захистив кандидатську, у 1994р. – докторську дисертацію. З 1995 по 2000 рік працював проректором з наукової роботи Харківського інституту удосконалення лікарів. З 2000 і до цього часу – зав. кафедри психотерапії Харківської медичної академії післядипломної освіти.

Б.В.Михайлов зробив значний внесок у розробку широкого кола проблем психотерапії, психіатрії, нейрофізіології, медичної психології, медичної соціології.

Ним розроблена клінічна психотерапія соматоформних розладів, створена система психотерапії для осіб, що працюють в системі МВС та Міністерства оборони України. За цикл наукових праць він став лауреатом премії ім. В.П.Протопопова науково-практичного об’єднання неврологів, психіатрів й наркологів України.

Протягом 10 років Б.В.Михайлов був позаштатним спеціалістом МОЗ України зі спеціальностей «Психотерапія» й «Медична психологія», став одним з організаторів введення нової спеціальності – медичної психології.

Він є автором понад 15 монографій, навчальних посібників в галузі психіатрії й психотерапії, опублікував понад 450 статей в вітчизняних та зарубіжних наукових виданнях.

Академік Б.В.Михайлов є членом редакційних колегій журналів, неодноразово брав участь в організації і проведенні національних конгресів психіатрів, неврологів та наркологів України, багатьох науково-практичних конференцій з проблем психіатрії, психотерапії, медичної психології. У 1986-1988рр. працював головним лікарем радянських лікувально-профілактичних установ у Лівії. У 1989-1991рр. проходив

стажування з проблем алкогольної та хімічної залежності у США.

Б.В.Михайлов проводить велику роботу з підготовки науково-педагогічних кадрів. Під його керівництвом підготовлені та захищені ряд кандидатських та докторських дисертацій.

За сумлінну працю акад. Б.В.Михайлов відзначений почесними грамотами МОЗ України, Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної держадміністрації.

З 2006 року Б.В.Михайлов, академік АН ВО України, бере активну участь в роботі Відділення з проблем психічного здоров'я.

Президія Академії наук вищої освіти України щиро вітає Ювіляра й зичить здоров'я, успіхів та великого творчого зростання на ниві охорони здоров'я кожного громадянина України.

Станіслав Табачніков,
академік,
віце-президент АН ВОУ

* За велику роботу, що здійснює віце-президент та з нагоди 70-річного Ювілею нагородити Табачнікова С.І. та Рудика С.К. найвищою нагородою Академії – Нагородою О.О.Богомольця, а вченого секретаря Відділення масової комунікації Ярмиша Ю.Ф. – Нагородою Ярослава Мудрого.

* Для організації науково-дослідної роботи зарубіжних академіків та виконання їх потреб та вимог призначити віце-президентом Павла Сису (Польща).

Підстава: рішення Президії АН ВО України від 25 червня 2010р.

* Акад. І.С.Зозулі присвоєно звання «Почесний громадянин Дережнянського району Хмельницької області» 18 грудня 2009 р. (протокол засідання № 10-21/2009). Голова райради – Б.Петришин.

* Микола Азаров, прем'єр-міністр України, спікер Верховної Ради України Володимир Литвин та Міністр охорони здоров'я Зіновій Митник 27 червня 2010р. привітали медиків (і вчених-медиків зокрема) з нагоди свята – Дня медичного працівника.

До цієї дати МОЗ України почав видавати «головну медичну газету», на сторінках першого номера якої з теплими словами привітання виступили акад. АН ВО України, голова Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я, акад. Тетяна Бахтеєва, президент АМН Олександр Возіанов, а з статтею про оплату праці медиків – акад. Ніна Гойда.

* Проведено 20-21 травня 2010р. наукову конференцію «Проблемні питання медицини невідкладних станів» та видано книгу «Нейрохірургічне лікування ішемічних інсультів, спричинених оклюзивно-стенотичними ураженнями сонних артерій».

* **«Історія античної цивілізації» – книжка року.** Перемогу у номінації "Обрії" **у** XI Всеукраїнському рейтингу "Книжка року" здобула "Історія античної цивілізації" – тритомна праця декана філософсько-теологічного факультету, доктора історичних наук, професора Василя Балуха. Урочиста церемонія нагородження лауреатів відбулася 10 лютого 2010 року в приміщенні Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

– "Історія античної цивілізації" – це тритомний підручник з грифом Міністерства освіти і науки України. Перший том –"Стародавня Греція", другий – "Страродавній Рим" і третій –"Практикум". Загальний обсяг 2160 сторінок. Це підсумок майже тридцятирічної наукової діяльності. Робота над цим виданням була тривалою. Часто бракувало часу, адже я обіймаю посаду декана філософсько-теологічного факультету. Крім тексту, для підручника потрібно було збирати карти, таблиці, генеалогічні схеми. А україномовних карт взагалі не існує. Проте, незважаючи на труднощі, книга вийшла вдалою. Про це свідчить ця перемога. Крім того, Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського визнала поліграфічне та бібліографічне оформлення зразком для інших наукових видань, – розповів про свою працю автор.

Засновано рейтинговий конкурс "Книжка року" у 1999 р. Відтоді щорічно визначають найкращі книжки, видані в Україні.

Об'єктом дослідження є всі книги, випущені від грудня 2008-го до грудня 2009-го року українськими видавцями самостійно або у співпраці з іноземними партнерами. Весь асортимент оцінюється в семи номінаціях ("Хрестоматія", "Софія", "Обрії", "Минувшина", "Красне письменство", "Візитівка", "Дитяче свято"), кожна з яких поділяється на підномінації.

Протягом 2009 року 96 незалежних експертів стежили за новинками українського книжкового ринку і методом онлайн-голосування в мережі Інтернет визначали кращі книги. Газета

"Дзеркало тижня" поквартально публікувала підсумки голосування. У кожному кварталі "Історія античної цивілізації" була на першому місці. Експерти оцінювали книжки за такими критеріями: якість тексту, новизна твору, оригінальність проекту; художньо-технічний рівень підготовки видання; якість редактури, впорядкування, довідкового апарату; актуальність появи твору на книжковому ринку. За правилами рейтингу книжкою року може бути лише книгодрук українською мовою.

*** Діалог студентів з адміністрацією ЧНУ.** На початку березня у приміщенні колишнього ресторану «Хілтон» (нині – клуб творчої молоді Чернівецького університету) відбулася традиційна зустріч ректорату з представниками студентства ЧНУ.

Захід проходив у легкій, невимушеній атмосфері. Ректор Чернівецького університету Степан Мельничук відповідав на запитання студентів та намагався знайти вирішення актуальних проблем. Серед питань, які цікавили студентів понад усе, були запитання про новації у системі освіти, які виникають під час впровадження Болонського процесу, навчання щосуботи, відвідування читального залу Наукової бібліотеки, доцільне планування навчальної роботи тощо. На кожне питання Степан Васильович намагався дати вичерпну відповідь, пояснити те чи інше положення щодо навчального процесу. З розумінням керівництво університету сприйняло і пропозицію щодо почерговості робочих та неробочих субот – щоб студенти мали можливість поїхати додому. Також ректор пообіцяв, що університет підтримуватиме студентів, які матимуть значні успіхи в науці, спорті, мистецтві. Найболючішими виявилися проблеми, які виникають у наших студентів під час проживання у гуртожитку. Ректор пообіцяв за можливості вирішувати усі проблеми якнайшвидше, зауваживши, що для заміни вікон на пластикові та закупівлі нових ліжок потрібні кошти, яких, на жаль, немає. Усе ж адміністрація ЧНУ з розумінням ставиться до потреб студентства і пообіцяла усіляку підтримку. Важливою

також є співпраця студентів з керівництвом університету, тоді вирішення усіх питань буде відбуватися за їх участі.

*** Українці мої, то чи українці ми з вами чи ні…?** (Міжнародний День рідної мови відзначали в ЧНУ). Аналізуючи мовну ситуацію у нашій країні, особливо зважаючи на розвиток останніх подій у суспільстві, бажанні окремих можновладців запровадити іще одну державну мову, мимоволі замислюєшся: чи є привід для занепокоєння, тривоги щодо стану рідної української. Здавалося б, після здобуття незалежності усе мало б сприяти процвітанню національної мови та культури. Та чи все так безхмарно, як видається на перший погляд? Україністи з різних куточків світу б'ють на сполох і виступають проти двомовності у нашій державі. А що ж ми? Як реагуємо? Мовчки дозволяємо поступово знищувати надбання нашого народу? Мова 50 мільйонів осіб (а саме стільки розмовляють українською на всіх континентах) часто засмічена суржиком, жаргонами, безкультур'ям, невіглаством її носіїв і, зрештою, звичайною байдужістю не тільки пересічних горе-українців, а й окремих посадовців.

Загалом у світі говорять приблизно на шести тисячах різних мов, але половині з них загрожує зникнення. Мабуть, тому Всесвітня організація ЮНЕСКО 21 лютого 1999 р. запровадила Міжнародний День рідної мови як привід для роздумів і зосередження уваги на мовному питанні. Починаючи з 21 лютого 2000 року, цей день відзначають і в Україні.

Справжнє свято вшанування рідної мови відбулося напередодні цієї дати у стінах Чернівецького університету. 18 лютого у Червоній залі центрального корпусу зібралися керівництво ЧНУ, начальник організаційного відділу ЧОДА І.В.Пазяк, викладачі, студенти, учнівська молодь – усі, кому не байдужа проблема збереження рідної мови. Відкрив дійство голова Чернівецького осередку «Просвіти» Остап Савчук рядками з поезії Ганни Дурак.

*** Невичерпне джерело відродження українського духу.** У *Чернівецькому національному університеті відбулися Шевченківські читання. Кожен народ має свої святині. Однією з таких святинь, національною гордістю нашого народу є творчість Тараса Григоровича Шевченка. "Він був сином мужика – і став володарем у царстві духа. Він був кріпаком – і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком – і вказав нові світлі й вільні шляхи професорам і книжним ученим", – писав український геній Іван Франко.*

Традиційно український народ у цей весняний час звертається до Кобзаря. Так перша половина березня проходить в Україні під знаком вшанування пам'яті Тараса Шевченка. У Чернівецькому університеті теж щороку віддають шану Кобзареві. З нагоди відзначення 196-річниці від дня народження поета на філологічному факультеті відбувся традиційний конкурс читців поезії Тараса Шевченка. З-поміж 27 учасників першого туру журі обрало 16 учасників другого. Серед них були представники факультету іноземних мов, факультету педагогіки, психології та соціальної роботи, філологічного, біологічного, інженерно-технічного, математичного, філософсько-теологічного факультетів нашої alma mater, студенти Буковинського державного медичного університету та Педагогічного коледжу ЧНУ.

10 березня 66 аудиторія філологічного факультету гостинно вмістила шанувальників Шевченкового слова, читців, які стали учасниками другого туру конкурсу. Із вбраного у вишиті рушники портрета споглядав на присутніх Тарас Григорович. Усмішки, хвилювання, чудові народні костюми – все це створювало ауру доброти й творчості, натхнення і захоплення від Кобзаревих дум, пісень, балад, віршів, поем.

Програму читців поряд із творами Тараса Шевченка складали вірші Івана Франка, Максима Рильського, Дмитра Павличка, Миколи Вінграновського, Ліни Костенко, Бориса Бунчука, Миколи Бучка, Станіслава Тельнюка, Віктора Зубара, Володимира Михайловського.

Конкурс виявився яскравим та емоційним. Всі присутні – і учасники, і глядачі – відчували внутрішню єдність з великим Пророком України, глибоко розуміли його біль і радість, його щастя і трагедію, його невимовну любов до України і тугу за нею. Тому так щиро і безпосередньо звучали Шевченкові вірші, тому так захоплено слухали їх всі присутні.

*** Проект «Електронна Бібліотека України»: підсумки першого року діяльності в ЧНУ.** 3 лютого 2009 року Чернівецький національний університет імені Ю.Федьковича бере участь у проекті **«Електронна бібліотека України: створення Центрів знань в університетах України»** (ELibUkr). Мета проекту – інтеграція української академічної спільноти до світової науки, подолання відірваності від світового наукового контексту. Важливо також, що система обміну інформацією між Україною та світовою академічною громадою буде двонаправленою: передбачає не лише використання світових інформаційних наукових ресурсів, але й створення та розповсюдження власних наукових здобутків учених України через об'єднану систему університетських репозитаріїв (відкритих електронних архівів) та відкритих електронних журналів.

Центри знань забезпечать доступ до найважливішого ядра (Core) світових інформаційних ресурсів, що охоплять всі галузі знань (наука, техніка, медицина, соціальні та гуманітарні науки): бази даних EBSCO; електронні журнали видавництв Elsevier, Springer, Oxford University Press, Emerald (E-ManagementXtra), Institute of Physics, JSTOR, Association for Computing Machinery, Nature Publishing Group та інші. Планується також створити портал управління е-ресурсами.

На першому етапі в міжнародному проекті взяли участь: Києво-Могилянська академія та Києво-Могилянська Фундація Америки, Всеукраїнська асоціація «Інформатіо-Консорціум», Харківський національний університет ім. В.Каразіна, Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича та Нортвестерн Університет (США).

*** "Феєрія краси – 2010".** Уже традиційно з нагоди Міжнародного жіночого дня факультет педагогіки, психології та соціальної роботи проводить конкурс "Феєрія краси", на якому дівчата із різних спеціальностей мають змогу продемонструвати свою чарівність, ерудицію та таланти.

"Феєрія краси – 2010" відбулася 17 березня в Обласному музично-драматичному театрі імені Ольги Кобилянської. Під час святкового дійства ведучі, учасники та гості розмірковували над тим, якою є сучасна жінка, які складові необхідні для її гармонійного і щасливого життя... Родзинкою свята були концертні номери, які виконували представники сильної половини людства, адже жінка, якою б вона не була незалежною, сильною і розумною, завжди прагне, щоб її дивували, нею захоплювались та її любили. Для оцінки дівчат було запрошено поважне журі.

Відкривав феєричне свято живий букет квітів. Кожна конкурсантка була його запашною трояндою, котра дарує свою красу оточуючим. Крім-традиційних для цього свята конкурсів ("Представлення учасниць", "Інтелектуальний конкурс" та "Конкурс талантів") на "Феєрії краси –.2010" учасниці мали змогу виявити себе у новому – "Танцювальному". Під час аргентинського танго, а саме цей вид запального та емоційно насиченого танцю випало виконувати дівчатам, оцінювались їх уміння танцювати як в колективі, так і індивідуально (сольно). Весь зал бурхливими оплесками вітав палких виконавиць цього танка, а журі оцінило всіх учасниць досить високими оцінками. Браво, дівчата!!!

*** Ігри розуму в ЧНУ.** Команда факультету історії, політології та міжнародних відносин стала переможцем університетського "Брейн-рингу". Інтелектуальні змагання відбулись 11 березня у Мармуровій залі Чернівецького університету. Організатори вирішили не розтягувати задоволення, а провели відбіркову гру, чвертьфінал, півфінал та фінал в один день. Тому кінця чотиригодинних змагань крім команд-учасників дочекались тільки декілька вболівальників.

Щоправда, їх і на початку заходу було не так багато. Чи то наші студенти не цікавляться "Брейн-рингом", чи гру не достатньо "пропіарили"? Відповісти важко. Але позитивним є те, що в інтелектуальному змаганні взяли участь представники майже всіх факультетів. Всього 15 команд.

*** Студенти ЧНУ – справжні композитори й поети.** Якщо у Вашій шухляді "причаїлись" написані поетичні рядки і нашкрябані на серветці ноти до них, не баріться – виводьте Ваше "творче дитя" у світ, у люди. Вони обов'язково його приймуть. А як же інакше? Це ж авторська річ, так би мовити, ексклюзив. Так і зробили учасники цьогорічного Всеукраїнського фестивалю-конкурсу авторської пісні та співаної поезії молодих авторів та виконавців, присвяченого вшануванню пам'яті Володимира Івасюка, який вперше відбувався в Чернівцях. Організаторами виступили Український державний центр позашкільної освіти та Чернівецький обласний центр естетичного виховання "Юність Буковини". Проходив захід у приміщенні розважального комплексу "Панорама –Чернівці" 11-13 березня.

Що ж то було за дійство? Величезна компанія веселих, творчих, неординарних особистостей – авторів нової свіжої музики. Кажуть, музичне мистецтво в наш час стає дедалі примітивнішим. Всі, хто мав можливість відвідати заходи фестивалю, на 100% переконалися в протилежному – якісній музиці бути! Всього у заході взяли участь сорок молодих авторів та виконавців пісень. Більшість з них представляли Чернівецький університет, зокрема Олександр Герасимчук, Віталій Радиш, Олег Чурук, Вікторія Данилюк (факультет комп'ютерних наук), Інна Штерма (факультет іноземних мов), Юлія Сиротюк (юридичний факультет), Уляна Пілат (географічний факультет), Мар'ян Кравченко (філософсько-теологічний факультет), Аліна Карапка (факультет педагогіки, психології та соціальної роботи). Вони вкотре довели, що студенти нашого університету – талановиті й неперевершені.

Молоді виконавці здивували всіх своїми поетичними і музичними здібностями. Їхнє майстерне виконання пісень під власний супровід (гітари, фортепіано) нічим не поступилося виступам професіоналів. Недарма ж кажуть: «Таланту не вчаться, з ним народжуються».

*** Адріан Граур – Doctor Honoris Causa.** Незвичне, урочисте засідання Вченої Ради відбулося 29 квітня у Мармуровій залі. Окрім членів Ради, у залі була присутня делегація з Сучавського університету. Згідно з протоколом № 7 засідання Вченої Ради від 24 вересня 2009 р. "Про присвоєння звання почесного доктора ЧНУ" ректор Чернівецького університету С.В.Мельничук вручив диплом і мантію почесного доктора ректору Сучавського університету "Штефан чел Маре" Андріану Трауру.

*** Європейські перспективи України.** У Чернівецькому національному університеті триває проект "Зовнішня політика країн Вишеграду", який спрямований на вдосконалення навчального процесу у ВНЗ (Visegrad University studies grant) і реалізовується на факультеті історії, політології та міжнародних відносин. Проект передбачає запрошення лекторів із країн Вишеграду з метою читання лекцій нашим студентам. У ЧНУ уже побували екс-Віце-Маршалек Польщі, екс-Міністр освіти Польщі, екс-посол Польщі в Швеції, Ірландії, Норвегії професор Ягеллонського університету (м.Краків) і Педагогічного університету (м.Кельце) Річард Чарні та доктор політичних наук Інституту політичних наук Академії Наук Словацької Республіки Юрай Марушяк.

Наступним лектором з країн Вишеградської четвірки, який відвідав наш університет 23 – 27 березня, став екс-Генеральний консул Угорщини в Лос-Анджелесі (США) доктор Ференц Бьозенбахер, який представляв Center for Security and Defense Studies Foundation Budapest, Угорщина. 26 березня відбулася офіційна зустріч керівництва ЧНУ, доктора Ференца

Бьозенбахера і Надзвичайного та Повноважного Посла Республіки Угорщина в Україні Андраша Бариня.

*** День факультету по-українськи.** Цікаво та оригінально в національному стилі святкували День факультету математики. Загалом тут часто вшановують національні свята, знають народні традиції і звичаї. Кожного року на факультеті відзначають міжнародний день рідної мови, вшановують шевченківські дні, беруть участь у конкурсі читання поезії (до речі, студентка І курсу Юлія Літовська на цьогорічному конкурсі читання Шевченківської поезії здобула друге місце).

Особливо варто відзначити друковану кольорову продукцію (чудові листівки, афіші, запрошення знову ж таки у національному стилі), яку математики випустили з нагоди дня факультету за власні кошти.

Цього року святкування тривали два дні поспіль. Серед заходів, проведених до дня факультету, були традиційні конкурси стінгазет, турнір з комп'ютерних ігор, змагання з шахів. Щодо стінгазет, то тут трапилася кумедна чи то детективна історія: найкраща, на думку журі стінгазета, зникла й до фіналу не дійшла. Є версія, що її знищили ті, у кого вона була, м'яко кажучи, ненайкращою. Також журі відзначило за оригінальність ідеї стінгазету 204 групу.

16 березня родзинкою свята стала прес-конференція викладачів, до якої вони ретельно готували відповіді удома (це 5 відповідей на запитання студентів.). Чого тільки студенти не "вимагали" у своїх наставників: і фінську польку танцювати, і секретами чудового зовнішнього вигляду ділитися, і проспівати декілька куплетів сучасних пісень.

*** Юристи відсвяткували день народження.** Уже традиційно навесні більшість факультетів Чернівецького університету святкують свої дні народження. Так, 30 квітня у приміщенні Чернівецького обласного центру естетичного виховання "Юність Буковини" відбувся святковий концерт з нагоди Дня юридичного факультету. На захід завітали

представники адміністрації ЧНУ, колишні випускники і, звичайно ж, винуватці заходу.

Як і годиться на будь-якому Дні народження, на адресу факультету, а також його викладачів та студентів, прозвучало багато привітань, теплих і щирих слів.

– Упродовж усієї історії існування нашого факультету тут працювали яскраві особистості й талановиті науковці. Нині ми продовжуємо ці гарні традиції. Дорогі студенти, ви потрапили у колектив, який може дати вам гарний старт у житті. І лише від вас залежить, чи скористаєтеся ним. Але ви назавжди залишитесь частиною великої і дружної юридичної родини, – зауважив у вітальному слові Петро Пацурківський. Не обійшлося і без подарунків.

*** У Чернівцях буде створено біблійний сад.** 8 квітня у Мармуровій залі ЧНУ відбулася знакова подія. Четверо науковців нашого університету – академік Степан Костишин, професор Світлана Руденко, доцент Оксана Івасюк та протоієрей Микола Щербань презентували книгу "Рослини Святого Письма та перспективи створення Біблійного саду". У виступі ректора ЧНУ Степана Мельничука прозвучала впевненість у тому, що біблійний сад буде створено на базі нашого університету.

*** Студенти ЧНУ вкотре довели, що «Університет має талант».** Протягом 20 – 23 квітня в Мармуровій залі ЧНУ відбувався конкурс "Університет має талант". У ньому взяли участь студенти всіх факультетів. Захід складався з двох частин. Перша частина – "Мистецькі презентації факультетів" – відбулася 20 квітня. Участь у конкурсі взяли ті факультети, які запропонували до уваги журі повноцінні концертні програми. Враховуючи специфіку та фахову майстерність аматорського колективу, який представляв факультет педагогіки, психології та соціальної роботи, журі визнало його виступ найбільш професійним. Журі відзначило високий рівень підготовки

(студентського та викладацького складу), виконавську майстерність, художній рівень репертуару, рівень диригентської інтерпретації, складність творів, рівень ансамблевої майстерності, артистизм сценічної культури. Тому концертну програму факультету визнано поза конкурсом. У результаті перше місце посів філологічний факультет, друге – факультет історії, політології та міжнародних відносин. На третьому опинились представники факультету біології, екології та біотехнології. Четверте місце посів юридичний, п'яте – філософсько-теологічний, шосте – хімічний факультети. Сьоме і восьме дісталися відповідно факультетам прикладної математики та інженерно-технічному.

*** Боротьба з палінням по-студентськи.** В Україні вже майже чотири роки діє закон, що забороняє паління у громадських місцях. Проте осіб, що палять, менше не стало. Частота паління в Україні, особливо серед працездатного населення, є однією з найвищих у Європі: палить 19 мільйонів. Кількість таких серед жінок за останні п'ять років зросла в 3 рази. За спостереженнями Координаційної ради з контролю за тютюном при Кабміні, в Україні щорічно вмирає понад 110 тисяч осіб від хвороб, викликаних тютюнопалінням. У планетарних масштабах статистика є ще вражаючою. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я сьогодні практично кожен шостий житель Землі є нікотинозалежним. *Кожні 6,5 секунд на планеті від хвороби, викликаної палінням, помирає одна людина. Прогнозується, що до 2030 року тютюнопаління стане головною причиною смерті в усьому світі.*

*** Відкритий чемпіонат області з гандболу.** Ось уже шостий рік у відкритому чемпіонаті Чернівецької області з гандболу серед молодіжних команд бере участь збірна команда ЧНУ і ДЮСШ. Цього року за першість області змагалися шість команд: збірна ветеранів м. Чернівці, збірна м. Хотина Чернівецької області, збірна Волинського національного університету імені Лесі Українки, збірна Львова (до її складу

входили представники з Львівського національного університету "Львівська політехніка" і Львівського державного інституту фізичної культури), збірна команда м. Вінниця і, звичайно, господарі змагань – команда ЧНУ і Чернівецької ДЮСШ.

26 березня в приміщенні Чернівецької ДЮСШ відбулося урочисте відкриття чемпіонату, на якому побували директор Чернівецької ДЮСШ В.В.Литвинчук, начальник управління у справах сім'ї, молоді та спорту Чернівецької ОДА А.М.Білогорка, заступник декана факультету фізичної культури і здоров'я людини Ю.Б.Ячнюк, голова спортклубу ЧНУ О.В.Ківернік, суддя міжнародної категорії О.В.Людовік. Солодкими сюрпризами вітали учасників змагань чарівні студентки факультету фізичної культури та здоров'я людини.

Колишній випускник Чернівецької ДЮСШ, суддя міжнародної категорії, який обслуговував матчі Олімпійських ігор у Пекіні, чемпіонати світу і Європи Олександр Людовік, вітаючи любителів гандболу, зауважив:

– Важливо зберегти ті традиції, які були у нас, та довести, що гандбол на Буковині є, він розвивається і стає професійним.

Тривав чемпіонат з 26 по 28 березня. Спочатку відбулися ігри у підгрупах, далі – фінальні змагання. Тож за результатами трьох днів змагань до фіналу ввійшли команди Львова, Волині та збірна м. Чернівці. На третій сходинці опинилася збірна команда ветеранів м. Чернівці. Друге місце посіла команда Волинського університету. А перемогла з рахунком 28:21 збірна м. Львова.

* З 19 по 22 квітня у м. Харкові відбувся чемпіонат Європи з панкратіону та міжнародний турнір з панкратіону. У змаганнях брали участь понад п'ятсот спортсменів із вісімнадцяти країн світу. Чемпіонат Європи проходив серед спортсменів 1996-1995 р.н. і 1994-1993 р.н. у розділі панкратіону агон, а Міжнародний турнір серед учасників 1998-1997 року народження та 1992 р.н. і старші проходив у розділі граплінг, агон і комбат-граплінг.

Студенти Чернівецького університету не вперше беруть участь у міжнародних змаганнях з панкратіону. Їм доводилося відстоювати честь України і Чернівців у Ризі (Латвія) на чемпіонаті Європи 2009 р, в Омську (Росія) на чемпіонаті Світу 2009 року. Сезон 2010 року студенти ЧНУ розпочали вдало перемогами на чемпіонаті України в Полтаві.

Змагання цьогорічного чемпіонату Європи відбувалися в Харківському "Палаці спорту". Наші спортсмени виступали одразу на чотирьох майданчиках протягом двох днів. Тож за підсумками змагань чемпіонський титул здобув студент ІІ курсу біологічного факультету, кандидат в майстри спорту Алан Джіоєв. Бронзовими призерами цих змагань стали студенти факультету фізичної культури та здоров'я людини, майстри спорту України Юрій Черкалюк і Олександр Доскальчук.

* Польські науковці подарували для бібліотеки АН ВО України ряд наукових книг. Зокрема віце-президент АН Польщі – акад. Зигмунт Ренклевскі “Polish Academy of Sciences”. – Krakow, б/д. – 229 с.; “Szkoly Glownej Goswpodarstwe wiejskiego” проф. Томаш Borevski, “SGGW. Wczoraj-dzis-jutro”. – W., б/д. – 125 с.; Alexander M. Dzieduszycky, Ryszard Stomski, Miroslaw S. Ryba. “Will an Aurochs come back to Polish Forests?” – Poznan University of Life Sciences Publisher, 2010. – 159 с.; декан факультету проф. Мар’ян Бінек – “Faculty of Veterinary Medicine”. – W.: WULS Press, 2010. – 17 с.; “Guest Editor: T.Motyl журнал факультету “Journal of Physiology and Pharmacology”, 2009, may. T.Motyl подарував також ряд своїх публікацій з генетичної інженерії.

*** Психологія успіху.** «Найвища мета на сьогодні – це, звичайно, отримати диплом магістра!» – слова, що хвилюють кожного випускника. Анна Хафізова, студентка групи ПС-52 психологічного факультету – одна з них. У дипломі з теми «Особливості сенсожиттєвих орієнтацій та часової перспективи особистості у людей з різним рівнем розвитку соціального і інтелекту» випускниця досліджує встановлення

міжособистісних контактів, забезпечення адаптивної поведінки в постійно змінних умовах сучасного суспільства. А ще разом зі своїм керівником доц. Л.М.Яворівською розглядає соціальний інтелект через призму морального виховання і часової перспективи особистості.

*** У пошуках творчої роботи.** Навчаючись на біологічному факультеті Харківського університету, сьогоднішня п'ятикурсниця Олена Вакар завжди мріяла знайти гарну роботу, де можна було б проявляти себе творчо. І знайшла – вже півроку працює вчителем біології та природознавства у ЗОШ № 5 м. Люботин. Виконує складну роботу і успішно навчається та працює над дипломом «Анатомічні властивості грибів роду Trichoderma», (керівник роботи доц. О.Ю.АКУЛОВ).

– Олено, скажіть, що вам дав університет?

– Окрім базових знань та великої кількості друзів, університет дав мені навички наукової роботи, які мені вже стають у пригоді: нещодавно я готувала свою ученицю Олену Ноженко до участі у конкурсі-захисті науково-дослідних робіт МАН України з біології. І вона посіла І місце на обласному конкурсі з роботою «Видовий склад рослин околиць м. Люботин». її перемога одночасно була й моєю перемогою, саме в цьому – найбільше щастя учительської роботи. Університет відкрив для мене перспективи власного розвитку. Випускники університету – універсальні спеціалісти. А моє покликання – вчительська робота. У мене немає вагань, куди піти працювати, планую залишитися у школі.

*** Наукова традиція.** Одна з наукових традицій кафедри соціально-економічної географії і регіонознавства геолого-географічного факультету Харківського університету – проведення щорічних міжнародних науково-практичних конференцій, присвячених дослідженню регіонів. У 2005 році організували першу конференцію для студентів та аспірантів з

відповідної тематики. Досвід виявився вдалим, і щороку почали проводити дві міжнародні науково-практичні конференції. Символічно, що восени проходить традиційна конференція за участю видатних науковців України та країн СНД, навесні – конференція молодих учених.

15-16 квітня 2010 року відбулась Міжнародна науково-практична конференція студентів, аспірантів та молодих науковців «Регіон-2010: суспільно-географічні аспекти». До Каразінського приїхали учасники з 17 ВНЗ Харкова, Одеси, Києва, Чернівців, Львова, Сімферополя, Дніпропетровська, Луцька, Рівного, Полтави, Кривого Рогу, Луганська, Черкас і Тернополя. Були гості з 4 ВНЗ країн СНД, з міст Бєлгорода, Гомеля, Пензи та Пскова. Конференція працювала за такими напрямами: теоретико-методичні особливості суспільно-географічних досліджень, прикладні регіональні дослідження, в тому числі демографічні проблеми регіонів України та суміжних територій, регіональне краєзнавство та туризм, транскордонне співробітництво і таке інше. Крім того, з'явився новий важливий напрям – використання інноваційних технологій в суспільній географії ГІС у регіональних дослідженнях. До початку роботи конференції була надрукована збірка матеріалів конференції.

*** Національне визнання.** 13 травня 2010 року на загальних зборах НАНУ золотою медаллю їм. В.І.Вернадського було нагороджено почесного доктора університету академіка Володимира Олександровича Марченка – за видатні досягнення в галузі функціонального аналізу та математичної фізики.

*** Харківський університет і газета «Харьковские губернские ведомости» у 1838-1863рр.** Подібні матеріали зараз є досить цінними для вивчення історії науки та освіти в Харкові, однак іще більш науково цікавим бачиться висвітлення «Харьковскими губернскими ведомостями» доби «великих реформ» подій сучасності. Так, в 1861-1862 рр. в газеті відбувається ледь не перша в Україні полеміка з приводу

значення творчості Т.Г.Шевченка. У цій полеміці з одного боку бере участь колишній редактор газети А.Баримов (під псевдонімом «Римов»), і з другого – молоді харківські «Громадівці» на чолі зі студентом Харківського університету В.С.Мовою (виступає під псевдонімом «В.Ем-О-Ве»). Відповідаючи «панові Римову», який поставив під сумнів міру таланту Т.Г.Шевченка та виявив повне нерозуміння творчості великого поета, В.С.Мова формулює єдиний вірний критерій визначення сутності Шевченківського феномену: Кобзар був виразником українського народного життя й поза цим зрозуміти його неможливо. «Характер малоросійської народності, характер українця в усіх проявах його духовного життя – ось те що він (Шевченко – О. І.) висловив у своїх творах, і висловив у високій мірі повно, художньо та багатогранно. А для такої справи необхідно багато поетичної сили, необхідне величезне обдарування», – пише молодий критик О.Іванін, викладач кафедри журналістики.

* Делегація Київського національного університету побувала в університеті Бундесверу в Мюнхені. Візит ініціювало посольство ФРН у Києві. Університет Бундесверу створено в 1973 році як школу підготовки військової інтелектуальної еліти з технічних та гуманітарних галузей науки.

Ярмарок вакансій – 2010. Для випускників КНУ немає проблеми, важливішої за працевлаштування. Суттєво допомогти їм у пошуку роботи, зорієнтувати в нинішньому неспокійному й вимогливому ринку праці взялися організатори ярмарку вакансій „Імпульс-2010 ", що відбувся нещодавно в стінах радіофізичного факультету нашого університету.

Тут студенти та випускники мали можливість поспілкуватися з представниками найуспішніших світових і вітчизняних компаній-роботодавців та оцінити свої шанси стати частиною їхніх команд.

Перспективою залучити до своїх лав випускника нашого університету зацікавилися такі компанії, як Advanced International Translations, KPMG, Ernst & Young, Sun InBev Ukraine, Все про бухгалтерський облік, СМК, British American Tobacco, Fozzi group, Deloitte, Procter & Gamble, Coca-Cola, Nielsen, Materialise, Microsoft, Google, МТС Україна, Nexia DK, Kraft Foods, Credit Collection Group, Quadrox, NetCracker, СК "Провіта". І це ще далеко не повний список компаній-учасниць ярмарку вакансій „Ім-пульс-2010".

У ході роботи ярмарку увазі студентів та випускників пропонували блок освітньо-презентаційних програм, також вони могли особисто поспілкуватися з людьми, які досягли успіху в бізнесі, представниками компаній-роботодавців та профільної преси.

* **Ми пам'ятаємо.** У Військовому інституті КНУ відбувся ряд заходів з відзначення 65-річчя Перемоги у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років.

Цікавими були круглий стіл з особовим складом з теми: "Внесок українського народу в Перемогу у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 років", зустріч офіцерів та курсантів з ветеранами Великої Вітчизняної війни, мітинг та покладання квітів до Пам'ятної дошки студентам, викладачам та працівникам університету, які віддали своє життя за свободу і незалежність нашої Батьківщини та інші.

Добре виступила на військовому параді в День Перемоги колона курсантів ВІКНУ, яку очолила другокурсниця Наталія Мартинова. Злагодженим строєм у формі санінструкторів часів Великої Вітчизняної війни вони пройшли святковим Хрещатиком.

* **Шрами війни.** Інститут біології. Велика аудиторія на першому поверсі. Серйозні обличчя студентів і викладачів. Іде урок історії. Ведуть його люди, які пережили страхіття Великої Вітчизняної війни ще малими дітьми. Це активісти Української спілки в'язнів-жертв нацизму – організації, яка багато уваги

приділяє роботі з молодим поколінням. Сучасна молодь повинна знати про війну, про страждання їхніх дідів і прадідів, про тих, хто воював і повернувся з Перемогою, хто загинув на фронтах, хто пережив чорні роки окупації і про жертв рабства, узаконеного нацизмом.

– Мене після звільнення в'язнів із концтабору Освенцім-Бжезинка було привезено разом із іншими дітьми в квітні 1945 року до Києва, де мене прийняла за дочку українська сім'я. Було мені тоді 4 роки, – розповідає колишня маленька ув'язнена фашизму Ганна Михайлівна Стрижкова. Свою розповідь вона продовжує, наводячи сухі і страшні цифри статистики: мільйони українців загинули на фронті, померли від ран, закатовані мирні жителі, згорілі в печах крематорію... Якщо хвилиною мовчання вшанувати кожного загиблого українця, нам довелось би мовчати 7 років.

Зал підвівся вшанувати пам'ять жертв війни хвилиною мовчання.

Людмила Миколаївна Тарасенко-Залевська, живий свідок окупації Києва, розповідає: в 1942 році її, підлітка, силоміць вивезли на роботу до Німеччини. Працювала на сірниковій фабриці нарівні з дорослими по 12 годин. На обід гнила бруква й шматочок запліснявілого хліба. Ув'язнені-польки жаліли її й підказували зривати перші листки кульбабок і з'їдати, щоб хоч так отримати вітаміни...

Після виступів було показано фільм із серії „Люди і долі", з документальними фрагментами буднів концтабору Освенцім. Про живильну силу людської любові й добра, про диво, яке може створити тільки любляче материнське серце, ласкою і теплом стираючи з пам'яті дитини жахи дитинства, проведеного за колючим дротом.

„Ми не були єдиними жертвами війни, але ми хочемо бути останніми!"

Це заклик усіх колишніх в'язнів і жертв війни прийдешнім поколінням зберегти мир, не допустити відродження фашизму.

*** Хіміки вшанували ветеранів.** Біля деканату хімічного факультету з'явилося два стенди – „Ветерани Великої Вітчизняної війни" і „Ветерани праці хімічного факультету" КНУ. Для першого були використані фотографії з приватних колекцій співробітників і надані родичами ветеранів. Повернувшись славетними переможцями грізного ворога, вони продовжили працювати на рідному хімічному факультеті, займатися своєю улюбленою справою. Колектив факультету свято шанує пам'ять тих, хто з мільйонами інших захисників нашої Батьківщини забезпечив мирне життя сучасного покоління.

Другий стенд містить 115 фотографій нині працюючих співробітників, стаж роботи яких на факультеті становить принаймні 20 років (жінки) і 25 років (чоловіки). Це багатство факультету, без якого не можна уявити його існування. Тут фото лаборантів та інженерів, асистентів, доцентів і професорів, наукових співробітників від молодших до головних, трьох членів-кореспондентів і академіка Національної академії наук України. Ці люди мають величезний життєвий, викладацький і науковий досвід. Поза всяким сумнівом, вони є взірцем для молодого покоління працівників, аспірантів і студентів хімічного факультету. Ветерани праці – носії унікальної інформації про славетну історію факультету, самовіддану працю, навчальні і наукові досягнення, наші спортивні здобутки і здоровий відпочинок.

Фотографії для другого стенда робили здебільшого з сучасних відеозаписів шляхом ретельного відбору найвдаліших кадрів, тому на вас дивляться живі обличчя, з якими хочеться спілкуватися.

Хімічний факультет запрошує працівників інших факультетів подивитися на його „людське" оздоблення, а виконавці – члени Ради ветеранів хімічного факультету – готові поділитися досвідом його виготовлення.

А нещодавно надруковано унікальний, ілюстрований кольоровими фотографіями всіх співробітників телефонний

довідник теперішнього складу факультету. Його також можна переглянути, завітавши до хіміків.

* 25 червня 2010р. відбулося останнє в цьому півріччі засідання Президії АН ВО України. На ньому президент АН ВО України М.І.Дубина розповів про те, як має виглядати звіт про науково-організаційну діяльність Академії в цьому році, звернув увагу на впровадження виконаних н.-д. робіт, акцентував взаємини вузів з зарубіжними науковими установами тощо.

Виступив президент Українського національного комітету освітлення Говоров П.П. Він присвятив свій виступ проблемам енергетики та енергозбереженню. Розповів про міжнародну зустріч із зарубіжними колегами та відповідними працівниками України (див. «Науково-інформаційний вісник», 2010. № 3. – С.24-28).

На засіданні йшлося про організацію літнього відпочинку академіків та ін.

* Із проведенням Міжнародного регіонального семінару та науково-практичних конференцій, публікацією в останні роки посібників з питань генетики і основ селекції, фізіології безхребетних, мікробіології і основ вірусології, генетичної інженерії біологічний факультет Ужгородського національного університету переживає якісно новий етап. Рейтинг науковців факультету піднявся серед вітчизняних та зарубіжних колег, а факультет став особливо активною функціональною ланкою української науки.

ВИХОВНИЙ ІДЕАЛ І НАЦІОНАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР УКРАЇНЦІВ

Книжки академіка АН ВО України Омеляна Вишневського, професора Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка є широко відомими серед педагогічної громадськості.

Домінуючою ідеєю багатьох публікацій О. Вишневського є очищення від чужинських впливів і відродження автентичності української педагогіки, а відтак відновлення її органічних зв’язків з нашою національною культурною традицією, витоки якої вказують на глибоку давнину. В концентрованому форматі цю ідею автор розглядає у щойно опублікованій ним новій праці «Український виховний ідеал і національний характер (витоки, деформації і сучасні виклики)» – (Дрогобич, 2010, – видавець Сурма. – 160 с. – Наклад 1000 прим.).

Концептуальним підґрунтям праці є домінуючий у творчості К. Ушинського постулат народності педагогіки: кожна нація у вихованні свого молодого покоління керується власним баченням виховного ідеалу, витвореним з орієнтацією на власні цінності. Виховний ідеал в системі таких поглядів виступає тим концептом, який визначає скерованість всієї освіти і виховання народу, а водночас вказує на їх зв'язок з поняттям національного характеру.

У річищі поглядів К. Ушинського та Г. Ващенка автор трактує цей зв'язок виховного ідеалу і національного характеру на тлі соціально-історичних та географічних обставин, а також етнопсихологічних, антропологічних даних тощо. Тому ця порівняно невелика книжка з огляду на охоплену в ній проблематику виглядає несподівано масштабною. Видається, що і сам автор усвідомлює це, а тому трактує свою працю як науково-популярну та називає її «вступом до системного дослідження», певним його можливим «прогнозом».

Такий підхід, що може здатись й дещо поверхневим, виправдовується головним наслідком, до якого доходить автор. На наш погляд, йому вдалося звести до спільного знаменника переваги і вади українського національного характеру і українського виховного ідеалу, вказати на їх джерела, основи і, таким чином, підвести читача до висновку щодо можливості і доцільності їх корекції відповідно до обставин сучасного життя, нарешті, конкретизувати і стратегічні завдання сучасної педагогіки.

Аналізуючи (підтримуючи М. Костомарова, Ю. Липу, П. Штепа та інших дослідників) взаємостосунки двох народів – українського і російського, він доводить, що ці народи формувались у різних природно-кліматичних зонах – як «хлібороби» і «мисливці», та в історії завжди були антиподами, діяли як антиподи, нарешті, що тип їх стосунків віддзеркалює не «спорідненість», не «подібність», а граничну протилежність їх характерів. Московитів завжди характеризувала і досі характеризує одностороння експансивність, «дія назовні», тим часом як українці виявляли у своєму характері завжди щось цілком протилежне – «схильність вбирати». У зв'язку з цим автор вводить і спеціальний термін та відповідне поняття – *імпансивність*, що виступає як синонім психологічному поняттю граничної інтровертивності та повним антонімом *експансивності*. Експансивність (вона характеризує всі північні народи) є виявом вічного прагнення поглинати все навколо, «поширювати себе», тим часом як імпансивність – схильність до самозосередження, до «сприймання світу».

Наша історія, яку «не можна читати без брому» (В. Винниченко), дає щодо цього велику кількість підтверджень, ілюстрацій і фактів. Вона завжди нагадувала вулицю з однобічним рухом: наш північний сусід постійно йшов до нас зі своєю волею, яку називав «дружбою», а українці сприймали її, чи в кращому разі, тікали від неї, але не намагались змінити напрям взаємодії шляхом розвитку в собі рис контрекспансивності – навіть у минулі часи, коли в дійсності не були слабшими.

Звідси автор, переходячи в царину культури і, зокрема, педагогіки, бачить можливість їх відродження лише за умов життя «на відстані» цих двох народів – не з почуття ненависті до когось, а з усвідомлення нерівнозначності і різної спрямованості їх характерів та сил, через що умови такої «близькості» і «дружби» завжди закінчуються поглинанням української самобутності. Гасло М. Хвильового «Геть від Москви» втілювало саме такий зміст, і він вже був декларований свого часу М. Костомаровим («Две русские народности»).

Аналіз книжки свідчить, що відродження і утвердження автентичності української педагогічної думки через звільнення від чужого впливу і забезпечення свободи власного розвитку є, на думку автора, першою передумовою виконання її великої місії – виховання нового покоління українців.

Друге стратегічне завдання нашої педагогіки автор вбачає у такій перебудові освіти і виховання, яка забезпечувала б формування в людині рис *амбопансивності* (амбовертивності) – здатності не тільки сприймати і «вбирати» світ, але й виявляти необхідну експансивність, завойовувати його, орієнтуватись на таку поставу, яка характеризувала стародавніх греків чи згодом європейців. Ці народи в історії, зрештою, не лише сприймали і здобували світ, але, за певних обставин, могли концентрувати свої зусилля на зовнішньому житті і перемагати.

В руслі таких поглядів у рецензованій праці пропонується педагогічне трактування категорії *розвитку* як процесу удосконалення діяльнісних можливостей людини, як адаптація її до зовнішніх труднощів. Тут, власне, автор бачить і точку відліку у розв’язанні проблеми виховання характеру людини і нації.

З таких же позицій у пропонованій праці прогнозуються нові акценти у духовно-релігійному, патріотичному, громадянському, родинному вихованні. Сама ж формула виховного ідеалу в цьому контексті прочитується як готовність і здатність людини до *активного* служіння Богові і Україні.

Праця проф. О. Вишневського вирізняється постійним пошуком оптимістичної відповіді на драматичні ситуації, у яких наш народ завжди перебував і залишається нині. Цей оптимізм автор знаходить у прогнозі цивілізаційного розвитку стосунків між нами і нашими сусідами. Умови і цінності всесильної демократії та господарської конкуренції згладжуватимуть тут «гострі кути» шляхом неминучого нарощування діяльнісних можливостей нашого народу – з одного боку, та послабленням («пригасання») експансивності у характері наших сусідів – через обмеження можливостей самої експансії. Епоха, коли вирішувала все лише сила – минає, всесильною стає творчість, у якій наш народ не пасе задніх.

Педагогіка і, відповідно, освіта, на думку автора, покликані служити цим позитивним процесам етнопсихологічних змін у характері народів. Відмовившись від ідеології імперського тоталітаризму та критично сприйнявши цінності сучасної Європи, освіта і виховання повинні ввести молоде покоління в річище природовідповідного гармонійного розвитку відповідно до викликів часу. Бо, власне, такий шлях привів колишніх варягів (вікінгів) до культури шведів, датчан, норвежців.

І все ж у рецензованій книжці, як і в інших працях, мають місце сумнівні, недостатньо аргументовані твердження, ряд положень викликають незгоду.

Так, однією з найбільш недосліджених проблем донині залишається індивідуалізм (особистості, нації) та його роль в історії українського народу. Індивідуалізм притаманний не лише українцям, а й іншим народам. Він свідчить про яскравість, духовну самобутність особистості, нації загалом. Індивідуалізм є джерелом потужних творчих сил, національної самобутності культури, цивілізаційного прогресу нашого народу. Індивідуалізм як якість національного характеру – багатогранне, неоднозначне в практичному вияві явище. За несприятливих суспільно-політичних умов (втраті національної держави, авторитарному ладі тощо) індивідуалізм особистості

часто перетворюється в вузький егоїзм, недооцінку і нехтування загальнонаціональними інтересами.

Тому відповідні місця книжки, в яких йдеться про «сумновідомий індивідуалізм» (стор. 38) українців і про те, що серед них «відбувалося віками відчуження, відмежування людини від людини» (стор. 75), лише виграли б у разі послідовнішої реалізації автором системного підходу до цієї доленосної проблеми.

На нашу думку, не можна погодитися з автором і в тому, що властиві для людей-інтровертів, зокрема українців, «нетовариськість», «недовірливість». Багато дослідників, і дуже авторитетних, справедливо вважають, що саме довірливість українців є причиною того, що вони часто в історії недостатньо розрізняли, де їхні друзі, а де вороги. І саме ця вада у наш час є дуже помітною.

Необхідно визнати, що рецензована книжка О. Вишневського «Український виховний ідеал і національний характер» написана ніби одним подихом на глибоких наукових засадах і є чи не найкращою працею з вітчизняної педагогіки за останні 5-10 років.

Книжка вкрай потрібна викладачам педагогіки, магістрам, аспірантам, учителям і керівникам навчальних закладів, широкому колу читачів, причетних до виховання підростаючих поколінь.

Юрій Руденко,
академік АН ВО України,
доктор педагогічних наук,
професор НПУ імені М.П. Драгоманова

НОВЕ СЛОВО ПРО УКРАЇНСЬКУ НАЦІОНАЛЬНУ РЕВОЛЮЦІЮ

...Неповторна трагікомічна сцена, що датується травнем 1917 року. Вона характеризує і рівень самосвідомості простих українців того часу, і їхнє становище в Російській імперії, і... організаторський талант Юрія Тютюнника. Бо це саме він, поручник, а згодом легендарний український революційний полководець у такий спосіб, користуючись демократичними свободами, що їх принесла лютнева революція 1917 року, формував у центрі Сімферополя (!) український військовий клуб імені гетьмана Дорошенка. Книга Романа Коваля зображує передусім МАСОВІСТЬ героїчної кривавої боротьби українського народу, зокрема – селянства за своє визволення в 1917-1922 роках. Тут ідеться про численну когорту українських полководців (отаманів), що їх породила... ні, не громадянська війна, а Українська національна революція. Книга має трагічний підтекст: талантами народних полководців-отаманів, героїзмом їхніх загонів, полків, дивізій та армій так і не могли скористатися невправні, нерішучі політики Грушевський, Винниченко та інші діячі УНР, Директорії. А шанс був незвичайний: МОГУТНІЙ ЛЮДСЬКИЙ РЕСУРС української нації (на 1913 рік імперська статистика налічувала 35,2 мільйона українців – це без Галичини, Буковини та Закарпаття: демографічний вибух зумовила столипінська земельна реформа, хуторська система господарювання). Тому тут, у книзі «Повернення отаманів гайдамацького краю» (257 с.) Коваля, часто-густо

Історичний факт постає як легенда

Ось хоча б таке. Сімферополь травня 1917 року. Українська громада міста (була ж така!) та Військовий клуб імені гетьмана Дорошенка влаштовують Шевченківське свято. Військовиків-українців зійшлося ДЕСЯТЬ ТИСЯЧ. До них приєдналося кілька тисяч цивільних українців. Прибули делегації від українських (!) залог Феодосії та Севастополя, а також від... Чорноморського флоту. Хор співає: «Ще не вмерла

Україна». А далі... парад українських вояків на честь Великого Кобзаря.

Чи можливо таке, та ще – в Сімферополі, сьогодні, за умов незалежної України?

Та головне – демографічна забезпеченість української нації зумовила дивовижну чисельність українських національних військових формувань, спроможність мало не кожного великого села стати республікою та здатність українців за лічені дні, тижні, місяці організуватися повстанські загони, полки, дивізії й навіть – армії. Звісно, сей феномен української історії радянські дослідники та політики замовчували або грубо фальсифікували. Тому книга Р.Коваля є своєрідним відкриттям; вона, мов торпеда, пробила товщу совєтсько-комуністичної брехні й брудних фальсифікацій довкола повстанських отаманів. Це, отже,

правда про забутих українських героїв

Розповіді про них – лаконічні, насичені фактажем. Автор повертає із небуття історичні постаті, якими має пишатися кожен свідомий українець.

...Подільський отаман Яків Орел-Гальчевський, який до 1925 року продовжував збройну боротьбу за вільну від більшовиків Україну... Андрій Гулий-Гуленко, отаман Херсонщини та Катеринославщини – під його рукою перебувало 20 тисяч повстанців, що громили білогвардійців у районі Черкас, Чигирина, Катеринослава, Єлисаветграда, а Директорія, очима Винниченка, слушно зауважує Р.Коваль, навіть не намагалася підпорядкувати собі українське збройне селянство».

...Хвилює розповідь про отамана Зеленого. З шкільної лави всі покоління українців зналои, що це «бандит», «головоріз», який «по-звірячому» закатував комсомольців червоного загону. Але використані архівні матеріали, достовірні історичні джерела, численні спогади селян дали можливість авторові окреслити правдиву постать воістину народного героя: вірний син рідної землі, пройнятий ідеєю визволення України з-під

будь-якого рабства, освічена людина, чудовий промовець і ще кращий організатор народних мас Зелений (Данило Терпило) на грудень 1918 року мав дивізію з чотирьох полків. Звільнивши Переяслав від більшовицьких банд, Зелений врочисто, на майдані, в присутності люду й війська скасовує Переяславські угоди 1654 року про приєднання України до Росії.

Загинув Зелений, визволяючи Канів від червоних. Але народ не хотів вірити в смерть свого улюбленого героя, тож він залишився жити в піснях і думах:

А в неділю рано-вранці,
гей, вдарили гармати,
То Зелений та почав
Україну рятувати...
Ой рятує, вимітає,
гей, вичища Вкраїну.
Його слава, поки віку,
не вмре, не поляже.

Такими ж героями постають з-під пера Романа Коваля командувач Першої повстанської армії УНР Ілько Струк, переяславський отаман Чорний, генерал-хорунжий Армії УНР Юрко Тютюнник, наказний отаман Вільного козацтва Іван Полтавець-Остряниця, отаман Поділля Яків Шепель, командир Степової дивізії Кость Блакитний, останніми словами якого були:

«Вмираю за рідну Україну»

Чи не вперше сказано правду про отамана Григор'єва, якого впродовж 70 років радянська пропаганда несамовито оббріхувала.

Та ось Роман Коваль вивернув на світ Божий засекречені кадебістські архіви, що були під сімома замками, і встановив: Матвій Григор'єв (справжнє прізвище – Никифор Серветник) – один з найвизначніших українських полководців часів Української революції 1917-1919 років, головний отаман Херсонщини і Таврії. А ще ж він –

переможець «непереможної» Антанти

...Вже з весни 1917 року штабс-капітан Матвій Григор'єв розпочинає українізацію частин російської армії. Характерна деталь. У серпні 1918 року Григор'єв полишає військову службу в гетьмана Скоропадського. Чому? Автор книги, на жаль, не торкається усього питання. А дарма. Бо в цьому криється трагедія України: Григор'єв категорично не погодився з орієнтацією Скоропадського не на свій народ, не на повстанські маси, а на... Німеччину.

Григор'єв приїздить у степове козацьке село Верблюжку і... за два місяці він уже мав під своєю рукою 4000 вояків, яких повів проти німців, союзників Скоропадського. Спочатку хоробрий отаман зі своїм загоном захопив станцію Куцівка, де зупинився австрійський ешелон з набоями та зброєю. Таким чином Григор'єв озброїв свій полк «до зубів», і коли проти нього виступила регулярна німецька частина, григор'ївці розбили її вщент.

З цього приводу Роман Коваль висловлює таку думку, що є ніби новим словом в українській історіографії:

«Трагедією українства стало те, що німців, які прийшли на заклик Центральної Ради допомогти вигнати російських більшовиків за межі держави, українські селяни сприйняли за окупантів. На диво правильний розрахунок – спочатку Центральної Ради, а потім і гетьмана Павла Скоропадського – використати проукраїнськи налаштовану Німеччину для побудови Української держави – наштовхнувся на ображені почуття українського селянина.

Селянин не думав про геополітику, він бачив перед собою озброєних чужинців, яких він мусив годувати. Якби ж то український селянин знав, що, виганяючи німців з України, він звільняє дорогу для потопу в тисячу разів страшнішого – більшовицького...»

З таким трактуванням історичних подій 1918 року не можна погодитись. На мою думку, історична правда за Григор'євим: Скоропадський, царський генерал, хоча і мав певні патріотичні чуття до України, все ж був відірваний від

українського народу, надто – від селянства, не розумів його сили, потенціалу, настроїв, бажань. Тому в боротьбі проти червоної чуми генерал недолуго орієнтувався на зовнішні сили. І сим він, Скоропадський, спричинив ще більше кровопролиття в Україні. Ні, не до Вільгельма треба було їхати гетьману на поклін, а до українських повстанців. Те ж саме слід було чинити й Директорії.

Погляньмо на дії Григор'єва: він повідомляє Гетьманат про створення 117 (!) повстанських загонів загальною чисельністю до 15000 козаків. Тож своїми силами Григор'єв звільняє Херсонську та частину Катеринославської губерній і «на визволених територіях проголошує українську владу» (Р.Коваль). А коли Директорія боязко-відмовилася воювати з Антантою, що висадила свої окупаційні війська в Одесі, Григор'єв сам зі своїми дивізіями вступає в нерівний бій і... перемагає. «Треба бити Антанту, бити більшовиків, бити білих і червоних ворогів». – такий найсправедливіший, безкомпромісний заклик Григор'єва. Його армія звільняє від Антанти Херсон, відтак – Миколаїв. А 6 квітня 1919 року Григор'єв уже в Одесі. І все ж...

Чому програла Україна?

Справді, чому інші держави меншою кров'ю, меншими силами здобували незалежність, а ріки праведної гарячої повстанської української крові було пролито задарма: Україна як була колонією, так і залишилася нею. Чому?

Як на мій погляд, погубили революційну, повстанську Україну лібералізм Грушевського й Винниченка та державницька й полководницька невправність Скоропадського, їхня орієнтація не на свій народ, а на чужі сили.

Хто міг об'єднати всі повстанські загони, дивізії, армії? Лише Микола Міхновський. Адже він показав свій організаторський геній, коли протягом двох місяців (березень-квітень 1917 року) об'їздив усі фронти й зібрав 1000 делегатів від мільйона солдатів-українців на перший солдатський з'їзд у Києві. Міхновський справедливо вважав, що тільки за допомогою армії вдасться відстояти й утвердити незалежність

України. Але на з'їзді солдатів Грушевський і Винниченко відтерли Міхновського, виступили з пацифістськими промовами.

Книга Р.Коваля, попри героїчний зміст, засвідчує велику трагедію України – втрачений шанс стати незалежною. Що ж, Україна завжди була (і залишається) країною втрачених можливостей.

АБРАМОВ ВІКТОР ВАСИЛЬОВИЧ – 70

ГРІФФЕН ЛЕОНІД ОЛЕКСАНДРОВИЧ – 75

ДУБИНА МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ – 50

ДУПЛЕНКО ЮРІЙ КОСТЯНТИНОВИЧ – 75

ЗІМЕНКОВСЬКИЙ БОРИС СЕМЕНОВИЧ – 70

ЗІНЬ ЕДУАРД АНАТОЛІЙОВИЧ – 75

КОВАЛЕНКО ВІТАЛІЙ ПЕТРОВИЧ – 70

КОРШАК ЄВГЕН ВАСИЛЬОВИЧ – 75

КОШЕЛЬНИК ВАДИМ МИХАЙЛОВИЧ – 65

НІКОЛЬСЬКИЙ ІГОР СЕРГІЙОВИЧ – 65

ПАВЛЕНКО АНАТОЛІЙ ІВАНОВИЧ – 55

ПАНАС РОСТИСЛАВ МИКОЛАЙОВИЧ – 75

РАЄВСЬКИЙ КОСТЯНТИН ЄВГЕНОВИЧ – 55

САВЧУК ВАРФОЛОМІЙ СТЕПАНОВИЧ – 65

САЛАТЕНКО ВОЛОДИМИР НИКИФОРОВИЧ –

ЯХНО ОЛЕГ МИХАЙЛОВИЧ – 70

Президія Академії наук вищої освіти України вітає Вас, дорогі ювіляри, і зичить плідної творчої праці в ім'я процвітання нашої Держави!

ОЛЕКСАНДРУ РАССКАЗОВУ – 70

Доктор технічних наук (1979 р.), професор (1980 р.) завідувач кафедри теоретичної та прикладної механіки Національного транспортного університету (НТУ), Заслужений діяч науки і техніки УРСР (1990р.), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1994 р.), лауреат Премії імені академіка О.М. Динника АН УРСР (1986 р.), один із академіків-засновників Транспортної академії України (1992 р.),дійсний член Академії будівництва України (1994 р.), академік Нью-Йоркської академії наук (1993 р.), академік загальнотехнічного відділення Академії наук вищої освіти України (2004 р.),член Національного комітету України з теоретичної та прикладної механіки (1993 р.)

О.О. Рассказов народився 12 липня 1940 р. в Києві у сім'ї інженера-проектувальника залізничних ліній і мостів інституту "Київгіпротранс" (згодом Головного інженера інституту, Заслуженого будівельника УРСР) Олега Олександровича Рассказова (1912…1990 рр.).

Після закінчення Київської середньої школи № 24 в 1957 році вступив до Київського автомобільно-дорожнього інституту (КАДІ) на дорожньо-будівельний факультет. У 1962 році отримав диплом інженера-будівельника автомобільних доріг і був розподілений на кафедру будівельної механіки КАДІ, де послідовно працював на посадах асистента, старшого викладача, доцента, професора.

З 1966…1969 рр. навчався в аспірантурі на кафедрі опору матеріалів, з 1974…1976 рр. був докторантом інституту.

Кандидатську дисертацію за спеціальністю "Будівельна механіка" захистив у 1970 році, а докторську дисертацію за цією ж спеціальністю захистив У 1978 році.

Основні результати кандидатської дисертації викладені В монографії "Расчет оболочек типа гиперболических параболоидов" (1972 р), а докторської дисертації – В книзі "Теория и расчет слоистых ортотропных пластин и оболочек" (1986 р.).

В 1984…1987 рр. завідував кафедрою будівельних конструкцій і мостів. В 1985…1988 рр. був деканом факультету мостів і дорожніх машин. З 1987 р. до теперішнього часу завідує кафедрою теоретичної та прикладної механіки. Протягом десяти років (1990…2000 рр.) був деканом загальноіженерного факультету.

Опублікував 215 наукових праць, з яких вісім монографій. Підготував 25 кандидатів наук за спеціальностями «будівельна механіка та механіка деформованого твердого тіла».

Напрямок наукових досліджень – розробка прикладних теорій і вдосконалення методів розрахунків багатошарових ортотропних пологих оболонок і пластин з урахуванням ефектів поперечного зсуву та обтиснення, а також їх застосування щодо дослідження пружно-деформованого стану, стійкості та коливань шаруватих композитних конструктивних систем.

Значну увагу приділяє вирішенню важливих прикладних проблем і розв'язанню задач сучасної інженерно-технічної практики стосовно дорожньо-будівельної та транспортної галузей народного господарства.

За його участю на кафедрі розроблені чисельні навчально-методичні роботи.

Академік О.О. Рассказов багато років є членом спеціалізованих вчених Рад Інституту Механіки НАН України та Національного транспортного університету Міністерства освіти і науки України. Працював у двох експертних Радах ВАК України та Спеціалізованих вчених Радах НДПІ сталеконструкції та КНТУБА. Постійний член редколегій ряду республіканських науково-технічних збірників. Є членом

науково-методичної ради з теоретичної механіки Міністерства освіти і науки України.

Нагороджений різними медалями та грамотами, а також Почесними знаками "Відмінник вищої школи СРСР" Мінвузу СРСР (1990 р.) та "Відмінник освіти України" (1994 р.) і "За наукові досягнення" (2007 р.) Міністерства освіти і науки України. "Заслужений діяч Транспортної академії України".

Має відзнаки "Почесний дорожник" Укравтодору (2005 р.) та Подяку Кабінету міністрів України (2005 р.).

З 2006 по 2008 рр. академік-секретар, а з 2008 р. заступник академіка-секретаря загальнотехнічного відділення нашої Академії.

Члени загальнотехнічного відділення і Президії АН ВО України щиро вітають ювіляра з 70-літтям, бажають щастя, міцного здоров'я, невичерпної енергії, благополуччя в житті, нових творчих успіхів і здобутків у науково-педагогічній діяльності.

Кузнєцов Ю.М.,
академік-секретар
Відділення загальнотехнічного

ЮРІЮ РУДЕНКУ – 70

Сучасній науці, зокрема педагогіці, належить провідна роль у доносних націєтворчих процесах, піднесенні на вищий рівень моралі, поглибленні духовності підростаючих поколінь. Нині гартується пдеяда педагогів-теоретиків і практиків, які всупереч ускладнюючим умовам, несприятливим чинникам, успішно розвивають педагогічні ідеї, національну систему освіти і виховання.

До таких педагогів належить наш ювіляр – Юрій Дмитрович Руденко – доктор педагогічних наук, професор НПУ імені М.П.Драгоманова, академік АН ВО України. Його праці, патріотична громадянська позиція відомі не лише в наукових колах, а й серед широкої громадськості країни. Він збагачує сучасну науку новими ідеями, високоефективними підходами до навчання учнів і студентів у монографіях, науково-пошукових розробках «Українська національна система виховання» (1991); «Основи національного виховання» (1993, надруковано двома виданнями в Києві та Умані); «Теоретичні засади виховання національної самосвідомості» (1998),"Україна в контексті світової цивілізації" (1999); "Основи сучасного українського виховання" (2003); "Українська козацька педагогіка" (2007) та ін, написаних одноосібно і в співавторстві.

На нашу думку, один із секретів Ю.Руденка як дослідника полягає в тому, що він виявляє, формулює і обґрунтовує методологічні, науково-теоретичні положення, шляхи розвитку виховної практики, глибоко аналізуючи і узагальнюючи багатющу українську народну педагогіку, українознавчі здобутки вітчизняної науки, вищі досягнення заборонених в період авторитарного режиму визначних українських вчених, освітніх діячів Г.Ващенка, І.Огієнка, С.Русової, С.Сірополка, Я.Чепіги, С.Черкасенка, Д.Чижевського, В.Янева та ін. Міцною опорою наукових положень Ю.Руденка є культурно-історичний, морально-духовний, національно- державницький досвід українського народу, віщі здобутки європейської історії педагогіки Тому нові ідеї, підходи до розв'язання проблем

вітчизняної науково-педагогічної теорії і практики, які обґрунтовуються в працях ювіляра, мають яскраво виражений національний зміст і спрямованість, глибоко враховують і розкривають природні особливості внутрішнього світу дітей і студентів, їхню національну психологію, характер і світогляд. Саме в такому ключі, незвичному для частини сучасних науковців, які не поспішають оволодіти глибинною науковою методологією, Ю.Руденко пише свої ґрунтовні монографії, концепції, програми з багатьох проблем навчання і виховання учнів та студентів.

Які ж головні суспільні чинники, етапи життя та наукової діяльності сприяли гарту граней педагогічного таланту Юрія Руденка?

Він народився 6 червня 1940 року в місті Новий Буг на Миколаївщині в родині вчителів. Мати Євгенія Іванівна Головко і батько Дмитро Ларіонович Руденко, родом із Полтавщини, зуміли виховати в Юрієві (найменшій дитині, їх було в сім'ї четверо) пошану до людей праці, любов до народних цінностей.

Чари українського фольклору, козацька героїка минулого, історичні кургани-могили неозорих степів Причорномор'я, масні і рахманні чорноземи були потужними чинниками, які плекали в хлопця історичну пам'ять, любов до рідної землі, силу волі і силу духу, захоплювали звитягою, лицарськими подвигами волелюбних пращурів.

Закінчивши Миролюбівську семирічну і СШ № 7 м Новий Буг, юнак вступає до Ужгородського університету на історико-філологічний факультет (відділення української мови і літератури). На все життя студенту запам'яталися ґрунтовні, патріотично наснажені лекції професорів С.П.Бевзенка, А.М.Ігната, П.П.Пономарьова, П.П.Чучки та ін. вчених.

По закінченні університету Ю.Руденко працював учителем, завучем у школах Донбасу і Київщини. Під час роботи науковим працівником в інституті психології України науковий професіоналізм Ю.Руденка формувався в аурі національно-патріотичних традицій, які в цій установі

розвивали славні шістдесятники, відомі вчені Г.Костюк, О.Братко, Є.Сверстюк, Л.Андрієвська, І.Синиця, О.Губко та ін. В ці роки Ю.Руденко пише свою першу монографію «Формування в учнів наукового світогляду» (1977), захищає кандидатську дисертацію «Виховання в учнів патріотизму в процесі вивчення української літератури» (1978).

Новий етап наукового зростання Ю.Руденка розпочався в 1980 р, коли він починає працювати в НПУ імені М.П.Драгоманова (тоді він називався педагогічний інститут ім. М.Горького). Своєю науковою і викладацькою діяльністю Ю.Руденко, як і інші науковці- патріоти, наближав період так званої "перебудови", демократизації суспільного життя. В 1987 р. Ю.Руденко організовує першу в Україні наукову лабораторію української народної педагогіки (на громадських засадах). Під його науковим керівництвом було створено ряд концепцій, програм, написано звернень до батьків, педагогів, представників громадськості. У таких працях піддавалися різкій критиці антинаукові, негуманні засади радянської педагогіки, обґрунтовувалися ідеї та шляхи відродження народної виховної мудрості, розвитку вітчизняної системи освіти і виховання.

У багатьох засобах ЗМІ (газетах, журналах, наукових збірниках та ін.) друкувалися написані ним концепції педагогіки народного календаря, педагогіки народознавства, української національної системи виховання, козацької педагогіки. В них утверджувалися українознавчі підходи в освіті і вихованні, обґрунтовувалися виховні ідеали українського народу.

Знаменно, що новаторською публікацією "Виховують реліквії" в часописі "Освіта" за 22 квітня І988 року була започаткована рубрика "Уроки народознавства", яка трансформувалася згодом в додаток "Народознавство" того ж часопису. Це стало ефективнім шляхом поширення українознавчих ідей та духовних цінностей, набуття навчально-виховним процесом національного, гуманістичного змісту та спрямованості.

Ю.Руденко ініціює створення нових навчальних програм, згуртовує творчі колективи колег з метою надрукування нових

навчальних програм для вищих навчальних закладів з дидактики, теорії виховання, історії педагогіки («Програми з теорії та історії педагогіки», 1991; "Історія педагогіки", 1993; «Козацька педагогіка і психологія», 2004 р. та ін.) У невпинній боротьбі з радянськими і пострадянськими тенденціями в науці ці програми утверджували засади української педагогіки, національної системи освіти і виховання.

Ю.Руденку випала доля бути педагогом-творцем, науковцем-борцем. В 1995 р. він захищає докторську дисертацію «Розвиток теорії і практики формування в учнів наукового світогляду в історії педагогіки України (1917-1941)». Окремі .науковці-опоненти не згодилися з рядом новаторських ідей дисертанта. Ідеї дисертації про формування в учнів світоглядних поглядів, переконань, ідеалів українознавчими засобами обговорювалися в педагогічній пресі і отримали перемогу. Ю.Руденко брав активну участь у багатьох наукових дискусіях, "круглих столах", конференціях, відстоюючи високоефективні шляхи, технології виховання в учнів і студентів українського патріотизму, національної свідомості та ідеалів.

Ю.Руденко обрав рішучу і безкомпромісну наукову позицію, коли космополітично налаштовані науковці спробували пропагувати принципи "свободи ідеології в галузі освіти і виховання", "вибору ідеології" в педагогічній теорії і практиці. Він доводив, що невизнання, заперечення українських національних ідейних цінностей, зокрема ідеології патріотизму і державотворення, неодмінно вестиме до обездуховлення, аморальності в свідомості дітей та молоді, до безладдя і хаосу в суспільному житті, що й бачимо часто в нашій дійсності. Він пише цикли статей, розділи монографій, в яких розкриває шляхи реалізації в сімейному і громадському вихованні ідейних цінностей, високої політичної культури.

Чільне місце в працях Ю.Руденка належить обґрунтуванню умов, шляхів і засобів формування в учнів і студентів національного характеру і світогляду як найбільш інтегрованих і фундаментальних якостей особистості. Адже

саме від них, їхньої дієвості, скоцентрованих у них сили волі і сили духу, прагнення перетворювати дійсність у національні інтереси залежить розвиток української культури, зміцнення нашої держави.

Ю.Руденку першому вдалося помітити в історії, виховному досвіді рідного народу доленосну і цілісну систему козацько-лицарських ідей, засобів і традицій, тоді як інші дослідники бачили лише окремі факти, явища. Він виявив і узагальнив козацько-лицарські ідейні, політичні, державотворчі, моральні підходи, освітньо-виховні принципи, традиції і обґрунтував козацьку педагогіку як унікальний, самобутній і високоефективний феномен української педагогіки. Ми всі очевидці того, як широко застосовуються нині духовні цінності козацької педагогіки в сотнях і тисячах шкіл України. Науковці, директори шкіл, працівники органів освіти В.Каюков, Тимофєєв, Ю.Мельничук та інші педагоги справедливо називають Ю.Руденка почесними титулами "науковий батько", "батько сучасної козацької педагогіки", "засновник сучасного козацько-лицарського виховання" тощо.

2008 р. Ю.Руденка визнано кращим освітянином року, лауреатом відзнаки "Народ мій завжди буде" за розробку та поширення досвіду козацько-лицарського виховання дітей і молоді України (див. публікацію "Кращі освітяни 2008 року" в тижневику "Освіта" за 7-14 грудня 2009 року).

Юрій Дмитрович Руденко зустрічає свій ювілей, сповнений сил, енергії і нових творчих планів.

З роси і води, наш шановний колего! Щасти Вам, доле!

Олег Падалка,
академік-секретар
Відділення педагогіки АН ВО України

МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ ДУБИНА – 50

Багато людей люблять осінь. Спадає спека. З'являється пустун вітерець, який колише тяжкі яблуні, готові віддати свої плоди. Ще буде бабине літо. Ще надворі тепло, та не так, як у серпні. Саме восени (19 вересня) 1960 року народився М.М.Дубина в родині університетського професора. Ще зовсім малим навчився читати, а згодом і писати невеличкі оповідання. Вірші не вдавались: чи то не вистачало часу, чи посидливості. В середній школі захопився мотоциклетним спортом і володів їздою бездоганно.

В Київський університет вступив у 1980 році і то на слов'янську філологію, але через місяць попросився на філологію українську. По навчанню працював якийсь час співробітником Музею Шевченка. Захопився сам і захоплював екскурсії життєписом, всенародною любов'ю до Великого Кобзаря. Ті екскурсії, що їх проводив М.М.Дубина, перетворювались в задушевну розмову про Генія, рідну людину для всієї української нації. Навчався в аспірантурі, а в 1986 році захистив кандидатську дисертацію і почав працювати на кафедрі української літератури Київського інституту культури спочатку старшим викладачем, а згодом – доцентом кафедри. Студенти полюбили знаючого, завжди підтягнутого, красиво одягненого серйозного викладача, що незабаром нажив авторитету і серед викладачів.

У 1996 році захистив докторську дисертацію на тему «Проблеми становлення і тенденції розвитку малої прози Західної України (1917-1939 рр.)». Після цього був обраний професором та завідуючим кафедрою.

В 1997р. був запрошений на посаду проректора з наукової роботи Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І.К.Карпенка-Карого. З 1998р. працює в Київському національному університеті культури і мистецтв. Спочатку професором кафедри літератури, а з 2000р. – завідуючим цієї кафедри.

У 2006 році М.М.Дубину прийнято дійсним членом Академії наук вищої школи (з 2002р. Академія наук вищої освіти України) по відділенню педагогіки. Очолював це відділення, а з 2006р. працює у відділенні, бере участь у наукових конференціях, в дослідженні української літератури, проводить літературні вечори, виступає перед студентською аудиторією тощо.

М.М.Дубина – автор близько 70 наукових праць, зокрема шести монографічних праць: «Мала проза Західної 20-30-х рр. (Проблематика і тенденції розвитку)». – К.: ПМК ВО, 1992. – 113 с.; «Проблеми становлення й тенденції розвитку малої прози Західної України (20-30-ті рр. ХХ ст.)». – К.: ПМК ВО, 1996. – 582 с.; «Художня своєрідність прози Михайла Яцківа». – К., 1993. – 163 с.; «Творчість І.К.Карпенка-Карого і розвиток українського театру кінця ХІХ – поч. ХХ ст. – К., 2006. – 259 с. (у співав.) та ін.

За час перебування в АН ВО України написав і видав дві книги, виступив редактором ряду праць інших авторів, а також опонентом ряду кандидатських дисертацій.

М.Х.Гуменний,
академік, доктор філологічних наук,
професор

7 червня 2010 року на 64-му році життя помер академік Коновець Олександр Федорович, доктор історичних наук, професор.

Народився Олександр Федорович 5 травня 1947р. у с.Коропець, Бучацького району Тернопільської області. Вищу освіту здобув у Київському політехнічному інституті (факультет радіоелектроніки) та Київському національному університеті ім. Т.Шевченка (факультет журналістики).

Після закінчення ВНЗ працював інженером на підприємствах м. Києва, кореспондентом багатотиражної газети НВО «Маяк». З 1979 по 1985рр. – кореспондент газети «Київська правда». У 1984р. Коновець О.Ф. захищає кандидатську дисертацію. З 1986 по 1996рр. він – старший науковий співробітник Центру досліджень науково-технічного потенціалу та історії науки НАН України.

У 1994р. захистив докторську дисертацію за спеціальністю «історія науки і техніки». З 1996 по 2000рр. він зав.відділом історії і теорії національної культури Інституту українознавства Київського національного університету ім. Т.Шевченка.

До останнього часу працював проректором Київського національного університету ім. Т.Шевченка.

Був членом міжнародного Союзу історії і філософії науки, головою Комісії історії науки і техніки Наукового Товариства імені Тараса Шевченка.

Коновець О.Ф. – автор понад 150 наукових праць, з них – 7 монографій, посібників; нагороджений Почесною відзнакою Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України».

Президія АН ВО України висловлює щирі співчуття рідним та близьким Олександра Федоровича Коновця з приводу передчасної його втрати.

Його ім’я і справи навічно залишаться в пам'яті тих, хто мав щастя працювати і спілкуватися з Коновцем Олександром Федоровичем.

Президія АН ВО України

СЕКРЕТЫ ДОЛГОЛЕТИЯ

Доктор медицинских наук Пауло Убиратан (Pau1o Vbiratan) работает главврачом больницы в Пуэрто Алегре в Бразилии.

Ниже приведен фрагмент интервью, взятого у него местным телевидением.

– Упражнения для сердечно-сосудистой системы продлевают жизнь. Правда ли это?

– Сердце создано для выполнения определенного количества сокращений. Не растрачивайте их на упражнения. Ваш период жизни истечет независимо от способа использования сердечных сокращений. Это все равно, что говорить, будто вы можете продлить жизнь своему автомобилю, гоняя его на повышенной скорости. Хотите жить дольше? Спите сиесту.

– Следует ли прекратить потребление красного мяса и употреблять больше фруктов и растительной пищи?

– Нужно понять стратегию эффективности в питании. Что едят коровы? Траву и кукурузу. Что это такое? Растительная пища. Таким образом, шмат говядины – наиболее эффективный способ поместить растительную пищу в ваш организм. Желаете есть злаковые? Кушайте курицу.

– Следует ли уменьшить потребление алкоголя?

– Ни в коей мере. Вино изготавливается из ягод. Бренди – это дистиллированное вино, что означает, что из ягод удалена жидкость, благодаря чему вы извлечете из них большую пользу. Пиво же производится из злаков. Не ограничивайте его потребление чрезмерно.

– Каковы преимущества регулярных физических упражнений ?

– Моя философия такова: если у вас ничего не болит, ничего не делайте. Вы в порядке.

– Жареное вредно ?

– В наше время еда жарится на масле растительного происхождения и насыщается им. Как может быть вредна дополнительная растительная пища?

– Как спортзал помогает уменьшить избыточный вес?

– Абсолютно никак. Единственное, к чему приводят упражнения для мускула, – это увеличение размера данного мускула.

– Шоколад наносит вред?

– Это какао. Еще один представитель растительной пищи. Хороший продукт питания для счастья. Жизнь не должна быть путешествием к гробу с намерением прибыть к нему в добром здравии, с привлекательным и хорошо сохранившимся телом. Лучше всего начать путь с пивом в одной руке и бутербродом в другой и закончить его после многочисленных занятий сексом с полностью уставшим, использованным телом, крича: «Оно того стоило, какое прекрасное путешествие!..»

– Что вы можете еще посоветовать?

– Если бы постоянная ходьба быта полезна, почтальоны были бы бессмертны. Касатки всю жизнь плавают, едят рыбу и пьют воду, и, несмотря на это, они толстые. Зайцы бегают и прыгают без остановки, но живут не более 15 лет. Черепахи не бегают и ничего не делают, однако живут 450 лет.

Передруковано із журналу
«Медичний світ»
(російською мовою)

3 березня
195 років від дня народження
(1815-1870)
Михайла Вербицького
автора Національного Гімну України
«Ще не вмерла Україна»

У системі вишів України багато викладачів пенсійного віку. За ухвалою Конституційного суду викладачі можуть працювати у виші доки буде сили. І це цілком нормально: незалежна Україна, на жаль, визначним професорам заміни не підготовила. А рівень підготовки фахівців з вищою освітою, фахівців з високих знань залежать у значній мірі від викладачів ВНЗ.

Трапляється інколи студенти дозволяють репліки про таких викладачів: «Он іде наш пенсіонер», «вимагає дєдушка-пенсіонер», «складатиму іспит професору-пенсіонеру!». Шановні студенти, схаменіться! Мудрість приходить до людини не в п'ятнадцять років! Бережіть, отже, мудрість! Та й вихованість в цьому разі не завадить!

Науково-інформаційне видання

Науково-інформаційний вісник АН ВО України
№ 4(70)
вересень-жовтень

Голова редколегії – акад. Зозуля І.С.
Відповідальний секретар – Шевчук С.В.

Набір та верстка – Тищенко Л.В.

Технічний редактор – Ковтун М.

Матеріали надсилати в електронному вигляді
на адресу Президії АН ВО України:
01054, м. Київ-54, вул. Тургенєвська,11
тел./факс: (044) 486-89-16

Підписано до друку 3.11. 2009 р. Формат 60×84/6.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 450 прим. Зам. № 247

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П.Драгоманова. 01601, м.Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.

НА ПЕЧІ
(українська патріотична думка)

Хоч пролежав я цілий свій вік на печі,
Але завже я був патріотом, –
За Вкраїну мою, чий то вдень, чи вночі,
Моє серце сповнялось клопотом.

Бо та піч – не чужа, українська то піч
І думки надиха мені рідні
То мій Луг дорогий, Запорізька то Січ,
Тільки в форми прибралась вигідні.

Наші предки колись задля краю свого
Труд важкий підіймали на плечі.
Я ж не умію тепер боронити його
І служити, не злазячи з печі.
…….
І у мріях скликаю численні полки
З тих, що стати за край свій охочі
Слово ж маю на те, щоб ховати думки
Якщо зраджують їх мої очі.

Ще стоїть Україна! Не вмерла вона
І вмирати не має охоти.
Кожна піч українська – фортеця міцна,
Там на чатах лежать патріоти.

Володимир Самойленко